

Dunától a Donig

Sallóvölgyi Békeffy László tartalékos
huszár főhadnagy naplófeljegyzései

Dunától a Donig

A Magyarságkutató Intézet Kiadványai 41.

Dunától a Donig

**Sallóvölgyi Békeffy László tartalékos
huszár főhadnagy naplófeljegyzései**

SZERKESZTETTE, A BEVEZETŐT ÉS A JEGYZETEKET ÍRTA:
BABUCS ZOLTÁN

Magyarságkutató Intézet
Budapest, 2022

Szakmai lektor: Dr. Szabó Péter hadtörténész

Nyelvi lektor: Nagy Dóra

Fényképek válogatása és digitalizálása: Babucs Ádám Kristóf,
Babucs Zoltán

Címlapkép: A napló írója, sallóvölgyi Békeffy László tartalékos
huszár főhadnagy – a felvételen még karpaszomány viselésére
jogosult tizedesként. Budapest, 1923–1924 (Babucs Zoltán
gyűjteménye)

Az MKI szerkesztőbizottsága: Vizi László Tamás (elnök),
Fehér Bence, Katona József Álmos, Kovács Attila, Mati Márton,
Pomozi Péter

A kötet megjelenését támogatta a

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

ISBN 978-615-6117-50-2

ISSN 2677-0261

TARTALOM

HABENT SUA FATA LIBELLI	7
AZ ELVONULÓ BUDAPESTI 2. ÖNÁLLÓ HUSZÁRSZÁZAD TISZTIKARA.	23
SALLÓVÖLGYI BÉKEFFY LÁSZLÓ NAPLÓJA	31
IRODALOMJEGYZÉK	193
FÜGGELÉK.	203
Katonai rövidítések	203
Fényképmelléklet. Huszárok és lovas tüzérek – békében és háborúban	205

HABENT SUA FATA LIBELLI

A bevezetőben elsőként ismerjük meg a napló írójának katonai pályafutását. Sallóvölgyi Békeffy László 1901. december 28-án született Diszelben, s a keszthelyi premontrei gimnáziumban érettségizett. 1923. augusztus 1-jén vonult be karpaszomány viselésére jogosult egyéves önkéntesként, majd főiskolai tanulmányai miatt 1924. október 21. és 1929. október 14. között szolgálatát megszakította – miközben 1927. augusztus 14. és szeptember 19. között 28 napos fegyvergyakorlatot teljesített a soproni 3. honvéd huszárezrednél. Az ún. rejtési időszakban a honvédség hivatásos tiszthiányának pótlására szervezett egri vámőrtisztképző tanfolyam hallgatója volt az okleveles gazda, emléklappal ellátott tartalékos hadnagyként (1928. január 1.). Ennek abszolválását követően 1931. május 1-jén került a honvédség hivatásos tisztikarába. A soproni „Nádasdy Ferenc” 3. honvéd huszárezred I. osztályának géppuskás szakaszparancsnokaként tevékenykedett 1934. október 1-jéig. Főhadnagyi rendfokozatát 1934. november 1-jén kapta meg, mindeközben 1934. október közepétől két hónapra a 3/II. huszárosztály gazdasági hivatalához (GH) került, azután pedig a budapesti 1. vegyesdandár hadbiztosságának számvevő alosztályához próbaszolgálatra. Sikerrel végezte el a gazdasági tiszt tanfolyamot a szakszámveteli vizsgával egyetemben. Az ország-

gyarapítások időszakában a budapesti I. önálló huszárszázadnál szolgált alantós tisztként. 1941. november 1-jén került nyugalmányba, ám a következő év márciusában önként jelentkezett hadiszolgálatra, s 1942. március 18-án tartalékos huszár főhadnagyként az egykori csapatteste által felállított budapesti 2. önálló huszárszázadhoz került.¹ Százada I. szakaszának parancsnokaként 1942. április 17-én mint a szombathelyi III. hadtest egyik hadtestközvetlene indult el a magyar királyi 2. honvéd hadsereg hadműveleti területére. Csapatteste 1942. május 10-i átszervezésekor a golyószórós félrajokból és a nehézpuskás rajból létrehozott V. szakasz parancsnokságát vette át. A nyári hídfőcsaták idején, 1942. augusztus 10-én az Uriv–Sztorozsevoje környéki harcokban, Galdajevkánál századparancsnok-helyettesével együtt tűnt el súlyosan megsebesülve, és feltehetőleg nem került élve a szovjetek kezébe.²

Békeffy László tartalékos huszár főhadnagy egy keménytáblás, kis alakú, vonalas füzetet vezetett naplójául.³ Természetesen első bejegyzése 1942. március 24. eseményeit örökítette meg. Idő

1 A 2. önálló huszárszázad tábori postaszáma: 253/20. Fellner János (Sárosd) szíves közlése.

2 Huszártiszti lexikon 2006, 43.; Ludovika 1998 és 2002., I. 257., II. 394–395.; HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum Központi Irattár (a továbbiakban: HIM KI) Békeffy László veszteségi kartonja (a továbbiakban: vk.) (azonossági száma: 2047-02-0004); Családját 1943. február 24-én értesítették hivatalosan eltűnéséről.

3 A kis alakú vonalas füzet belső tábláján etikett címke található: „Minerva” Papírház (Budapest, VI. kerület Andrásy út 3., Telefon: 22-66-10.) A portéka ára 1 pengő 20 fillér volt.

függvényében igyekezett napi szinten írni, de ez nagyban függött szolgálatai kötelmeitől is.

A bejegyzéseket tintával, majd 1942. április 13-tól ceruzával rögzítette. Megörökítette a hadműveleti területre való készülődés és a kiképzés mindennapjait, a búcsúzást s a vasúti szállítás időszakát is. 1942. április 24-én rakodtak ki Vorozsban, innentől számolt be a „szovjet paradicsomban” szerzett benyomásairól, százada napi feladatairól, elhelyezéséről, és nem utolsósorban a huszár első számú bajtársáról, a lóról. Amikor 1942. június 28-án megindult a Heeresgruppe Süd nagy nyári offenzívája (Operation Blau), abban Békeffy főhadnagy százada a III. hadtest sebtében összeállított gyorscsoportjának részeként vett részt. E gyorscsoportról olvashatjuk a dálnoki Veress Lajos vezérezredes szerkesztésében megjelent hadtörténeti összefoglalóban a következőket: „A belőle alkotott »üldöző-különítmények« (...) tüzéséggel megerősítve (...) önálló és merész elhatározásokkal és az ellenséges arcvonal mögötti tevékenységükkel segítették az áttörő gyalogságot támadási céljainak elérésében.”⁴ Már kiértek a Don folyó partjára, amikor 1942. július 12-én betelt a füzet, így Békeffy László tartalékos huszár főhadnagy innentől kezdve levélpapírra róttá sorait. E naptól fogva a Don mögötti területek pacifikálásban vettek részt, így a napló írója kíméletlen őszinteséggel beszámolt a partizánvadászatokról. Számolva azzal, hogy a feljegyzések illetéktelen kezekbe kerülhetnek, tisztársai esetében legtöbb esetben csupán

4 Magyarország honvédelme 1972–1974, I. 336.

monogramjaikat írta le, ám a településnevekkel már nem volt ennyire elővigyázatos. 1942. augusztus 1-jéről származnak utolsó sorai. Valószínű, hogy nem maradt ideje feljegyzéseket írni, tíz nappal későbbi eltűnése után egyik tisztára hazaküldte hozzátartozóinak hátramaradt naplóját.

Minden könyvnek megvan a maga sorsa, tartja a bevezető címeként választott latin szentencia. Ez igaz Békeffy László tartalékos huszár főhadnagy naplójára is, amelynek eredeti példánya valamikor az ezredforduló tájékán az egyik, pótnagyapámként szeretett és tisztelt ludovikás, nemes pusztarádóczi Basó József páncélos főhadnagy (Ludovika Akadémia, 1941. augusztus 20-i avatás) jóvoltából került birtokomba, azzal a meghagyással, hogy az abban leírtakat megismerhessék a második világháborús magyar hadtörténelem iránt érdeklődők.⁵

Ennek most érkezett el az ideje. A kézirat elektronikus bevitele 2001-ben egykori kollégám, Décsey Sándor, a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum (HM HIM) Zászlógyűjtemény gyűjteménykezelőjének segítségével megtörtént. Akkoriban a naplóban szereplő tisztek esetében áttekintettem a HM HIM Központi Irattárban őrzött személyi okmánygyűjtőiket és veszteségi kartonjaikat, így kutatásaimat segítette jelen munka szakmai lektora, Dr. Szabó Péter hadtörténész kollégám (HM HIM) is. A tavaly kitört pan-

5 A napló gépelt másolata a Hadtörténelmi Levéltár (Budapest) (a továbbiakban: HL) tanulmánygyűjteményében a 3232. számon megtalálható (Békeffy László fhdgy.: A Dunától a Donig. (napló) A III. hdt. közvetlen m.kir. 2. önálló hu.sz.d. története a mozgósítástól a Don eléréséig 1942. márc. 24–1942. aug. 2.).

démia kezdetén döntöttem úgy, hogy a naplót sajtó alá rendezem, így annak munkálatai során segítségemre volt dr. Baczoni Tamás őrnagy, gyűjteményvezető főmuzeológus (HM HIM Egyenruha- és Felszerelés Gyűjtemény), Fellner János (Sárosd), Gál Attila Péter osztályvezető (HM HIM Központi Irrattár), Győrffy-Villám András címzetes egyetemi docens (Tapolca–Diszel), Hangodi László történész-főmuzeológus (Wass Albert Könyvtár és Múzeum, Tapolca), dr. Lugosi József nyugállományú ezredes, a Hadtörténeti Múzeum volt főigazgatója (Budapest) és Sőregi Zoltán (Budapest). A naplót kiegészítő korabeli fényképfelvételek Boda Mátyás (Budapest), Kókay György (Budapest), Lux Gyula (Budapest), dr. Sándor Istvánné Kern Mária Antónia (Budapest), Dr. Szabó Péter hadtörténész (Budapest), Szalay-Bobrovniczky Kristóf (Budapest), Ádám Krisztof fiam, valamint a saját gyűjteményemből származnak.

A napló eredeti szövegét a mai helyesíráshoz igazítottam, azonban helyenként teret engedtem a táji színezetű, illetve régi-es szóalakoknak (pl. egyenlőre, kaszállás, köppeney, külömb, külömbőség, podgyász, utánna), ezzel is ragaszkodva a napló írójának anyanyelvi stílusához. A szándékosan nyelvjárásban szereplő részleteket természetesen megtartottam, ezek száma csekély. További kivételt képeznek a településnevek, amelyek magyar helyesírás szerinti változatai a lábjegyzetben kaptak helyet. A szerkesztői megjegyzések és kiegészítések szögletes zárójelbe kerültek. Lábjegyzetben tüntettem fel a tisztek születési és halálozási adatait, 1942 és 1945 közötti szolgálati beosztásaikat, hadifogságukat, illetve az 1945 utáni sorsukra vonatkozó adatokat, mindamellett a századbeli tisztársak teljes katonai pályafutását szerepeltetem.

A napló elolvasása előtt – annak jobb megértése végett – szükséges, hogy az olvasó képet kapjon a második világháborús Magyar Királyi Honvédségen belül a legmagyarabb lovassági csapatnem, a huszárság szerepéről és helyzetéről, górcső alá véve az 1941 és 1942 késő nyara közötti időszakot.

A Nagy Háborút követően úgy tűnt, hogy végleg leáldozott a lovasságnak, ám ennek ellenére a második világháborúban nem csak a Wehrmacht és a Waffen-SS, hanem a lengyel, a francia, az angol a szovjet, de még az amerikai hadsereg is alkalmazta a lovasságot. A gépesített háborúban is sokszor jutott fontos szerephez a ló, amely kiváló terepjáró tulajdonsága révén túltett a páncélosokon és a motorizált szállítóeszközön, árkon-bokron keresztül, esőben, hóban és sárban is képes volt eljutni céljáig. A németekkel szövetséges közép-európai államok kevésbé gépesített hadseregeiben is volt lovasság, így a Magyar Királyi Honvédségnél is, amelynek hadrendjében a sereglovasságot a két lovasdandárba szervezett négy huszárezred, a csapatlovasságot pedig a gyalogos seregtestekhez beosztott huszárszázadok képezték.

A második világháború kirobbanásának esztendejében kiadott Harcászati szabályzatban olvashatjuk az alábbiakat a lovasságról: „A lovasság mozgékony, gyors és tűzerős fegyvernem. Hivatása: a harcban kedvező előfeltételek teremtése, közreműködés a döntésben; a döntés után a siker kíméletlen kiaknázása vagy a balsiker ellensúlyozása; a felderítés. A lovasság feladatait úgy szabjuk meg, hogy jellemző tulajdonságai (nagy mozgékonyással párosult tűzerő, utaktól való függetlenség, stb.) mindig érvényesüljenek. Lóanyaga miatt érzékeny, gyorsan el-

használódik és nehezen pótolható, tehát alkalmi fegyvernem és rendszerint csak rövid ideig tartó feladatok végrehajtására alkalmas. A lovasság sereglovasságra (lovasdandár, -hadosztály) és a más seregtestek kötelékében lévő csapatlovasságra oszlik.”⁶ Az ugyanekkor kiadott Katonai zseb-lexikon a fentiek mellett ezen megállapításokat hangsúlyozta: „A lovasság érzékeny fegyvernem! Lóanyaga kellő pihentetés nélkül hamar kimerül, túlerőltetett alkalmazásnál aránylag gyorsan elhasználódik. Nehezen pótolható! Lovainak épségben tartásával áll vagy bukik. Ezért minden ti. és hu. becsületbeli kötelessége lováról a legmesszebbmenőleg önfeláldozólag gondoskodni.”⁷

A „bolsevizmus elleni kereszties hadjáratban” 1941 nyarán és kora őszén a gyorshadtestbe beosztott nyíregyházi 1. lovasdandár bebizonyította, hogy a modern háborúban is helye van a lovasságnak, 1941. augusztus 15-én Nyikolajev mellett még alkalma nyílt szabályos lovasrohamra, amely a meglepetés erejével demoralizálta a szemben lévő szovjet erőket. A végtelen orosz sztyep-pén erényük mellett gyengeségük is megmutatkozott: amíg a huszárok derekasan helytálltak, lovaik már jóval kevésbé bírták az elképesztő menetteljesítményeket, az extrém időjárás viszonyokat, az ellátási és elhelyezési nehézségeket.

A német követelésre felállított és a keleti hadműveleti területre 1942 tavaszán és nyarán kiküldött magyar 2. hadsereg állományában is találunk csapatlovasságot, amelyet három hadtest-

6 Harcászati szabályzat 1939, I. 25–26.

7 Katonai zseb-lexikon 1939, 213.

közvetlen és kilenc könnyű hadosztály-közvetlen huszárszázad mellett 18 gyalogezred-közvetlen huszárszakasz és 3 huszár-üteg jelentett. Egy önálló huszárszázad személyi állományát 6 tisztt, 2 altisztt és 269 huszár jelentette, szervezés szerint a század századtörzsből, egy távbeszélő rajból, egy nehézpuskás rajból, négy karabélyos szakaszból, századvonatból, valamint lőszerlépcsőből állott. Gyalogsági nehézfegyverzetük 2 db 36 M.⁸ 2 cm-es nehézpuskából⁹ és 12 db 31 M. 8 mm-es Solothurn golyószóróból¹⁰ állt, géppuskával, gránát- és aknavetővel, továbbá páncéltörő ágyúval nem rendelkeztek. Az egyéni fegyvereken – karabélyokon¹¹ és pisztolyokon – túl minden önálló huszárszázad kapott 5-5 db géppisztolyt.¹² Fegyvereik közül hiányoztak a

8 M. = mintájú

9 A 45 kg súlyú, villaállványos 36 M. 20 mm-es (Solothurn) nehézpuska páncéltörő lövedékei főleg könnyebb páncéltörő járművek, ellenséges tűzfészek és pontcélok, repeszgránátjai pedig élőerő ellen voltak hatásosak. Maximális lőtávolsága 2000 méter, elméleti tűzgyorsasága 30–35 lövés/perc volt. A két egységre szétbontható nehézfegyvert a lovasságnál málháslovon – míg a gyalogságnál egyfogatú taligán szállították –, és azt a tüzelőállásban szerelték össze.

10 A 9,5 kg súlyú, 31 M. 8 mm-es (Solothurn) golyószóró szekrénytárába 25 db lőszer fért, lőtávolsága 2000 méter, elméleti tűzgyorsasága 350 lövés/perc volt.

11 A huszárok a 31 M. 8 mm-es középágytáras ismétlőpuskát és a 31/A M. 8 mm-es középágytáras ismétlőpuskát (és karabélyt), vagy a 35 M. 8 mm-es középágytáras ismétlőpuskát használták. Mindhárom ismétlőpuska típus 5 töltényes kiálló szekrénytárral rendelkezett, tűzgyorsasága 10–20 lövés/perc, gyakorlati lőtávolsága 1800–2000 méter között mozgott. Az első kettőre a 95 M. Mannlicher késszuronyt, a harmadikra a 35 M. döfősuronyt lehetett feltűzni.

12 A 19, 29 és 27 M. öntöltő pisztolyok, valamint a 40 M. Schmeisser géppisztolyok műszaki adatait lásd később.

04 M. lovassági kardok, ugyanis azokat a vasúti kiszállításokat megelőzően bevonták.

Az önálló huszárszázadok parancsnokai döntő többségében az örkénytábori Lovagló- és Hajtótanárképző Iskola tanárai voltak, s az alantós tisztek között politikusok vagy éppen tábornokok fia is szerepeltek, mint például dr. vitéz ómoraviczai Imrédy Béla tartalékos huszár százados (19. miskolci önálló huszárszázad), vitéz jákfai Gömbös Gyula huszár százados és nagykállói Kállay András huszár hadnagy (kassai 22. önálló huszárszázad). A magyar expedíciós erőkkel kivonult huszárszázadok – elsőként a komáromi 6. önálló huszárszázad – 1942 tavaszán és kora nyarán szembesülhettek a keleti front kegyetlenségével, hiszen a magyar 2. hadsereg hadműveleti területének hátsó sávjaiban végeztek tisztoगतó műveleteket, azon céllal, hogy felszámolják az ott működő partizáncsoportokat.¹³

Vitéz Kovács Gyula vezérkari ezredes, a magyar 2. hadsereg vezérkari főnöke 1942. június 12-én felvetette egy gyorscsoport megalakításának lehetőségét: „Tervbe vettem, hogy a III. hadtest tartalékát (VI. kerékpáros zászlóalj, 2. huszárszázad, 1. huszár üteg.) és a hadsereg tartalékot (VIII. kerékpáros zászlóalj, 17. huszárszázad, 2/I. lovas üteg) egységes parancsnokság alatt

13 Ilyen tisztoगतásokban több huszárszázad is részt vett, így Kurszk környékén a soproni 7., 9. és a pécsi IV. hadtest hadtestközvetlen debreceni 17. önálló huszárszázad, Kurszk és a Don között pedig a rimaszombati 19., 20. és a miskolci VII. hadtest hadtestközvetlen kassai 22. önálló huszárszázad, míg a bácstopolyai 13. önálló huszárszázad a megszálló 105. könnyű hadosztály partizánvadászataiban vett részt.

(valószínűleg a 47. gyalogezred parancsnoka) a III. hadtest súlya által ütött résen, mint »előrevetett csoportot« alkalmazom.¹⁴

Az 1942. június 28-án indult német nyári offenzívába a magyar 2. hadsereg addig kiérkezett alakulatai is bekapcsolódtak. A szombathelyi III. hadtest csapatlovassága – a soproni 7., 9. és a hadtestközvetlen budapesti 2. önálló huszárszázad –, két kerékpáros zászlóalj, egy huszárüteg, egy légvédelmi üteg és a német 611. páncélvadász-osztály alkotta Major-gyorscsoport Tyim városát kerülte meg délről, és Sztarij Oszkolon át elsőként jutott el a Don folyó nyugati partjára 1942. július 7-én.

A nyári hídfőcsaták időszakában érték a huszárokat az első komolyabb veszteségek. Miután a Don túlsó partjára hátrált szovjet 6. hadsereg kitapasztalta a folyóra és a szovjet hídfőkre felzárkózó magyar 2. hadsereg gyengeségeit, 1942. augusztus 6-tól támadások sorozatát indította el, hogy hídfőit kiszélesítse és újabbakat létesítsen.

E harcokban a huszároknak a Don innenső partjára átszivárgott kisebb-nagyobb szovjet harccsoportokat kellett feldehíteniük, a mögöttes területen partizánok után kutatniuk, de előfordult, hogy megfelelő gyalogsági tartalék hiányában, a lóról leszállt huszárokat vezényelték a védőállásokba. Ezt történt a budapesti 2. önálló huszárszázaddal is, miután az ellenség az uriv–sztorozsevoji hídfőállásában számottevő sikert ért

14 HL 2. hds. iratai. 5. doboz. 2. hadsereg-parancsnokság hadinaplója, 54. számú melléklet.

el. 1942. augusztus 7-én a budapesti 2. önálló huszárszázadot több alakulattal együtt – győri 46/I. zászlóalj, pélmonostori 38/II. zászlóalj, budapesti 1. felderítő zászlóalj, budapesti 1. páncélos vadászszázad, német 559. páncélvadász osztály – osztották be a 7. könnyű hadosztály támogatására.¹⁵ A soproni seregtest parancsnoksága ekkor Novo Uszpenkán székel, a budapesti 2. önálló huszárszázad hadosztálytartalékként Bolgyirevkán állt.

A második urivi hídfőcsata idején magyar részről 1942. augusztus 10-én indult ellentámadás, amelynek során a soproni 7. könnyű hadosztály tartalékát képező budapesti 2. önálló huszárszázad Gyevica és Galdajevka között állta útját egy szovjet csoportosításnak. Az Uriv délnyugati szélével összenőtt Galdajevkánál tűnt el ekkor súlyos sebesülten Békeffy László tartalékos huszár főhadnagy egyik tisztársával, valamint a század egyik altisztje. Ezen ütközetnapon esett soraikból 2 huszár,¹⁶ megsebesült 1 szakaszvezető, 1 tizedes, 2 őrvezető és 1 huszár; eltűnt 2 őrvezető, 1 honvéd; sebesülten eltűnt 2 tizedes, 2 őrve-

15 HL 2. hds. iratai. 6. doboz. 2. hadsereg-parancsnokság hadinaplója, 397. számú melléklet.

16 Kerékgyártó János huszár (Budapest, 1912. március 22 – Sztorozsevoje, 1942. augusztus 10.) a budapesti 2. önálló huszárszázad honvédeként 1942. augusztus 10-én Sztorozsevojenál mellroncsolódás következtében esett el. Bajtársai Sztorozsevojenál helyzeték végső nyugalomra. Béke poraikra... 1999, 524.; Varjú Imre huszár (Tura, 1912. november 10. – Kosztyenki, 1942. augusztus 10.) a budapesti 2. önálló huszárszázad állományából 1942. augusztus 10-én Kosztyenkinél kapott halálos mell-lövést, s itt temették el. Post mortem kapta meg a Magyar Bronz Vitézségi Érmet. Béke poraikra... 1999, 756.; Vitéz és önfeláldozó magatartásért 2009, oldalszám nélküli táblázat.

zető és 4 huszár, vagyis a budapesti 2. önálló huszárszászad véres vesztesége 21 fő volt.¹⁷

1942. augusztus 13-án megalakították a nemes kisjókai Takács Elemér gyalogos ezredes parancsnoksága alatti Takács-csoportot (soproni 4/I. zászlóalj, nagyszöllősi VI. kerékpáros zászlóalj maradványai, budapesti 2. önálló huszárszászad),¹⁸ amely feladatul kapta a Potudany folyó torkolatvidékének megtisztítását.¹⁹ A nyári hídfőcsaták eredményeként a honvédeknek csupán a korotojaki hídfőt sikerült felszámolniuk, így az 1942. szeptember 16-tól kezdődő három hónapig tartó hadműveleti szünet a huszárok és kerékpárosok átszervezését hozta magával. A magyar 2. hadsereg-parancsnokság 1942. november 6-án intézkedett a hadtestmegerősítő csoportok, illetve villámcsoportok megalakításáról. Ez utóbbiba kerültek a hadtest- és hadosztályközvetlen huszárszászadok – amelyek lovai a magyar 2. hadsereg lóállományának 80%-ával kerültek hátra ún. lóátteleltető állomásokra –, valamint a kerékpáros zászlóaljok, amelyek állományából hadtestközvetlen sízászlóaljkat és hadosztályközvetlen sízászászadokat állítottak fel.²⁰

17 Az adatsorok a Honvédelmi Minisztérium 22. (veszteségi) osztálya által összeállított, 1941. június 26.–1944. november 1. közötti véres veszteséget feldolgozó 4. kötetből származnak.

18 A Takács-csoportba tartozott még a soproni 7. huszárszászad, valamint a soproni 7/2. és a kaposvári 10/4. üteg is. Szabó 2019, 228.

19 HL 2. hds. iratai. 6. doboz. 2. hadsereg-parancsnokság hadinaplója, 511. számú melléklet.

20 Egy-egy villámcsoportba még néhány ezred-, valamint hadosztályközvetlen géppuskás zászad, egy hadtestközvetlen tüzérüteg és két szakasz utász tartozott.

A budapesti 2. önálló huszárszázad így került 1942. november 27-én a III. hadtest sízászlóaljába. A sízászlóalj parancsnoki keretét finn oktatók képezték ki, ezután indulhatott meg a legénység felkészítése, bár az idő és a felszerelés hiánya miatt ez már nem lehetett teljes mértékű.

Ezen villámcsoportokat 1943. január 12. és 14. között vetették be a szovjet előrenyomulás feltartóztatására, s ellenlökéseik során igen nagy veszteségeket szenvedtek. Az 1943. január 12-i uriv-sztorozsevojei szovjet áttörés másnapján, a bolgyirevkai sikertelen ellenlökésben vett részt a III. sízászlóalj. Az ellenséges nyomás miatt 1943. január 14-én reggel a III. hadtest megerősítő és villámcsoportja Masztjogyino és Oszkino felé hátrált, majd 1943. január 15-étől a III. hadtesttel együtt elszakadt a magyar 2. hadseregtől, s a Voronyezsnél lévő német 2. hadsereggel együtt az a veszély fenyegette, hogy a szovjet Voronyezsi és Brjanszki Front hadseregei bekerítik. A III. hadtest körvédelemre berendezett települések sorát tartotta (Szinyije Lipjagi, Szemigyeszjátszkoje, Kocsatovka, Parnicsnij, Prokudinszkij, Rudkino), a III. sízászlóalj a hadtestközvetlenek zömével Szemigyeszjátszkoje védelmét látta el. E vonalra zárkózott fel a szovjet 60. hadsereg, amelynek támadását ideig-óráig sikerült feltartóztatni. 1943. január 26-án a szovjetek bekerítették a III. hadtest állásait, ezért német utasításra másnap hajnalban megindult a magyar csapatok visszavonása, amelyek „vándorló katlanként” vonultak német bajtársaikkal. Szemigyeszjátszkojét Tavassy Lajos csendőr alezredes körvédelmi központ parancsnok sikeresen kiürítette, ám egységeit menet közben Mizdrjanka előtt szétszórta az ellenség. 1943. január 29-

én a III. sízászlóalj maradéka a horogszegi Szilágyi Dezső huszár százados vezette csoportosításba került, amelybe a rimaszombati 20. önálló huszárszázad, valamint a salgótarjáni 53/III. és a losonci 23/I. zászlóalj tartozott (400 db puska és 2 db golyószóró). A III. sízászlóalj az Olim patak völgyében vonuló és február 1-jén felosztatott III. hadtest vitéz Farkas Zoltán gyalogos ezredes parancsnoksága alatti csoportba került, amely Orlovkáról elindulva 1943. február 2-án német kötelékekkel együtt áttört, hogy Sztarij Oszkolt elérjék. Az átszervezési körletbe való visszavonulás és újjászervezés után, 1943 áprilisában–májusában a magyar 2. hadsereg alakulat maradványaival együtt a budapesti 2. önálló huszárszázadot is hazaszállították.

Örvendetes, hogy egyre nagyobb az érdeklődés a második világháborúban részt vett magyar „kisemberek” visszaemlékezései iránt, amelyek a történelem alulnézetből kategóriát képviselik, és elsősorban azt idézik fel, miként harcoltak honvédeink, hogyan teltek háborús „szürke” hétköznapjaik, hogyan látták az ellenséget, saját sorsukat vagy éppen hazájuk jövőjét. Ezen kötetek sorába illeszkedik Békeffy László tartalékos huszár főhadnagy munkája is, amelyet nemcsak a téma iránt érdeklődők forgathatnak haszonnal, hanem – a huszár szellemiséget sugárzó szerző végtelen lószertete folytán – a magyar katonai hagyományörzők és a nemzetben gondolkodó lovas emberek is.

A bevezető végén köszönetemet fejezem ki, amiért a Magyarágkutató Intézet megjelentette sallóvölgyi Békeffy László tartalékos huszár főhadnagy hadinaplóját. Hálás vagyok a családomnak, hogy a munkához szükséges biztonságos „háterszágot” biztosí-

tották számomra, így feleségemnek, a kézdivásárhelyi születésű Madarász Évának és gyermekeimnek, Anna Zsófiának, Ádám Kristófnak – aki lelkes hadtörténész-palántaként segített az album képanyagának válogatásában –, Zoárd Zoltánnak és örökölt fiamnak, Ádámnak. E könyvet nekik s a jövő nemzedékének ajánlom.

Váchartyán, 2021. augusztus 10.

*Babucs Zoltán hadtörténész,
a Magyarságkutató Intézet ügyvivő-szakértője*

AZ ELVONULÓ BUDAPESTI 2. ÖNÁLLÓ HUSZÁRSZÁZAD TISZTIKARA

Századparancsnok:

HAZSLINSZKY-KRULL GÉZA, nemes hazslini (Budapest, 1900. február 27. – Gravenhage/Hollandia, 1981. február 12.) huszár százados, 1941. november 1-jétől testőr őrnagy, 1942. október 29-től testőr alezredes. 1917 és 1920 között végezte el a Bécsújhelyi Katonai Akadémia I–II. és a Ludovika Akadémia III. évfolyamát, ahol 1920. augusztus 20-án avatták huszár hadnaggyá. Csapatszolgálatát a budapesti – 1922-től 1. honvéd – huszárezred I. osztályában kezdte meg mint szakaszparancsnok. 1923. október 20. és 1924. április 30., valamint 1925. november 3. és 1926. április 30. között végezte el a lovas-tisztek lovagló tanfolyamát Nyíregyházán, miközben 1925 folyamán rövidebb időre a budapesti 1. vegyesdandár huszárszázadához vezényelték. 1926. augusztus 15-től végezte el az öréknytábori Lovaglós és Hajtótanárképző Iskola I. évfolyamát, majd annak állományában tevékenykedett lovaglótanárként – miközben 1930. október 15. és 1931. október 15. között abszolválta a bécsi spanyol lovasiskolát –, s

az iskola állományának olimpiai keretéhez osztották be. 1937. július 1. – 1939. augusztus 1. között a budapesti „I. Ferenc József–Jászkun” 1. honvéd huszárezred I. osztályánál szolgált századparancsnokként, majd 1939. augusztus 1-jétől 1940. július 1-jéig az örkénytábori Lovagló- és Hajtótanárképző Iskola tanára volt. 1940. július 1-jén került a Magyar Királyi Lovas Testőrséghez, s 1941. február 1. és június 15. között elvégezte a budapesti törzstiszti tanfolyamot. Önként jelentkezett arcvonal szolgálatra, így 1942. április 16. és szeptember 8. között a budapesti 2. önálló huszárszázad parancsnokaként²¹ volt kint a magyar 2. hadsereg hadműveleti területén. 1943. december 1-jén nevezték ki a lovas testőrség parancsnokává, s az 1944. március 19-i német megszállást követően segédkezett gróf Bethlen István menekítésében. 1944. október 15–16-án a Várat védő erők tartalékának parancsnokaként vett részt a sikertelenül végződött kiugrási kísérletben. A németek egy hétig fogságban tartották, azután 1944. október 22-én áthelyezték a bábolnai méneshöz, amelynek parancsnokaként 1945. március 1-jén települt hátra Szilsárkányba. Ekkor (másutt: 1945. január 15-én) újra a Lovagló- és Hajtótanárképző Iskola állományába került. 1945. április 1-jén (másutt: április 25-én

21 A 2. önálló huszárszázad további parancsnokai: túrócszentmihályi és alsóköröskényi Thuróczy Károly huszár főhadnagy (1942. szeptember 8. – 1942. december 12. másutt: 22.), dr. Mészáros Gyula huszár százados – egyben a III. hadtest hadtestközvetlen sízászlóalj parancsnoka (1942. december 12. másutt: 22. – 1943. február 1. sebesült). HIM KI Thuróczy Károly 45348. számú tiszti okmánygyűjtő (a továbbiakban: sz. ti. ogy.); Huszártiszti lexikon 2006, 296.; HIM KI Dr. Mészáros Gyula 65954. sz. ti. ogy., HIM KI Dr. Mészáros Gyula vk.; Huszártiszti lexikon 2006, 190.

vagy május 8-án) esett szovjet hadifogságba, ahonnan 1948. július 29-én tért haza. 1948. december 1-jén helyezték nyugállományba, később kitelepítették, és 1952. június 6-án lefokozták honvéddé. 1953-tól a Mezőhegyesi Állami Gazdaság ménésének sportszakfelügyelőjeként és a lovas ugró válogatott keret trénereként dolgozott. 1959. március 7-én a holland királyi udvar kikérésére Hollandiában telepedett le, ahol a királyi udvar lovaglótanáraként és az ottani Spanyol lovasiskola vezetőjeként kereste kenyerét.

KITÜNTETÉSEI: Magyar Érdemrend lovagkeresztje hadiszalagon, kardokkal (1942. október), Magyar Koronás Bronzérem (1939. december 6.), Tűzkereszt 1. fokozata, Nemzetvédelmi Kereszt (1941), Magyar Háborús Emlékérem, III. osztályú Tiszti Szolgálati Jel (1940), Felvidéki Emlékérem (1939), Erdélyi Emlékérem (1941), Nagy Honvéd Sportügyességi Jelvény (1943); a Svéd Kardrend I. osztályú lovagkeresztje (1936)²²

Arcvonalmögötti tiszt:

STIELLY WALTER (Budapest, 1913. április 18. – Galdajevka, 1942. augusztus 10.) huszár százados (1942. április 1.). A Ludovika Akadémián 1935. augusztus 20-án avatták huszár hadnaggyá, s csapat-tiszti szolgálatra a soproni „Nádasdy Ferenc” 3. honvéd huszárez-

22 HIM KI Hazslinszky-Krull Géza 41280. sz. ti. ogy.; Huszártiszti lexikon 2006, 120–121.; Bangha 1990, 280–282.; Lázár 2007, 137.

redhez vezényelték. Az 1938 és 1940 között országgyarapításokban a 3/II. huszárosztály 4. lovasszázadának szakaszparancsnokaként vett részt. 1940. december 1-jén a budapesti I. önálló huszárszázadhoz helyezték át. A budapesti 2. önálló huszárszázad arcvonal mögötti tisztjeként (századparancsnok-helyetteseként) vonult el a magyar 2. hadsereg hadműveleti területére. Veszteségi kartonja szerint 1942. augusztus 10-én Galdajevka mellett „súlyosan sebesülve eltűnt.” Vélelmezhetően nem került élve az ellenség kezébe.
KITÜNTETÉSEI: Felvidéki Emlékérem, Erdélyi Emlékérem.²³

I. szakasz

Szakaszparancsnok:

BÉKEFFY LÁSZLÓ, szállóvölgyi, tartalékos huszár főhadnagy²⁴

II. szakasz

Szakaszparancsnok:

FRANCOIS CÉZÁR (Budafok, 1910. február 17. – Budapest, 1994. október 27.) tartalékos huszár főhadnagy (1942. szeptember 1.),

23 HIM KI Stielly Walter vk.; Huszártiszti lexikon 2006, 259.

24 Katonai pályafutását lásd részletesen az előszóban.

apja Francois Cézár Lajos, az ismert pezsgőgyáros. Egyéves önkéntesi idejét 1932. október 1. és 1933. október 1. között a soproni „Nádasdy Ferenc” 3. honvéd huszárezrednél töltötte, ahol elvégezte az emléklapos tartalékos tiszti iskolát. A budapesti I. önálló huszárszázad állományában 1939. január 1-jén léptették elő tartalékos hadnaggyá, s csapatteste kötelékében mint szakaszparancsnok vett részt az erdélyi bevonulásban. 1942. március 24-én hívták be a budapesti 2. önálló huszárszázadhoz. 1942. április 16-án vonult el alakulata II. szakaszának parancsnokaként a magyar 2. hadsereg hadművelési területére. 1943. március 21-én gyomorbántalmakkal került a kijevei tábori kórházba, ahonnan a 2. számú helyőrségi kórházba szállították. 1943. június 3-án került nemtényleges viszonyba. A második világháború végéig újabb behívására nem került sor, hadifogságba nem esett. 1950. május 4-én „fegyverrejtegetés” koholt vádjával letartóztatták, s 1950. június 23-án 3 év börtönbüntetésre ítélték. A rendszerváltozást követően rehabilitálták, és őrnaggyá léptették elő.

KITÜNTETÉSEI: Magyar Koronás Bronzérem hadiszalagon, kardokkal (1943), Tűzkereszt 1. fokozata, Felvidéki Emlékérem, Erdélyi Emlékérem, Délvidéki Emlékérem.²⁵

25 HIM KI Francois Cézár 292/3380. sz. ti. ogy., HIM KI Francois Cézár vk.; Huszártiszti lexikon 2006, 407.

III. szakasz

Szakaszparancsnok:

IVÁNKA (HIRSCH) JÁNOS, dr. nemes duinofelsi (Prerau, 1912. december 6. – n. a.) tartalékos huszár zászlós, 1942. augusztus 1-jéntől hadnagy. 1934–1935-ben egyéves önkéntesi idejét a budapesti „I. Ferenc József–Jászkun” 1. honvéd huszárezred I. osztályánál szolgálta, 1935-ben tartalékos tiszti és vonatparancsnoki, 1936-ban szakaszparancsnoki tanfolyamot végzett. Az országgyarapításokban ezrede szakaszparancsnokaként vett részt. 1942. március 15-én hívták be a budapesti 2. önálló huszárszázadhoz, ahol a III. szakasz parancsnokságát bízták rá. Századával vonult el a magyar 2. hadsereg hadműveleti területére, ahol 1942. augusztus 10-ig szolgált. 1943-ban századparancsnoki tanfolyamot abszolvált, majd 1944. augusztusától a kiskunhalasi 158. rögtönzött málhadoszlopnál szolgált. 1945 elején a Huszár Kiképző és Felszerelési Központ állományában ténykedett, majd a második világháború végén a német 2. páncélosadosztály parancsnokságán működött tolmácsként. Karintiai angol hadifogságból 1945. október 21-én tért haza. 1958. december 8-án osztályidegenként lefokozták.²⁶

26 Huszártiszti lexikon 2006, 453.

IV. szakasz

Szakaszparancsnok:

FÖLDVÁRY MIKLÓS (Budapest, 1918. szeptember 11. – Lille/Belgium, 1974. február 25.) tartalékos huszár zászlós. 1939. október 5-én vonult be tényleges katonai szolgálatteljesítésre a budapesti I. önálló huszárszázadhoz, s a tartalékos tiszti iskolát 1941-ben „igen jó” eredménnyel abszolválta. Egy, a második világháború után készült önéletrajza szerint „1942. áprilisában behívtak és részt vettem a júniusi Tim-i²⁷ áttörésben a III. hdt. lovasszázad kötelékében. A század hdt. tartalék volt, június második felében és júliusban, majd augusztusban bevetettek az urivi kanyarnál, ahol szeptember közepéig voltunk. Mint zászlós szak.pk. voltam. Télen síkiképzésen vettünk részt, majd az 1943. januári áttörésnél megsebesültem (Ssemidesjatckoje²⁸ védelmében, aknatűz), február végére a budapesti tiszti kórházba kerültem, kórházi kezelésben voltam szeptemberig, majd október 1.-vel leszereltem. 1944. májusban behívtak újra az I. ö. hu.oszt.-hoz és Örkénytáborba vezényeltek alosztályparancsnoki tanfolyamra. Augusztusban az osztályt mozgósították és én nehézfegyver szakasz pk-i beosztást kaptam. A Bácskában voltunk, majd október elején Moholnál a Tiszta partján kerültünk bevetésre és onnan vonultunk vissza fokozatosan a Csepel szigetig, ahol én november 24-én megse-

27 Tyim

28 Szemigyeszjátckoje

besültem. Székesfehérvári kórházba kerültem, majd a Ny-ra szállítás elől sikerült házi kezelésbe kerülnöm és családom haza szállított XII. kerületi lakásunkra, ahol dec. 24-én felszabadultunk. Közben 1944. jan.1-i ranggal hadnagy lettem. 1943-ban kaptam egy Dicsérő Elismerést hadiszalagon a kardokkal,²⁹ Tűzkereszt I. fok. 1 seb. pánttal. Erdélyi és délvidéki emlékérem. A Signumot a Tim-i³⁰ áttörésnél kaptam, mint harc jőr.pk.” Veszteségi katonja szerint 1943. január 25-én Szemigyeszjátszkojenál sebesült meg („aknatűz közben arc- és felsőcomb sérülés.”). Az 1956-os forradalom leverését követően nyugatra távozott, ezért 1958. december 12-én lefokozták. Svájcban, később Belgiumban élt.³¹

29 Azaz: Magyar Koronás Bronzérem hadiszalagon, kardokkal, más néven: Kormányzói dicsérő elismerés látható jelét képező Magyar koronás Bronzérem hadiszalagon, kardokkal, közkeletűbb nevén: Bronz Signum Laudis hadiszalagon a kardokkal.

30 Tyim

31 HIM KI Földvály Miklós 211/322. sz. ti. egy., HIM KI Földvály Miklós vk.; Huszártishti lexikon 2006, 407.

SALLÓVÖLGYI BÉKEFFY LÁSZLÓ NAPLÓJA

1942. március 24.

A III./18-án kapott behívó parancsnak eleget téve bevonultam századomhoz³². A harctérre önként jelentkeztem. Eltérően az eredeti tervtől, mely szerint az önálló szak. pk-a lesznek, a szd-hoz mint I. szak. pk. nyertem beosztást.

9^h-kor jelentkeztem H.G. őrgy. úrnál³³ az elvonuló szd.pk-nál, egyben megismertem a szd. ti. karát. Arcvonalmögötti ti. S.W.³⁴, 2. szak. pk. F.C.³⁵, 3. szak. pk. Dr. I.J.³⁶, a 4. szak.³⁷ pk. F.M.³⁸

32 A budapesti I. önálló huszárszázad tényleges és tartalékos állományából szervezték meg a hadműveleti területre elvonuló budapesti 2. önálló huszárszázadot.

33 H.G. őrgy. = nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

34 S.W. = Stielly Walter huszár százados

35 F.C. hdgy = Francois Cézár tartalékos huszár hadnagy

36 Dr. I.J. = dr. nemes duinofelsi Ivánka János tartalékos huszár zászlós

37 A szakaszok századon belüli sorszámozása helyesen: I., II., III., IV.

38 F.M. = Földváry Miklós tartalékos huszár zászlós

10^h-kor kezdődött a bemutatás. D.u. a leg. elosztása. A Ferenc József lov. lak-ban³⁹ volt elszállásolásunk. D.u-i foglalkozás: felszerelés, kötelékek rendezése, szállások berendezése.

III./ 25.

A későn érkezett leg. elosztása, bemutatása, felszerelése, állományegyeztetéssel, szakaszok beosztásával és felszereléssel foglalkoztunk. D.u. ti.gyűlés. Legénység az istállókat hozta rendbe. D.u. még a keretlovakat kaptuk meg.⁴⁰

III./ 26.

D.e. keretlovak jártatása. 10^h-kor vállalkozó lovak átvétele.⁴¹ Szakok rendezése, beosztása, lovasítás. D.u. ti.gyűlés, lófelszerelés felvételezése. Állományegyeztetés.

39 Az 1884 és 1886 között épült budapesti Ferenc József lovassági laktanya X. kerület Kerepesi úti épületegyüttesét ma a Készenléti Rendőrség használja.

40 A Magyar Királyi Honvédség alakulatainak békehadrendjében a lóállomány két részből, a keretállományból, vagyis az alakulatoknál meglévő kincstári lovakból és a vállalkozói állományból, a környékbeli gazdáknak magánhasználatra kiadott, idomított kincstári lovakból tevődött össze. Részleges vagy teljes mozgósítás esetén a gazdaságokban lévő ún. igénybevételes lovakat is behívhatták a honvédelemről szóló 1939. évi II. törvény-cikk alapján.

41 Lásd az előző lábjegyzetet.

III./ 27.

5^h-kor ébresztő. 8^h-kor szakaszonként lovarda. Örgy. úr⁴² meg-
szemlélte a lovasítást, embereket, lovakat. 10^h-kor lóátvétel a ké-
sőbb bevonuló vállalkozó lovakból. A szd. lóállománya kielégítő.
Az előző behívásokkal szemben javulás tapasztalható, mint meg-
tudtam. Azért még mindig igen sok ló volt, amit vissza kellett
adni. Részben sántaság miatt, részben a rossz conditio miatt. A
szd. lovait színek szerint osztotta be az Örgy. úr,⁴³ előlről hátrafelé
világosodnak. Az én szak-omba sötétpejek kerültek. Létszámom
a mai napig sem lett teljes. Még 25 lovam hiányzik.

III./ 28.

D.e. lovarda, d.u. felszerelések-, létszámegegyeztetés. Sok a csere,
egy embert nem találunk. Délben a század összeáll létszámegegyez-
tetés végett. Ott tudtam meg, hogy egy emberem, H.M.⁴⁴ a ki-
maradásról nem vonult be. Szak.pk. helyettesem nem jelentette.
Az esetet jelentettem az ott tartózkodó szd.pk. úrnak.⁴⁵ Épp az
estet felhasználva a szökésről s annak következményeiről oktatja

42 Örgy. úr = nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

43 Örgy. úr = nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

44 H.M. huszár személyére és katonai szolgálatára vonatkozó adatok nem áll-
nak rendelkezésre.

45 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

a legénységet, amikor a visszamaradó szd.⁴⁶ egy ti-je, F.E.⁴⁷ jön és jelenti, hogy véletlenül a váp-nál járt, s ott látta H.M. huszárt letartóztatva. Érdeklődésére megtudta, hogy előző este egy thts. vitte be, mert a laktanya kerítésen kívül – hol feleségével tárgyalt – arra haladván, nem tisztelgett. Amikor pedig felelősségre vonta, melyik alakulatnál szolgál, azt jelentette, hogy a 2. ö. hu.szd-nál. Miután az más heő-ben állomásozik, s nála szabadságos igazolványt nem talált, a váp. fogdába vitte. Annak dacára, hogy H.M. jelentette a tévedést.

III./ 29.

D.e. lóápolás, ti.gyűlés, lóátvétel, d.u. lóápolás, leg-nek kimenő.
Reggel a leg-ség oltása.

III./ 30.

8^h-kor kivonulás a gyak.térre. Rajgyak-ok, lovarda. D.u. lóápolás, állományegyeztetés. Állandó az emberek és lovak cseréje. Az olá[h] legénységgel sok a baj. Lovagolni nem tudnak, magyarul

46 A budapesti I. önálló huszárszázad mozgósítás esetén az 1., a 2. és a 3. önálló huszárszázadokat állította fel.

47 F.E. = F. E. százados személyére és katonai szolgálatára vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre.

nem beszélnek és nem értenek. Két hete kapta az anyaszd.⁴⁸ át-képzésre. Pf.⁴⁹ pedig az elvonuló legénység 20%-ának nemzetisé-ginek kell lenni. Emiatt kedvetlenek még a magyar leg. is. Du. kötelékek rendezése, beosztása, lóápolás, fegyverzet felvételezése.

III./ 31.

8^h 30 I-kor kivonulás a gyak.térre. Lovarda, raj harcrendi gyak-ok. D.u. málhaiskola.⁵⁰ Mint futár az I. hdt-hez⁵¹ lettem elküld-

48 A budapesti I. önálló huszárszászad

49 Pf. = prima facie (latin), jelentése: első látásra

50 A 35/L M. nyereg első kápájára erősített kettős málhatáska bal oldali ré-szének aljába a 35 M. zabos zacskóban 2 kg zab, lókefe, lóvakaró és kender kötőfék, felső részébe a huszár tisztítóeszközei (rongyba csavart ruha- és cipőkefe, cipőpaszta) és az abrakostarisznya került, a táskára pedig kívül-ről szijajzták a vászon itatóvedret. A jobb oldali málhatáskába alul a tar-talék fehérnemű, élelemzacskó (benne: konzerv, kétszersült, só, dohány, kávékonzerv), felül a 34 M. alumínium evőcsésze és a törülközőbe csa-vart tisztálkodási eszközök (szappan, borotválkozó készlet, fogkefe, fésű, tükör) voltak. A koszorúba hajtott 24 M. legénységi köpenyt általában a hátsó nyeregkápára, szükségmálházáskor az első nyeregkápára szijajzták. A 39 M. tábori takaró az első, a 38 M. tereptarka sátorlap a hátsó kápára került. A 35 M. rohamsisakot a nyereg jobb oldalára, a patkótáska fölé, a 04 M. lovassági legénységi kardot, a 10 M. vagy 36 M. gyalogsági ásót és a töltényövet pedig egyben málházták fel a bal oldalra. Mindezeket a Felszerelési és málházási utasítás alapján sajátították el a huszárok. Egy ka-rabélyos csatár egyenruházata 5,31 kg, személyi felszerelése 9,27 kg volt, így egy 70 kg súlyú huszár esetében hátafő megterhelése felmálházott nyeregszerszámmal együtt 120 kg volt.

51 Az I. hadtest parancsnoksága Budapesten székelt.

ve futárposta átvételére. Szd-unk kétféle pcs-ot kapott. Az egyik szerint az összes leg-et illetményekkel és kincstári ruhával azonnal szabadságot kell, a vállalkozó lovakat is vissza kell adni. A másik szerint szd-unk az első lépcsővel IV./1-én indul. Szd.pk-om érdeklődésére megtudtuk, hogy az elsőnek leírt pcs-ot kell végrehajtani. Szak-om még mindig nem teljes, úgy lóban, mint emberben hiányom van.

IV./ 1.

8^h 30 I-kor kivonulás a gyak.térre. Raj harcalakzatai, tü-hoz lóról szállás, vezetékllovak elvezetése. Szak-om sorakoztatásánál K.J. hu.⁵² lova felágaskodott, egyensúlyát veszítve lovasával együtt hanyatt esett. A ló koponyaalapi törést és agyvérzést kapott. Hosszas szenvedés után kimúlt. Lovásának nem lett semmi baja. D.u. a legénységet akartuk szabadságot, amikor jött egy újabb pcs., hogy a szabadságot letiltják, s a szd-nak 9-én 0^h-ra menetkésznek kell lenni. A leg-ség bár nem zúgolódik, nagy a kedvetlenség. Állandóan egy-két napi szabadságért zsarolnak bennünket. Nehéz az érthető indokokat visszautasítani. Olá[h] leg-et magyarokkal kicserélték.

52 K.J. huszár személyre és katonai szolgálatára vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre.

IV./ 2.

A laktanyából kihelyeztek bennünket a tenyészállatvásár telep-re.⁵³ [A] Lovaknak elég jó az elhelyezésük, a leg-é azonban hűvös. Berendezkedéssel, állandó állományrendezéssel, loápolással foglalkozunk. Állandó a félreértés az emberek és lovak létszáma körül. A keretlovak közül a pótllovakat⁵⁴ az előző napi lóveszteség miatt le kellett adnunk. Így lóállományomban ismét hiány van.

IV./ 3.

8^h-kor A.A. ezr. úr⁵⁵ lószemlét tartott. Délig szemle után loápolás

-
- 53 Az országos tenyész- és haszonállatvásári telep építése 1913-ban kezdődött meg Kőbányán a Ligetteleki-dűlőben, az Albertirsai út és a Kőbánya-felső vasútállomás közötti mintegy ötvenötezer négyszögölnyi területen, s 1921 tavaszán nyílt meg. Itt 1943-ig tartottak évente országos mezőgazdasági vásárokat, illetve tavasztól ősziig tematikus vásárokat.
- 54 Pótló = azon 3–6 év közötti, katonai szolgálatra alkalmas lovak, amelyeket a pótlóavató bizottságok magángazdáktól vásároltak. Ezen lovakat átlag 4 éves korukban vásárolták meg, és a csapatoknál 8 havi ún. pótlóidomításban részesültek. A lóvásárló bizottságok általában kancákat és herélt lovakat vásároltak meg. A fajta különösebben nem számított, bár a szép küllem és a tetszetőség mérvadó volt, s főként magyar félvér lovakat vásároltak. A pej és a sárga különböző színárnyalatait részesítették előnyben
- 55 A.A. ezr. = Adda Alfréd, nemes (Nagyszeben, 1888. augusztus 29. – Bolzano, 1980. február 1.) huszár ezredes. 1941. június 1-jétől szolgált a Honvédelmi Minisztérium III. Csoportfőnökségén lópótlási felügyelőként. 1943. február 1-jén nyugállományba vonult, de tovább szolgált beosztásában. 1945. május 9-én az ausztriai Waldhofen am Ybbs-nél esett szovjet hadi-

volt. D.u. 5^h-ig gsz. iskola. Lőutasítás. Ez utóbbit nekem kellett tartanom, de nem hiszem, hogy eredményes volt. Állványainkat, a légvédelemhez szükséges körcélgömböt és célzógyűrűt még nem kapták ki a rajok.⁵⁶ Így gyak-lag oktatni nem tudtam.

IV./ 4.

D.e. 8^h-kor kivonulás a gyak.térre. Harcrendi gyak-ok szak-ban. D.u. a leg-ség fele eltávozást kapott. Vasárnap délig. D.e. ismét létszámegegyeztetés volt. Szakaszom még mindig nem teljes. Embereim közül M.J-et⁵⁷ hivatalból, mint hadiárvát leszerelték. Egy tényleges pedig, F.I.⁵⁸ még be sem vonult, mert még az „M”⁵⁹ előtt a visszamaradó szd-nál megbetegedett. Kértem a kicserélését, de nem engedélyezték. Így valószínű, egy hiánnyal vonulok el. Ma nagyszombat van. Szolgálatba[n] vagyok. Esik az eső. [A] Szd-nál jóformán csak az őrség, lóőrök és szak-onként egy-két ember maradt. Ma ültem először lovamon. Elég magas, sötétpej, herélt, Cinkének hívják. Egy vörgy-től vette a kincstár. Elég nyugodt,

fogságba. A Szovjetunóból 1948. szeptember 11-én tért haza. Adminisztrátorként dolgozott Székesfehérváron. 1956-ban Ausztriába, onnan pedig Olaszországba távozott.

56 Pontosabban: a golyószórós rajok

57 M. József huszár személyére és katonai szolgálatára vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre.

58 F.I. huszár személyére és katonai szolgálatára vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre.

59 M = mozgósítás

átlovagolatlan, merev. Jó erőállapotban van. Az érzés rajta egyenlőre [sic!] bizonytalan. De azt hiszem, beválik. D.u. a lovakat maleinozták.⁶⁰

IV./ 5.

D.e. lóápolás volt az itthon maradt legénységgel. 14^h-ra visszajött a szd. egész legénysége. Du. a második oltást kaptuk, utána pedig gázálcok kiosztása, feligazítása. Az éj folyamán ellenőrző körutamat alatt a szd.törzs istállóba[n] találtam a napost, az istálló közepén ült pár huszár társaságában és egy nővel.

Esernyője kifeszítve a földön, mellettük közepen egy nyergelő pokrócon piros tojás, sonka, diós-mákos kalács. A napos felesége jött be elkölteni a húsvéti vacsorát. Jó étvágyat és kellemes ünnepeket kívántam nekik. [A] D.e. folyamán pedig legénységet találtam nagy munkában az istállóplaccon, gomboztak. Más részük malmozott. Persze pénzzel, aki elvitte vagy kiütötte, meg is tartotta a pénzt. Az egyik réz, a másik fél vas krajcárral dolgozott.

60 Helyesen: malleinozás. Malleinozás: bakteriális fertőző betegség, amelynek kimutatására ún. malleinpróbát végeznek, reagálóanyagot visznek be a ló szervezetébe, amely kimutatja a kórokozó jelenlétét vagy hiányát. Győrffy-Villám András (Tapolca–Diszel) szíves közlése.

IV./ 6.

8^h-kor kivonulás a rákosi gyak.térre. Szd.gyak-t volt. Elég jól sikerült és szép volt. Bevonulás után ti. továbbképzés. D.u. kézig-ránátdob előgyakorlatokat akartunk tartani, de a Húsvéthétfőre való tekintettel az anyaszd-nál nem volt senki, így a gyak. kézig-ránátot kihozni nem lehetett, a gyak. elmaradt. Helyette kard és szuronyélesítés volt.⁶¹

Sok a lógós és az eltávozásról későn bevonuló. Mindenféle kifogásokkal akarnak eltávozást kicsikarni. Hangulatuk nyomott. 5 embert, akik fél napi késéssel vonultak be, szd.pk-om⁶² ½ órára kikötetett.⁶³

61 A hadműveleti területre való elvonulás előtt élezték meg a legénységi szuronyokat. Erről Dalmadi István, a jászberényi 32/III. zászlóalj 7. pus-kásszázadának csapatcsendőr tizedese is megemlékezett: „Az volt egy kicsit hátborzongató, amikor a szuronyokat beszedték, mivel addig tompák voltak. Aztán kezdték köszörülni. Meg voltam győződve, hogy ebben a háborúban olyan már nem lesz, hogy szuronyroham. Tévedtem, mert a Donnál aztán mégis használnunk kellett.” Magnetofonszalagra vett beszélgetés Dalmadi István m. kir. tizedessel (Jászberény, 1998. február 14. és 20.) (Babucs Zoltán gyűjteményében)

62 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

63 A Szolgálati szabályzat a következőket írta a kikötésről (megkötözésről): „Háború idején, a hadrakelt seregnél, a fenyítésre jogosult minden parancsnok, a hátorszáiban az osztályparancsnok és az ennél magasabb parancsnokok fegyelmi fenyítő hatalmával felruházott parancsnokok rendfokozat nélküli egyéneket 2 órai megkötözéssel fenyíthetnek. Ezt a fenyítést azonban csak akkor szabad alkalmazni, ha becsületérv hiánya állapítható meg és makacsságot, konokságot, rakoncátlan, garázda vagy durva magaviseletet kell keményen fenyíteni, végül általában ott, ahol más fenyítés nem alkalmazható vagy hatástalannak bizonyult.” A kikötés a következő

IV./ 7.

D.e. gsz. éleslövészet volt. A gsz-ok és a lőszeresek lőttek. Elég rossz eredménnyel. Hiányos a lőkiképzés, nem tudom, nem-e fogja magát megbo[s]szulni a harctéren. D.u. kézigránátdobó előgyakorlatok voltak. Én tartottam. Az emberek fegyelmetlenek és kedvetlenek. Hangulatuk nem nagyon biztató. Abban bízunk, majd ott kint megváltoznak. Parancskiadás előtt ¼ órással fegyelmezőt tartottam.

A második szakasz lomhán és fegyelmetlenül viselkedett, ezért megfektettem őket. Érdekes, hogy ez jó kedvre derítette az egész szd-ot.

IV./ 8.

De. éles kézigránátot dobtunk a kőbányai ún. gödörbe[n]. Az idő derült, szép és enyhe volt. Az emberek nem féltek és igen jól dobtak általában. Szak-omnak az a része, amelyik gránátot nem dobott, a

módon történt: „(...) az egészségre ártalmatlan módon kell történnie, még pedig úgy, hogy hátrafelé fordított tenyérrel keresztbe tesszük a fenyített mindkét alsó karját a hátán, azután pedig csuklón és bokán felül, kéz- illetve lábgúzsba tesszük kezét-lábát. (...) Erre az illetőt álló helyzetben, háttával valamely fal (oszlop, fa stb.) felé fordítjuk s összetett kezénél fogva akként kötjük hozzá, hogy egész talpán, nem pedig annak csak egy részén, rendesen állni tudjon, de se le ne ülhessen, se le ne feküdhessék.” Szolgálati szabályzat 1931, 402. és 548.

rákosi gyak.téren rajgyak-ot végzett helyettesem felügyelete alatt. Eredmény 1 sánta ló. Olyan súlyos pártatiprás⁶⁴, hogy ki kellett cserélni. Helyettesemmel és rajpk-aimmal nem vagyok megelégedve. Nem megbízhatók és nem erélyesek. Azt hiszem, még sok kellemetlenségem lesz velük. Ma ismét le kellett adnom két lovat a szd.törzsnek. Ismét 2 ló hiányom van. Egészségem nem jó. Állandóan náthás vagyok és köhögök, folyton fáradtnak érzem magam, ami rettentően bosszant. Attól félek, hogy homloküreg gyulladásom van.

Hiába szedem a sok orvosságot, nem akar javulni. Indulásról még pontosan most sem tudunk semmit. Ma 0^h-ra kellett volna menetkésznék lennünk. Azért még mindig sok a hiány. Állítólag szombaton, 11-én indulunk. Ma ismét szolgálatba[n] vagyok 9-én délig. D.u. a legénység még felszerelt és lóápolással foglalkozott. Egy lovam állítólag kólikás.⁶⁵ Én ellenkező véleményen vagyok. Megfázott. Megy a hasa.

Kézen ½ órát járattam, azután megcsutakoltattam. Látszólag jobban van. D.u. ¾ órát lovagoltam lovamat. Jó ló. Kár, hogy nincs idő kissé átlovagolni. Borzasztóan visszatart.

64 Helyesen: pártatiprás. Pártatiprás: az elülső lábak (lábtengelyek) rendellenes befelé fordulása miatt a ló gyakran egyik lábával a másik pártájára lép, felsebezheti fordulásnál, oldalt lépésnél. Győrffy-Villám András (Tapolca-Diszel) szíves közlése.

65 Kólika: gyakori, görcsös emésztőszervi megbetegedés, főleg a béltraktusban. Kiváltó oka igen széles: rossz minőségű takarmány, átmenet nélküli takarmányváltás, stressz, időjárás változás – egyedi érzékenységtől, hajlamtól függően. Ha nem kezelik, bélcavarodás lehet belőle, sebészi beavatkozás nélkül halálos. Győrffy-Villám András (Tapolca-Diszel) szíves közlése.

IV./ 9.

8^h-kor kivonulás a rákosi gyak.térre. Rajgyakorlatok voltak. D.u. leg-nek fürdés, előtte loápolás, felvételezés. Szőrös huszár⁶⁶ a 3.⁶⁷ szak-tól 4 napi késéssel bevonult.

Bár községi igazolást hozott, hogy háza összedőlt és családja fedél nélkül maradt, szd.pk-om nem fogadta el indokul. 2 órai kikötésre ítélte. Szörnyű ordítást csapot[t]. Mint napostiszt, 1 óra múlva elengedtem a további kínzást. Keze már egészen elkékült, amikor megnéztem.

IV./ 10.

7^h-kor gyónás, 8^h-kor felekezetenként istentisztelet. A szd. tisztikara mind katolikus. A tábori misét Solti tábori lelkész⁶⁸ tartotta. Mise alatt áldoztunk. Evangéliumkor szentbeszédet mondott.

Mikor Jézus Jeruzsálem felé tartott, Jerikónál sok koldus gyűlt össze az országúton. Mondotta beszédében Solti A. lelkész. Nem törődve a csitítással, ütlegekkel, egyre azt kiáltották: Jézus, Dávid fia, szabadíts meg engem! Jézus meghal[l]ván a kiáltásokat, magához hivatott egyet a koldusok közül és kérdez-

66 Szőrös huszár személyére és katonai szolgálatára vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre.

67 Helyesen: III.

68 Solti A. római katolikus tartalékos tábori lelkész személyére és katonai szolgálatára vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre.

te tőle: Mit akarsz, hogy cselekedjem neked? Mire az mondta: Uram, hogy lássak. Vajon ti, magyar katonák, ha pár perc múlva a szentáldozásnál a Jézus előtt fogtok ál[l]ni, s Ő kérdi tőletek: Mit akartok, hogy cselekedjem nektek, tudjátok-e, mit fogtok felelni? Nektek, magyar katonáknak csak egy kéréstek lehet. Az: Uram, hogy győzzünk.

A görögöknél – folytatta Solti t. lelkész; az anya, amikor harc-ba engedte fiát egy pajzsot nyújtott át, melynek szegélyére ez a felírás volt felírva: Ezzel vagy ezen. Én is ilyen pajzsot adok nektek az Ostyában. S vagy ezzel gyertek vissza győztesen, vagy ha úgy rendeltetne, hogy a sokat szenvedett magyar hazáért, a magyar anyákért és az öregekért, akik elöttek már az elmúlt világhá-borúban éppúgy megtették kötelességüket, mint ti meg fogjátok tenni, véreteket kellene oltani, ez a szent pajzs védjen benneteket minden veszedelemtől.

Szép és tartalmas beszéd volt. Nézetem szerint azonban ki kellett volna domborítani azt is, miért fogott fegyvert a magyar ismét, és mi az oka annak, hogy a honvédséget újra harcba vetik. Mise után lovarda volt.

Délután oltás. Utána egészségügyi oktatás. Két lovat kaptam. Szakaszom végre teljes.

IV./ 11.

D.e. kivonulás a gyak.térre.

Szak-om fél létszámmal vonult ki. Sok volt a gyengélkedő, ör-

séget én adtam és vasaltattak.⁶⁹ Ezért sok volt a vezeték ló, így rendszer gyakorlatot nem is tarthattam. Iránylovaglást és vezetéklovak hátra vezetését gyakoroltattam. 11h 30-kor egészségügyi oktatás volt.

Ma tudtuk meg, hogy az indulásunk eltolódik. Holnap sem indulunk, de valószínű, 13-án sem. Már kezd unalmas lenni az indulás folytonos elodázása.

IV./ 12.

D.e. 9^h-kor vonatszemle.⁷⁰ Igen jól néznek ki a carbolineummal⁷¹ feketére mázolt lőcsők a hátsó felén és a hátsó saroglyán fehérre mázolt kocsik.

A vonat már menetkészen mázolja áll. Az én podgyászom [sic!] a 3. számú lőszerkocsin megy. 10^h-kor tisztesiskola volt. Indulásunk ideje bizonytalan. Ma déltől ismét napostiszt vagyok. Ma délután vissza kellett adni a kardokat. Csak a tiszteknek hagytak kardot. A legénység kard nélkül vonul el.

69 Patkoltattak

70 Vonat = személy- vagy anyagszállításra, oszlopokba foglalt fogatolt vagy géperőhajtású szállítóeszközök, a hozzá tartozó személyekkel. A seregvonat feladata az utánszállítás és a szolgálati ágak szerinti szállítás. Szállító részekből (kocsi- és gépkocsioszlopok), valamint intézetekből (ellátó-, egészségügyi oszlopok, gépkocsi-, híradó-, tüzéségi szeroszlopok) állt.

71 Carbolineum = fakátrány

IV./ 13.

Kivonulás a gyak.térre. Szak. és raj harcrendje. D.u. felvételezés.

IV./ 14.

Kivonulás a rákosra [sic!], éleslövészet a kőbányai gödörbe[n].
Karabély, gsz. és np. lövészet. D.u. felvételezés, vonat málházása.

IV./ 15.

Kirándulás a rákosi gyak.térre.

D.u. előkészület a másnapi indulásra.

IV./ 16., 17.

Reggel 8–9-ig lovak jártatása utána málházás, 12^h-kor ebéd. Nyergelés, 1^h-kor menetkészen állt a szd. ¼2-kor érkezett lóháton az anyaszd. pk-a, A.J. alezr.⁷² a tisztikarával és [az] alti-i karral.

72 A.J. alezr. = Auerhammer József (Veszprém, 1895. december 5 – Nyíregyháza, 1953. június 15.) huszár alezredes, 1944. július 1-jétől ezredes. 1941. október 1-jétől a budapesti I. önálló huszárszászad, majd 1942. október 1-jétől a budapesti „I. Ferenc József–Jászkun” I. honvéd önálló huszárosztály parancsnokaként ténykedett. 1943. október 1. és 1944. augusztus 29.

Fogadás után eskühöz volt, az esküt F.E. szds. olvasta elő. Utána ima volt, majd A.J. alezr.⁷³ mondott búcsúbeszédet. Ebben a beszédben sem lett kidomborítva az ok és cél, hogy miért kell harcolnunk. Utána díszmenet volt, majd megkezdődött a berakodás. Különösen az anyag berakása volt nehézkes. 6^h-ig eltartott. 6^h-ra voltak a hozzátartozók meghívva és a hivatalos búcsúztatás. A légierők zenekara bevonult. Naposti. én voltam, sajnos két nap óta rekedt. Igen nehezen tudtam csak a szolg-ot ellátni. 8^h-kor takarodót fújattam, de jól elmúlt éjjél, mire rendet tudtam teremteni. A legénység igen nehezen vett búcsút hozzátartozóitól.

Jobban sírtak, mint az otthonmaradók.

A tenyészállatvásártelepen éjjeleztünk. Igen hideg volt. Én 3^h-kor felébredtem, s többé nem aludtam el. 5^h-kor kezdtek rendezni bennünket. 6^h 43-kor indultunk. [A] F[erenc]. J[ózsef]. lov. laktanya előtt vitt utunk. Felismertek bennünket, leg., alti-k futottak a laktanya kerítés mellett és úgy integettek. Nehéz volt a legénységet arra bírni, hogy ne hagyja el a kocsikat, ha megállunk. Rákosrendezőnél, ahol a lovakat itattuk, majdnem a fele leg. lemaradt. Már mozgás közben szál[l]tak vonatra, magam is

között a szabadkai „Árpád fejedelem” 2. honvéd huszárezred állományában működött különleges alkalmazású törzstisztként. A magyarországi hadszíntéren az 1. tábori huszár pótezredet vezette, majd 1944. december 23-án az „Árpád fejedelem” 2. honvéd huszárezred parancsnokává nevezték ki. 1945. május 8-án esett amerikai hadifogságba, ahonnan ezredével zárt kötelékben 1945. szeptember 17-én tért haza. Később nyugdíjazták, majd kitelepítését követően 1952. június 6-án lefokozták.

73 A.J. alezr. = Auerhammer József huszár alezredes

az utolsó kocsik egyikére tudtam felkapaszzkodni, s ott, a lovaknál utaztam Nagymarosig, ahol legközelebb megálltunk. Az idő igen szép napos, meleg volt. Párkány-Nánán zaboltunk, itattunk, és itt volt az ebéd is. Én a leg. konyháról étkeztem mint napostiszt. Utána átadtam a szolgálatot, azután lefeküdtem, mert rém fáradtnak éreztem magam.

Érsekújváron ébredtem meg, hol hosszabb ideig álltunk. Szerelvényünket átvizsgálták, egy leg. kocsit lekapcsoltak, lévén 2 tengellyel többünk a megengedettnél.⁷⁴

Olvassal, beszélgetéssel és ti-i továbbképzéssel foglalkoztunk. 19^h-kor értünk Galántára, az utolsó magyar állomásra. Itt volt esti etetés, itatás, leg-nek vacsora. A ti.kar felhasználva az utolsó lehetőséget, a vasúti vendéglőbe[n] étkezett. Vacsora után takarodót fújatott szd.pk-om⁷⁵ és mi is lefeküdtünk. Itt, Galántán kaptunk szlovák mozdonyt és vasúti kísérőket. Minden holmi, amit hoztam, igen elkel, és eddig nem felesleges. Hálózsákba[n] aludtam, s még a ti. takarót is magamra terítettem. Pizsama igen jó meleg. Egyedül a gumipárna nem vált be. Kilyukadt mindjárt az első nap.

Igaz, hogy a többi ti-é jól működik, de jobb[ak] is, mint az enyém.

74 A szerelvények 110 tengelyesek lehettek.

75 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

IV./ 18.

Az éjszaka szlovák területen vitt utunk [a] Nyitra völgyében. Az egész éjszakát átaludtam. 5^h-kor ébredtem meg. Egy darabig a félhomályban ültem és gyönyörködtem a szép vidékben. Szűk völgyön át vitt utunk, elég alacsony domborzattól kísérve kétoldalt. Csak egy-két helyen tűnt fel magasabb kiugró csúcs, tetején régi rommal. Általában gyéren, fenyővel volt borítva a domborzat. 9^h körül értük el Cätcat,⁷⁶ ott zaboltunk, itattunk és reggeliztünk. Egy ½ órai út után átjutva Jablunkai-hágón,⁷⁷ a Beszkideken, a történelmi Csehországon vitt utunk. A völgy kiszélesedett, a vidék rendezettebb, általában kultúraltabb vidék, mint Szlovákia. Feltűnő a sűrű település[hálózat]. Olyan, mint a magyar Alföldön a tanyavilág. Oderbergben hosszú pihenőnk volt. Ott ebédeltünk, itattunk, zaboltunk.

Délben ünnepeltünk, S.W. szds.⁷⁸ születésnapját. Első ízben ettünk komisz kosztot.⁷⁹ Gulyás volt, de igen finoman elkészítve. Édességet én adtam, S.⁸⁰ sört, F.⁸¹ pezsgőt adott az ünnepi ebédhez. Igen jó hangulatban és kedélyesen szórakoztunk. Délben egy óras ti-i továbbképzés volt. 5^h körül értünk Chybie állomásra, hol

76 Csaca

77 Jablonkai-hágó

78 S.W. szds. = Stielly Walter huszár százados

79 Komisz = Kommiss (német), kincstári

80 S. = Stielly Walter huszár százados

81 F. = Francois Cézár tartalékos huszár főhadnagy

1^h-t időztünk. Közbe[n] beért bennünket a 7. ho.⁸² törzse. M.E. vörgy.⁸³ és a tisztikar több tagja felkeresett bennünket. Tisztele-
tünkre a magukkal hozott zenét kirendelték és nekünk játszottak.
Rengeteg a fenyőerdő. A vidék fen[n]sík. Sok a tó, valószínűleg
halas tavak, mert sok vadkacsa és sirály úszkált mindegyikben. 9^h
után értünk Kattowichbe.⁸⁴

Itt feketekávával kedveskedtek a német vöröskeresztes ápoló-
nők. Feltűnő volt, milyen kevés a szántóföld. Töb[b]nyire legelő,
alpesi mintára karámokkal kerítve. Művelési mód bogárhátas.⁸⁵

IV./ 19.

Vasárnap. Reggel 7^h-kor ébredtem. Az éjszaka átléptük a cseh
protektorátus⁸⁶ határát. Ma már a lengyel főkormányzóság⁸⁷ te-

82 A soproni 7. könnyű hadosztály

83 M.E. vörgy. = Mező Endre, vitéz (Hajdúböszörmény, 1889. augusztus 14.
– Budapest, 1959. december 29.) vezérőrnagy. 1941. január 1-jén nevezték
ki a soproni 7. gyalogdandár – 1942. február 17-től könnyű hadosztály
– parancsnokává. E seregtest élén vonult el a magyar 2. hadsereg hadmű-
veleti területére. 1942. november 15-én a szombathelyi 3. honvédkerület
parancsnokságát vette át, majd 1943. február 1. és szeptember 1. között a
debreceni VI. hadtest beosztott tábornokaként ténykedett. 1943. decem-
ber 1-jén nyugállományba helyezték.

84 Katowice

85 Bogárhátas művelés = A felesleges víz elvezetésére szolgáló szántási mód-
szer, amelyet Kelet-Magyarországon neveztek így, míg a Dunántúlon bak-
hátas szántás néven ismerték.

86 Cseh–Morva Protektorátus

87 Lengyel Főkormányzóság

rületén robog vonatunk. Reggeli, etetés, itatás Kielce állomáson volt. Itt már lengyel vasúti személyzet vitte szerelvényünket.

A német vasutas valószínű az állomásfőnök volt, le akarta lőni szerelvényünk lokomotív vezetőjét, mint megtudtuk azért, mert nem volt elég gőz a kazánban, s így késnünk kellett. A vidék hasonló Hajmáskér vidékéhez, csak rengeteg a fenyőerdő és a domborzat nagyobb, talaja természetesen nem dolomit. Sok a vadvíz.

Fenyőkön kívül ritkán nyírfákat és fűzfát látni. Egyedüli madár, amit eddig láttam, a vetési varjú.

Itt már a dunántúli településekhez hasonló falvakban laknak, csak a falvak kiterjedtebbek, lazábbak. A házak ócskák, fából készülnek, legtöbbször szalmával, egyik-másik kátránypapírral, s csak nagy ritkán cseréppel fedve. Dél felé átmentünk a Viztulán,⁸⁸ és elértük Deblint.

Itt több német repülő körözött felettünk. Állítólag a szállítmányokat védik. Az állomáson állt vonatunk, mikor egy csomó gyerek és asszony nép jött csoportosan, mindegyik kezében ásó. Zsidók voltak és munkára igyekeztek német felügyelet alatt. Erre-fele már látni a régi lengyel hadjárat⁸⁹ itt-ott fennmaradt emlékeit. A lakosság általában lerongyolódott benyomást kelt. Ma délután szolgálatban vagyok. Vacsorát, zabolást, itatást Luckowba[n]⁹⁰ bonyolítottuk le.

88 Visztula

89 A szerző a németek Varsóért indított hadműveletére utalt, amely 1939. szeptember 8–27. között zajlott.

90 Łuków

IV./ 20.

Egész éjszaka szolgálatban vagyok. Nem alszom. Hogy el ne aludjak, a folyosón járkálok le s fel. Minden megállónál le kell szállni. Az éjszaka holdvilágos, csillagos, szép és hűvös. Fűtőszerkeztünk elromlott, nem lehet fűteni, így hideg van. $\frac{1}{2}$ h^h-kor érünk Bresztbe. Hír szerint ott kellett[t] volna maradnunk reggelig, ahol lovakat jártattunk volna.

De csak $\frac{1}{2}$ órát maradtunk, állítólag majd Minszkben lesz ló-jártatás, ahova a déli órákban fogunk beérkezni. Állandóan fenyeődők között visz utunk. Sok a vadvíz, mocsár. Errefelé már mind sűrűbben láthatjuk az elmúlt nagy csaták emlékeit. Az utak mellett elhagyott, szétlőtt tankok, gépkocsik a vasút mellett, vasúti roncsok. Egy helyen egy lelőtt szovjet bombázó, aránylag egész jó állapotban pihente örök álmát egy nagy tisztás közepén.

Virradatkor érünk Baranovicsibe. Itt volt a reggeli, zabolás, itatás és reggeli tisztálkodás. Az embereink kéjjel mosakodnak derékig vetkőzve az éles kora reggeli levegőn. Délre értünk Stolpcébe⁹¹, itt volt ebéd, déli zabolás, itatás. A vasúti vonal igen erősen igénybe van véve, a dupla vágányon jönnek-mennek a vonatok, oly sűrűn, hogy átlag minden 10 percben ellenvonattal találkozunk. Itt már felállítottuk az állványos golyószórókat⁹² légelhárításhoz. Az én szakaszomé elől a mi kocsink mellett, a 3.⁹³ szakaszé

91 Sztovbci

92 31 M. Solothurn golyószórók

93 Helyesen: III.

hátral a szerelvényünk utolsó kocsiján. Állítólag itt már légitámadással számolhatunk. ½7 körül értünk Minszkbe. Vacsora, zabolás, itatás. Ez egy 300.000 lelket számláló egyetemi város. Mint a német Bahnhofofficir⁹⁴ mesélte, ma virradóra Minszktől 10 km-re orosz ejtőernyősök száll[!]tak le. Két német teherautót elfogtak, személyzetét lemészárolták, átöltözve a német katonák ruháiba, most úgy garázdálkodnak a környéken. Eddig még nem fogták el a partizánokat. Nagy derűt keltett egy ejtőernyőnek látszó valami, amit az állomáson időzve figyeltünk. Nem lehetett eldönteni, valóban az-e, mert a távcsövön át gömbnek látszott és felfelé szállt, végül oly magasra, hogy az, ami rajta függött, még távcsővel sem volt látható. Az utánunk jövő 7. ho. ismét utolért bennünket és tekintettel Hitler névnapjára⁹⁵ M.F. vörgy.⁹⁶ térzenét adatott a rámpán. Az állomás egész német személyzete oda gyűlt, s hálásan tapsolta a magyar katonazenét.

Különösen az Erika⁹⁷ váltott ki nagy hatást. A németek M.F. vörgy. urat⁹⁸ elvitték autón, és megmutogatták a várost. Mesélte, hogy egészen össze van bombázva. Az utakon alig lehet csak deszkákon át közlekedni. Gránáttölcsér, gránáttölcsér mellett. [A]

94 Helyesen: Bahnhofsoffizier (német) = állomástiszt

95 A napló írójának bejegyzése téves, ugyanis április 20. nem a Führer névnapja, hanem a születésnapja volt.

96 M.E. vörgy. = vitéz Mező Endre vezérőrnagy

97 Az Erika a német katonák egyik legismertebb melódiája volt. Nálunk is énekelték magyarul, Rózsika névváltozattal.

98 M.E. vörgy. = vitéz Mező Endre vezérőrnagy

Hullák még mindig temetetlenül fekszenek.⁹⁹ A hosszan tartó fagy és hó a mai napig megőrizte őket. Délelőtt tisztí továbbképzés volt, egyébként evéssel, alvással és társalgással töltjük időnket. Nem tudjuk elképzelni, merre megyünk. Minszk már a moszkvai vonalon van, erősen északon. Az idő gyönyörű, bár felhős, erős a napfény. Ez már Fehéroroszország. A házak majdnem mind fából épülnek, még a tető fedésére is faszindelyt használnak.

Csak a nagyobb épületek és a gyárak épületei vannak téglából. Követ sehol nem látni. Talaj mindenfelé vályog, helyenkint homokos. [A] Terep sík, csak itt-ott hullámos, de az is enyhén.

Az emberek igen lerongyoltak, szájalmas külsővel. Sok a zsidó, sárga csillaggal ruhájukon, férfi, nő, vegyesen dolgoznak német felügyelet alatt. Itt láttunk már bolsevista foglyokat is, rozsdás konzervdobozból fogyasztva vacsorájukat. [A] Víz errefelé más, csak forralva iható.

IV./ 21.

Tegnap 10^h körül feküdtem. Jó meleg volt. Pizsamában és egyszerű tábori takaróval takaróztam. Az egész éjszakát átaludtam. 3^h körül ébredtem. Vonatunk Bobrujszkban állott. Itt volt reggeli, itatás, za-

99 A Barbarossa-hadművelet megindulásakor a németek az egyik első katlant Minszk körül képezték. A német Közép Hadseregcsoport 1941. július 9-én számolta fel a minszki katlant, ahol a szovjet Nyugati Front főereje, mintegy húsz hadosztály rekedt.

bolás. Ahogy a térkép szerint következtetni lehet, délre, Charkov¹⁰⁰ környékére visznek bennünket. Az éjszaka – tekintettel a Minszkbe[n] megtudottakat – fokozottabb harcészültségben utaztunk. Az embereknek éleslőszert osztottunk ki, s a vagonok mindkét oldala felé a gyors kijárást előkészítettük. Napos a ti. kocsiban utazott. Tüzelésre is intézkedés történt. Tüzelni csak riasztó lövést ½ percre követő piros rakéta jelre volna szabad megkezdeni. Minden a lehető partizántámadás miatt vált szükségessé. Vigyázat, felkészülés sohasem árt, bár mint általánosan véljük, ily támadás nem lesz valószínű. Mint ahogy nem is volt. Még mindig sík terepen visztünk, csak helyenkint hullámos szelíden a terep. Rengeteg a varjú. Elvértve gólyákat is látni. Szántó kevés, leginkább vizenyős legelő. Itt-ott látni kevés számú gulyát. Fogatot a jellegzetes orosz szerzőszámmal. Általába[n] a vidék, [és az] emberek züllött, elhanyagolt állapotban vannak. 11^h-kor értünk Zslobinba. 1^h-rát állunk.

Ezalatt zabolunk, itatunk és ebédelünk, állítólag már csak 3 napig utazunk. Már készülünk az anyag kirakására. Az emberek hangulata kezd harciassá válni.

Csodálkoznak, hogy az „orosz paradicsom” milyen szánalmasan nyomorult. Mert kezdik értékelni a hazai állapotokat. Igyekszem kihasználni az alkalmat és megmagyarázni, miért kell most nekünk is harcolnunk. 9^h-kor tisztí továbbképzés volt. Egyébként alszunk, olvasunk és beszélgetünk.

Hangulat jó. Az utazás kényelmes.

100 Harkov

Egészségi állapotom erősen javul.

Minden állomáson megrohanják szerelvényünket az orosz gyerekek. „Panye brot”¹⁰¹ kifejezéssel kenyeret, a férfiak cigarettát könyörögnek ki. Nagyban folyik a csencselés és az üzletkötés cigarettával a huszárok és a német katonák között. 100 db. leventéért 8 márkát is elkérnek, ami pengőben kb. 13 P[engő] 12 fill[ér]-t tesz ki, itthon 1P. Este értük el Gomeljt.¹⁰² Itt etetünk, itatunk és vacsoráztunk. Errefelé már minden állomáson magyar katonákkal találkozunk. Megszálló csapatok, akik az egész telet itt töltötték. Gomeljben¹⁰³ beszéltünk egy szakaszvezetővel, a 64. gy.e-től való volt.¹⁰⁴ A faluban állomásozott a zlj. Jelenleg csak a fele, a másik fele kint volt [a] partizánokkal harcolni. Mesélte, hogy egész télen csak krumpplival éltek, amit a lakosságtól harárcsoltak.

Rengeteget szenvedtek a hidegtől, és sokat a partizánoktól. Akik este alkonyat után és hajnalban támadtak. Kitűnően voltak felszerelve, jobban, mint a mieink. Sítalpakon könnyen mozgottak, míg a magyar csapatok alig 100 m. után kidőltek a hasig érő hóban. Szakaszparancsnokát még február elején elvesztette. Fára kötve akadtak rá, ruhátlanul, csak a gallér, a rendfokozat

101 „Panye brot” (orosz–német keverék) = „Uram, kenyeret”

102 Gomel

103 Gomel

104 A naplóíró rosszul jegyezte fel az alakulat hadrendi számát, ugyanis 1941 késő őszétől a megszállt ukrán területeken a 105. gyalogdandár alárendeltségébe tartozó győri 46. honvéd gyalogezred tartózkodott, amelynek alosztályait a székesfehérvári 33., a győri 46, és a komáromi 52. (iker) honvéd gyalogezredek állították fel.

volt rajta. Borzalmasan megcsonkítva. Szeméremrészei levágva, szeme kiszúrva, kezei, lábai kihegyezve. Századonként 30–40 fő veszteség érte őket. Megtörtént, hogy magyar ruhába öltözve garázdálkodtak. Ha találkoztak, mint magyar csoportrészek jelentkeztek, s túlhaladva őket, beléjük lőttek. Egy állomással utóbb egy magyar főhadnaggyal találkoztunk. Semmire nem volt szüksége. Mindenük megvan, jelentette szd.pk-om¹⁰⁵ kérdésére. Igen jól vasalva, fényes csizmával jelent meg, ami jó benyomást keltett mindnyájunkra, ilyen piszkos, mostoha körülmények között. Mesélte, hogy egy idő óta a partizánok eltűntek a környékről, de tegnap jelentették, hogy a szomszéd faluba[n] újra megjelentek. Egy szakasza jelenleg járőrben van, kint minden percben várják őket haza. Elhagyva ezt az állomást, lefeküdtünk aludni.

Biztosítási rendszabályok, mint tegnap.

IV./ 22.

Az éjszaka 1^h körül lövöldözésre ébredtem. Kisült, hogy Csernyigovba[n] vagyunk. Az ottani magyar őrség őrszemei lőttek.

Állítólag valami mozgást láttak. Valószínű, félt az őrszem egyedül. De meg tudom érteni, hisz már 6 hónapja vannak ebben a bizonytalanságban. Az idő ma is szép. 7^h körül ébredtem. Csernyigov helységben voltunk még mindig.

105 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

Ott volt reggeli, etetés, itatás.

½8^h körül indultunk tovább.

A terep sík. Sok az erdő. Fenyő és nyírfa. Itt-ott apró, kócos lovakon látni a lakosságot közlekedni.

Irtó nagy a sár, utak nemigen vannak. A vidék, lakosság erre-felé is szomorú képet mutat. Nyomorultak, piszkosak, primitívek és elhanyagoltak. Csernyigovban állítólag kirakták a negyedik szakaszunkat. Ők 6 órával előztek minket.

Nem tudom, mikor fog utolérni bennünket. ½11 körül értünk Nyezsín állomásra. Szd.pk-om és az arcvonalmögötti szds.¹⁰⁶ bementek a városba a megszálló magyar csapatok pk-ához. Állítólag egy ezd. van itt.¹⁰⁷ Azt a felvilágosítást kapta szd.pk-om,¹⁰⁸ hogy a további szállításokat egyenlőre [sic!] leállították.

Csak hívásra visznek előre egyes szerelvényeket. Az arcvonal állítólag közvetlenül Charkov¹⁰⁹ és Kurszk vonalában van, ami tőlünk kb. 200–250 km-re van. Egyenlőre [sic!] 3^h-t biztosan időzünk itt, lehet, hogy az éjszakát is itt töltjük. Eddig még minden baj és zavaró körülmények nélkül, kényelemben és minden hiány nélkül utaztunk. Szd.pk-om és az arcvonalmögötti szds.¹¹⁰ visszajöttek a városból.

106 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy és Stielly Walter huszár százados

107 Nyezsínben ekkor a 105. könnyű hadosztály parancsnoksága és a budapesti 32. honvéd gyalogezred parancsnoksága működött.

108 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

109 Harkov

110 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy és Stielly Walter huszár százados

Beszéltek az ezd.pk-al,¹¹¹ aki igen szívesen fogadta őket és sokat mesélt eddigi élményeikből. Mesélte, hogy október óta vannak itt. Utánpótlásuk egész télen nem volt. Lőszert első ízben február végén kaptak.

Tábori postát márciusban első ízben. Sokat szenvedtek a hidegtől. Életük bizonytalan az állandó partizánharcok miatt. Igen nagy kiterjedést kell tartaniok, nagyok a hézagok.

[A] Moszkvától Nyezsimg¹¹² húzódó erdőn át vígan közlekedtek a partizánok, utánpótlásuk kitűnően működött. A partizánok külön fegyvernem. Már békében csak erre vannak kiképezve. Vasfegyelem van náluk.

Aki berúg vagy lop, azt agyonlövök.

De ezen kívül a férfilakosság közül is kényszertoboroznak. Aki ellenszegül, kivégzik. Már igen kevés a férfi a falukban. Földalatti kaszárnyáik az erdőkben kitűnően vannak rejtve és berendezve. Igen jól vannak felszerelve.

Állati módon kegyetlenek. Fagyökereken keresztül világítják földalatti kaszárnyáikat, melyet szükség esetén és éjjel mohával takarnak el. Kitartóak, igénytelenek és a vakmerőségig bátrak.

111 Csibi Kálmán, nemes ditrói (Lugos, 1890. december 21. – Youngstown, 1956. szeptember 11.) gyalogos ezredes, 1942. november 1-jétől vezérőrnagy. 1941. október 26-án vonult el a budapesti 32. honvéd gyalogezred parancsnokaként a megszállt ukrán területekre. 1942. október 20-tól rövid ideig a brjanszki erdőség területén lévő 108. könnyű hadosztály parancsnokaként ténykedett. 1942. november 15-én kinevezték a pécsi 11. könnyű hadosztály parancsnokává, s 1943. november 1-jén került nyugállományba. 1945-ben nyugaton maradt és az Egyesült Államokban telepedett le.

112 Nyezsing

A lakos[s]ág közül senkiben sem lehet megbízni. Sok bizalmi emberről kisült, hogy partizán. Apró orosz lovaikról csodákat mesélnek. Marék, sáros szénán napokig élének, amelyiket a magyar lovak meg sem esznek és mellette éhen döglenek. Előfordult, hogy egy magyar századot a partizánok szétverték.

A szd. konyhája ilyen muszka lóval volt fogatolva. A vihar tombolt, a hó szakadt, a konyha elveszett.

Három napos hóvihár után keresni mentek a konyhát, amire rá is akadtak. Az egész konyhából csak a ló orosz szerszámzatának fa íve látszott ki. Kiásták, mire a lovacska 3 napi behavazás után, melyet étlen-szomjan, 40 °C-os hidegben vészelt át, ügetve vitte hazáig terhét. Míg a magyar lovak halomra pusztultak el a hidegtől.

Látogatásuk alatt érkezett az ezd. egyik szd-ának pk-a, egy fhdgy. és jelentette, hogy Nyezsimtől¹¹³ 45 km-re egy erdőben szd-a partizánokkal áll harcban. Megközelíteni nem tudja őket, mert körös-körül víz veszi őket körül. Csak pontonokon tudna áthatolni, kéri a további parancsát, a támadást megindítsa-e. A támadást ezd.pk-a leállította és a kiéheztetés mellett döntöttek.

Nekem furcsa volt a szd.pk. eljárása. Miért hagyta ott szd-át, és lovagolt 45 km-t hátra, ahelyett, hogy vállalván a felelős[s] éget, saját belátása szerint cselekedett volna és csak jelentést küldött volna hátra. Én nem hagytam volna el századomat ilyen helyzetben.

113 Nyezsín

Megható történetet mesélt még az ezd.pk. egy öreg, 60 év körüli volt cári kozák őrm-ről. Egy esetben vagy 70 km-re kellett volna jelentést vinni csikorgó hidegben partizánvonalakon keresztül.

Az öreg kozák jelentkezett, hogy elviszi. Reggel 7^h-kor indult apró lován és este 8^h-kor már hozta vissza a zlj.pk. igazolását, hogy a parancsot megkapta. Szegényt később a partizánok megölték.

Indulásunk bizonytalan még. Valószínű, egész éjszaka itt maradtunk. D.u. ti-i továbbképzés volt. Legénységnek lóápolás, szerelvénytisztítás, este 6^h-kor vacsora és parancskiadás, melyet szd. pk-om¹¹⁴ tartott. Utána a már uzussá¹¹⁵ vált terefe a mi fülkénbe[n]. 10^h körül feküdtünk le. Eddig dacára a front közelségének, semmi légitámadás nem volt, olyan nyugodt a légkör, mintha nem is volna háború, a hangulat is olyan közömbös, mintha nem is katonavonaton vinnének bennünket az arcvonalba.

IV. 23.

Reggel 7^h-kor ébredtem, még mindig Nyezsiben¹¹⁶ voltunk. Magam részéről leveleket írtam, amiket majd D. hadapróddal¹¹⁷ – aki szerelvényünket kíséri vissza Magyarországra őrségével – akarok hazaküldeni. D.u. ismét én voltam szolgálatban. Továb-

114 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

115 Usus (latin) = szokás, használat, gyakorlat

116 Nyezsín

117 D. hadapród személyére és katonai szolgálatára vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre.

bi menetvonalunk volt Bachmach,¹¹⁸ itt volt vacsora, esti etetés, itatás. Nyezsimből¹¹⁹ ½1^h-kor indultunk. Mindenfelé pusztítás, rombolás. Elgörbült vasúti sínek, hatalmas gránáttölcsérek mellett, romokban heverő épületek és mérhetetlen szenny, piszok. Errefelé mind több a rom. Csak most dolgoznak eltakarításukon a Tót szervezet¹²⁰ emberei és oroszok. Nők, férfiak. De valami szárnalmas volt nézni azt a naplopást, amit azok véghez vittek.

Nem csodálom, hogy ilyen állapotban van minden körülötünk. Éjszaka voltunk Konotopban. Egész éjszaka nem aludtam. Az emberek dacára minden tiltó rendelkezésnek, óvatosságnak, csak isznak a veszélyes vízből. Minden ellenőrzést kijátszanak, pedig állandóan kapnak gyenge feketekávét. Magam is azt iszom, és igen bevált. Egyáltalán nem érzem a tiszta víz hiányát.

De embereink oly mérhetetlenül ostobák.

IV./ 24.

Az éjszaka igen hideg volt. [A] Fűtés nem működött. Nem tudom miért, de minden második állomáson mozdonyt cseréltek. A fűtő és a mozdonyvezető is orosz volt.

118 Bahmacs

119 Nyezsín

120 Helyesen: Organization Todt = Todt Szervezet. Fritz Todt német fegyverkezési és közellátási miniszterről kapta a nevét, s az alárendeltségébe tartozó műszaki alakulatok állománya többségében politikailag megbízhatatlan német munkaszolgálatosokból állt.

5^h-ra körül értünk Woroshbába.¹²¹ Itt jött egy zászlós, hogy azonnal ki kell rakodnunk a legrövidebb idő alatt. A felvonulás az éjszaka megváltozott, mint mondotta. Századunk[nak] [a] Woroshbától¹²² nyugatra vezető út mentén valamely alkalmas helységben kell elszállásolni, hol valószínűleg huzamosabb időt töltünk. Mint napostiszt, a nyergelés elrendelése és a kirakodás előkészítésére intézkedve jártam a hosszú szerelvényt. Mire ismét szakaszomhoz értem, az arcvonalmögötti ti. már kirakodta. Szd. pk-om¹²³ hivatott.

Azonnal a ti. kocsiba mentem, ahol a következő parancsot kaptam.

A szd. kirakodik, és Woroshbától¹²⁴ Ny-ra, vagy Ény-ra vezető út mentén elszállásol. Szak-ommal a szállás előkészítésére azonnal útba indulok, előbb azonban a leg. reggelijét fogyassza el. Menjek először Novo Wirkibe,¹²⁵ amennyiben a szd. számára ott alkalmas szállást találok, a Woroshbából¹²⁶ Gluschezbe¹²⁷ vezető úton, ahol Nowo Wirkibe¹²⁸ elágazik, járőrt küldjek, akik a szd-ot a szállásra kísérik. Ha ott alkalmas szállást nem találnék, menjek Gluschezbe.¹²⁹ Járőrt ne hagyjak hátra, mert a szd. utá-

121 Vorozsba

122 Vorozsba

123 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

124 Vorozsba

125 Novij Virki

126 Vorozsba

127 Glusec

128 Novij Virki

129 Glusec

nam 1½ óra múlva Worosbából¹³⁰ Gluschezbe¹³¹ menetel, s ott úgyis találkozunk.

Partizántámadással számolni kell, biztosítsam magam minden felől.

Miután szak-om a reggelit elfogyasztotta, 7^h 30 I-kor jelentettem az arcvonalmögöttinek¹³² indulásomat.

[A] Karabélyokat betöltettem, az 1. rajtól terepkutatókat elindítottam, a rajok között 20 m. távközre, a szd.törzstől kapott ruszin tolmácsot szak-om törzsébe osztva elindultam. A térkép, amit kaptam, igen primitív, de eligazodtam rajta. [A] Biztonság kedvéért a lakos[s]ágtól érdeklődtem az útirány felől. A kapott válasz helyesnek bizonyult. Az út eleinte köves, jó volt.

Később csak talajút volt, erősen süppedős. A lovak erősen zabosak, a nehéz talajban habosra izzadtak. A talaj a jellegzetes orosz fekete föld, az u.n. [úgynevezett] csernoszjom.¹³³ Alul még jeges, fagyos, de bokán felül süpped, olyan ingoványszerű. ¾ óra alatt beértem Novo Wirkibe,¹³⁴ alkalmas helyet a szd. számára nem találtam, az utakat is olyan állapotban, hogy azon a vonat nem tudott volna a faluba bejutni.

Ezért tovább ügettem Gluschezbe.¹³⁵ Mulattam magamban, az emberek milyen komolyan vették az esetet.

130 Vorozsba

131 Glusec

132 Stielly Walter huszár százados

133 Pontosabban: csernozjom

134 Novij Virki

135 Glusec

Mennyivel figyelmesebbek és kezesebbek voltak, mint otthon a gyak.téren. Mielőtt Gluschezbe¹³⁶ értem volna, a falutól mintegy 500 m-re egy Cholchosba¹³⁷ értem. Körös-körül szántó, jó kilátás, majdnem négyszögbe[n] épületek, istállók. Rögtön elhatároztam, hogy a szd-ot itt fogom elhelyezni. Az egyik rajjal job[b]ról, a másikkal balról körülvéttem, a harmadikkal belovagoltam a major közepébe. Váratlan megjelenésem meglepte az oroszokat.

Minden embert, férfit, nőt, gyereket, öreget, akit találtam, a major közepére tereltem, majd lóról szállva a vezetőkló parancsnokkal szemlére elindultam. Végig néztem az összes épületeket, melyeket alkalmasnak találtam az elszállásolásra. Az istállókat elosztottam a szak-[ok]ra, és az összecsődtett férfiakkal és nőekkel nekiláttam a berendezkedéshez, embereim felügyelete alatt. Közben [az] őrséget felállítottam, és a faluba járórt küldtem, egyben azzal a feladattal, hogy a beérkező századot a falu DK-i kijáratánál várja be és vezesse a szálláskörletbe. Erre a feladatra az 1. rajom karabélyos ½ raját küldtem ki. 8 lovast.

Szd.pk-om¹³⁸ eligazítása szerint indulásom után 1½ órával fog a szd. indulni. 12^h-ra elkészültem, őrszemeket kint hagytam, a szakaszomat elhelyeztem, s vártam a szd. érkezését. Vártam 1-ig, 2-ig, 3-ig, századomnak se híre, se hamva.

136 Glusec

137 Pontosabban: kolhozba

138 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

Ép[p]en járört akartam küldeni Worosbába,¹³⁹ amikor a láthatáron 2 lovat láttam közeledni. Távcsovön nézve huszároknak ítéltém őket. Röviddel utána egy kisebb lovascsoport jött a 2 lovas mögött. A szd.pk-om¹⁴⁰ érkezett meg [a] törzsével.

Tőle tudtam meg, hogy a vonat elakadt, és azért késik a szd. Először a 2. szak., azután a 3.¹⁴¹ érkezett be, s végül a vonat – minden egyes kocsi külön, nagy távközökkel. Előzőleg a szd.pk-om¹⁴² a Cholchosba[n]¹⁴³ található volt fogatokat küldte a vonat elé a kocsikat tehermentesíteni. 6^h-ra már elmúlt, mire az egész század együtt volt.

Közbe[n] bevontam a falu végére küldött járőrömet. [A] Szállással mindenki meg volt elégedve. Mi, tiszték egy fűzfa fonatú oldalakkal és szalmatetős pajtába[n] rendezkedtünk be, amennyire tele van szalmával. Őrszolgálatot és készültséget minden nap más szakasz ad. ½7 körül ebédeltünk, úgyhogy 8^h-kor csak feketekávét és szalonnát osztottunk ki vacsorára. 9^h-kor takarodó volt. Alig feküdtünk le, én bebújtam a hálózsákba, s már majdnem elaludtam, amikor motorbúgást hallottam. Majd a tisztielegények, akik még a szállásunk ajtajában tettek-vettek, mondják, hogy repülő, amit fényszórókkal világítanak. Alighogy ezt igaztoltan jelentik, hatalmas detonációt hallunk, majd a légvédelmi gépágyúk sorozatai és a légvédelmi ágyúk durranásai közben

139 Vorozsba

140 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

141 Helyesen: II. és III.

142 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

143 Pontosabban: kolhozban

újabb bombarobbanásokat hallunk.¹⁴⁴ Kétségtelen légitámadás, megítélésünk szerint Worosba¹⁴⁵ ellen. Majd a megvilágított gép a felhők között eltűnt. Még egy darabig hallottuk bűgását, azután békés csend lett, mire elaludtunk.

IV./ 25.

Ébresztő 5^h-kor. 8^h-kor szak-onkint lovarda, illetve miután a talaj mindenütt igen mély volt, csak az utak mellett lovagoltunk le, s fel, és így jártattuk le lovainkat. Kivéve a 3.¹⁴⁶ szakaszt, mert az készültségbe[n] volt, így az csak délután jártatott. Mint reggel megtudtam, az éjszaka lövöldözés volt. Az őrkök túlbuzgók voltak és a mozgó járőrre tüzeltek, mert a tőlünk mintegy 50 m-re lévő gémeskút vödreből kifolyván a víz, nagy nyikorgással felszökött. Én mindebből semmit sem hallottam. Szd.pk-om¹⁴⁷ eligazítás végett bement Worosbába.¹⁴⁸ Mikor megjött, mesélte az éjszakai légitámadást. Ezt végig élvezte a 4.¹⁴⁹ szak-unktól otthagytott 4 fő

144 Ezek a hadtestközvetlen szombathelyi III. légvédelmi tüzérsztyály 8 cm-es 29/38 M. 8 cm-es légvédelmi ágyúi (4 db) és 36 M. 4 cm-es Bofors légvédelmi gépágyúi (4 db) lehetnek. A 29/38 M. légvédelmi ágyú lőtávolsága 9,3 km, tüzgyorsasága 15–18 lövés/perc volt, míg a 36 M. 4 cm-es Bofors légvédelmi gépágyú lőtávolsága 3 km, tüzgyorsasága pedig 120 lövés/perc.

145 Vorozsba

146 Helyesen: III.

147 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

148 Vorozsba

149 Helyesen: IV.

őrség, akik a még el nem szállított anyag őrzésére lettek az állomáson hátrahagyva. Ennek az anyagnak az elhozatalára a d.e. folyamán elment a szd. vonata és [a] Gluschezből¹⁵⁰ kirendelt 20 orosz fogat. Dél volt, mire megjöttek szd.pk-ommal¹⁵¹ együtt. Utasítás szerint a lakos[s]ág igen jó indulatú, kesztyűs kézzel kell velük bánni és mindent meg kell nekik téríteni. Délután lóápolás volt. 6^h-kor parancskiadás, vacsora. 8^h-kor takarodó.

IV./ 26.

5^h-kor ébresztő, 9^h-ig lóápolás, azután lóvizsga. Vasárnap van. D.u. megint lóápolás, 6^h-kor zabolás, parancskiadás, 8^h-kor takarodó.

Nagyba[n] folyik az adás-vétel. A pénz semmit sem ér. Annál nagyobb ára van a gyufának, szappannak.

Egy kis darab szappanért én is vettem 10 drb. tojást. Egy huszár halat is vett gyufáért. Egy skatulya gyufáért 3 tojást adnak. Ma az arcvonalmögötti ti.¹⁵² volt eligazítás végett Woroszába[n].¹⁵³ Hazajövet hozott egy libát, estére készülünk nagy libazúrra. Idő fagyos szél, hideg. 1–2 °C lehet. Igen fázunk.

150 Glusec

151 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

152 Stielly Walter huszár százados

153 Voroszába

IV./ 27–28.

[A] Hangulat egészen békés. D.e. lovasrukkoló,¹⁵⁴ d.u. gyalog kivonulás. 6^h-kor kelünk. 12^h-kor ebéd, 18^h-kor vacsora. 20^h-kor lefekszünk. Üres óráinkba[n] beszélgetünk, az urak¹⁵⁵ kártyáznak.

Jómagam naplót írok. Minden nap másik ti. megy Worosbába¹⁵⁶ eligazításért. [A] Lakos[s]ág jó indulatú, de kezd szemtelen lenni.

Német intézkedésre mindent meg kell fizetni. Így azután még az elszállásolás is nehezebb, mint otthon. Az épületek oldalai, ahol a lovak és emberek szállása van, fűzfából van fonva, az ablakokon üveg sincsen, úgyhogy borzasztó huzatos, bár szalmával, amit lehetett, eltömtünk. Már sokan beteget jelentettek. Lovaink is állandóan borzasak, remegnek. A tisztai szállás is ilyen, azzal a különbséggel [sic!], hogy tele van szalmával. Ez azonban csöppet sem előnye, mivel a hosszú télen, a dermesztő hidegben úgy konzerválta a hideget, hogy valóságos jégsekreény. Már harmadik napja tart a hideg, szél, eső. Ma reggelre hó is esett. Táborigi posta még nem működik. Negyedik szakaszunkról még mindig nincs semmi hír. Hdt-ünk állítólag tőlünk 200 km-re É-ra rakodott ki. Jelenleg a 6. ho-hoz¹⁵⁷ tartozunk, illetve ideiglenesen hds.közvetlenek lettünk. Egészen békésen élünk.

154 Lovas kivonulás

155 Mármint a tiszték

156 Vorozsba

157 A komáromi 6. könnyű hadosztály

IV./ 29.

Ébresztő 5^h-kor. A vonat Bielistokba ment felvételezni. 7^h 30-kor kivonultunk lóháton. ½10-re értünk haza. 10^h-kor a 24. gye.¹⁵⁸ á.orvosa jött át a lovakat lépfene ellen oltani. Az éj folyamán jött meg a fegyvermester és az írnök, akik kenyér felvételezésen voltak.

A németektől kaptunk kenyeret, mert a mi felvételezésünk még nem működik. D.u. gyalog rukkoló volt, de 16^h-kor befejeztük, mert két huszárbán tetűt találtunk, így kénytelenek voltunk alapos tisztogatást elrendelni. Egy hu. rüh gyanús, holnap viszik Woroszába,¹⁵⁹ ahol orvos van. Új tisztai szállást rendeztünk be. Fala fa, teteje szalma, az ablakokon üveg van.

Padokat, asztalt és kályhát szereltünk be. Egész nap vesződtünk a kályhával, mert rettenetesen füstölt. Egy kocsis kályha ajtókat szerzett, a főpatkolómester pedig kályhacsövet készített a major mellett elvezető úton heverő két elhagyott autó oldalából, így azután végre jól működik.

Most itt ülünk a kályha körül és viharlámpa mellett melegszünk. Ma írhattunk először haza, amit a 6. ho. útján igyekszünk hazajuttatni. Az idő végre javulófélben van, de azért még mindig hideg van.

158 A hadrendi számot tévesen jegyezte fel a napló írója, ugyanis a 6. könnyű hadosztály gyalogságát a komáromi 22. honvéd gyalogezred alkotta.

159 Voroszsba

IV./ 30., V./ 1.

30-án d.e. lóvizsga, d.u. fegyverzettisztítás. Egész nap hideg szél fúj, szállásunkat csak, ha muszáj, hagyjuk el. Szállásunkon építettünk egy tűzhelyet téglából. A fa fal kigyul[1]adt, el kellett oltani a tüzet, a rosszul csukódó ablakokon át, amelyikeknek nagy része csak szalmával van betömve, fúj be a szél. Fázunk. Az éjjel arra ébredtem, hogy patkány szalad rajtam keresztül. Eleinte azt gondoltam, álmodtam, de reggel F.C. hdgy.¹⁶⁰ is megerősítette, hogy sajnos nem csalódtam.

1-én d.e. a hideg szél tovább fúj. ½9-kor azért mégis nyergelünk és az egész szd. a Worosba¹⁶¹ felé vezető úton szak-onként 50 m. térközzel 1^h-t lépés, ügetésben jártatott. D.u. a hideg szélhez megjött az eső is. Végleg nem tudunk kimenni. Szerencse, hogy a tegnap kigyulladt házfalat még a d.e. folyamán kivágtuk és téglából új falat húzatott szd.pk-om.¹⁶² Így legalább újra fűthető a szállásunk. Sajnos további tervünket, hogy a szalmával kitömött ablakokat kívülről besároztassuk, nem tudtuk keresztülvinni az eső miatt. Csak félig van meleg, mert a cűg mindent kihúz. D.u. gsz. iskola volt 3–5-ig. 4^h-kor tisztí továbbképzés, 6^h-kor vacsora.

160 F.C. hdgy. = Francois Cézár tartalékos huszár hadnagy

161 Vorozsba

162 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

V./ 2–3.

2-án d.e. jártatás, loápolás, d.u. szereléktisztítás, egyéni tisztogatás.

Az idő borús, esős, hűvös. 3-án vasárnap loápolás, mosás, tisztogatás, egész nap. D.u. az elmaradt lovak oltása. Az idő enyhe, borús.

Az állatorvost oltás után vendégül láttuk. Mesélte, hogy a 6. k.ho. lógyűjtő állomás¹⁶³ szállításakor szerelvényüket megtámadták a partizánok. Két emberük megsebesült.

Karabél[l]yal, gsz-val és nehézpuskával lőtték őket. Most tudtam meg, hogy miért álltunk IV. 23-án Nyezsimben.¹⁶⁴

A vasúti síneket megrongálták és amíg helyre nem hozták, nem tudott szerelvényünk továbbmenni. D.u. F. és J.¹⁶⁵ elmentek [a] Seim¹⁶⁶ folyóba horgászni. Hoztak csukát, keszeget meg egy csomó kis halat. Igen jó halászlét készített belőle S. szds.¹⁶⁷ legénye, aki kiváló szakácsnak bizonyult. Később kisült, hogy nem ők fogták, hanem 10 drb. Honvéd cigarettáért vették. Kolhoszunk-

163 A lógyűjtő állomás feladata volt a tartós kezelésre szoruló, de nem fertőző lovak összegyűjtése, az összecsapások során elszéledt lovak befogása, valamint felsőbb utasítás alapján az elfoglalt területen található lovak szükséges mérvű begyűjtése.

164 Nyezsín

165 F. és I. = Francois Cézár tartalékos huszár hadnagy és dr. nemes duinofelsi Ivánka János tartalékos huszár zászlós

166 Szejm

167 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

hoz,¹⁶⁸ melyben el vagyunk szállásolva, 10.000 hold tartozik. Glucesz¹⁶⁹ falu, melyhez Kolhoszunk tartozik, 1500 lakosú. Itt, a Kolhoszba[n], lakóház nincs, a faluból járnak a Kolhosztagok munkára. Európai értelemben vett gazdálkodás itt nem folyik. Van egy csomó lovuk, 4–5 disznó, német hússertés, 7 drb. birka, vagy 2–3 pár ökör. Ez az egész állatállomány. Takarmányozás, állatok ápolása nincs náluk. Munka után oldalba ütik, és mennek szabadjára.

Élelmet találnak, mert a Kolhosz területén szanaszét hever a szalma.

Benne annyi a szem, hogy nem hiszem, a termés felénél többet kicsépnének a gabonából. Van egy csomó rozoga gépük. Isten nevében a szabadban hevernek. Karbantartásról szó sincs. Nem hiszem, hogy egyharmadánál több használható lenne. Mesélik a falubeliek, hogy a termés felét még a cséplőgépről autókkal elszállította az állam. Másik feléből levonták a vetőmagot, a gazdálkodáshoz szükséges egyéb kiadásokat, s a fennmaradt részt osztották fel a falu lakosai között. Ez volt a szovjet rendszer. Mesélték, hogy [1]932-ben oly nagy volt az éhínség, hogy a falu $\frac{1}{4}$ része éhen halt, dacára a nagy termésnek.

Szomorú azért ezt a vezető, intelligencia [sic!] középosztály nélküli népséget látni. Pedig de áldott egy föld lehet.

S talán ez a szerencséje Európának.

168 Helyesen: kolhoz

169 Glusec

V./ 4.

Másodikán tértünk át a német étkezésre. A napi menü: reggel feketekávé, délben erőleves, 5 dkg. vaj, uborka. Este rumos tea. Tegnap volt reggel fekete, délben borsófőzelék, 10 dkg. sajt, este 5 dkg. vaj, lekvár. Az éjszaka rosszul aludtam. 12-kor lövésre ébredtem fel.

A ti-i szállásnál felállított ór lőtt. Állítólag valami mozgást látott, s háromszori felszólításra sem ál[l]t meg. Valószínű, valami kutya lehetett. Azután az egerek miatt nem tudtam aludni, végül pedig azért, mert szörnyű gyomorgörcseim voltak, vagy 3-szor ki kellett szál[l]nom az éjszaka folyamán.

Bizonyosan a citromsavas víztől van.

Tegnap előtt is ittam, ugyanígy jártam, meg tegnap este is ittam, elfogyván a feketekávé. Ma d.e. jártatás volt, utánna [sic!] délig loápolás. Az időjárás borús, hűvös.

V./5., 6., 7.

Harmadik napja tombol a szélvihar.

Hideg nyugati szél. Olyan erős, hogy minden erőnket össze kell szedni, mert eldöntené az embert. Reménytelenül és elkese-
rítően, szünni nem akaróan fúj. Sokat szenvedünk, vesződünk a kályhánkkal.

Állandóan füstöl. Még a szoba falán is keresztül fúj ez az átkozott szél. Állandóan pulóvert, jéger alsóneműt és dupla harisnyát

hordunk, mégis fázunk. Még a hálósákba[n] is rajtunk van a meleg holmi a pizsama alatt. 5-én, négyen szak.pk-ok¹⁷⁰ d.e. Woroszába¹⁷¹ mentünk fürdeni. Valószínű, még a cári időkből visszamaradt fürdő. Van egy gőzkamrája egy tussal, ott fürdenek a tiszték és van egy nagyobb hely[i]ség 5 tussal, jelenleg a legénység használatára. Elég gusztustalan. Ha ot[t]hon lett volna, nem fürödtem volna meg benne, de itt igen jó volt. D.u. én tartottam a legénységnek ál[l]ványos gsz. iskolát. 6-án d.e. lovas kivonulás a terepre. Tulajdonkép[p] csak jártatás volt a Woroschba¹⁷² felé vezető úton.

Sima nyereg és derékszíjjal. Hazafelé vágtaztunk zártrendbe[n], szak-ok között 50 m. térközzel, hogy lovak, emberek ebben is jártasak legyenek. Aránylag egész jól sikerült. D.u. én tartottam újból ál[l]ványos gsz-val kiképzést.

Felvetődött a kérdés, hogy az összes szakaszoktól az ál[l]ványos gsz. csatlósokból, rajpk-ból és a két málháslóból egy 5.¹⁷³ szak-t alakítunk. Ennek én lennék a pka. Beosztva még a két nehézpuska. Nagy tűzerő lenne és bizonyosan megközelítené a gp. szak. értékét, amivel sajnos nem rendelkezünk. Most ennek a különleges szak-nak szervezésén, kiképzésén, harcéljárásán rágódom, melynek megalakításával szd.pk-om¹⁷⁴ megbízott. – Tegnap

170 Sallóvölgyi Békeffy László tartalékos huszár hadnagy, Francois Cézár tartalékos huszár hadnagy, dr. nemes duinofelsi Ivánka János tartalékos huszár zászlós, Földvály Miklós tartalékos huszár zászlós

171 Vorozsba

172 Vorozsba

173 Helyesen: V.

174 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

hozták az eligazítás folyamán Woroschbából¹⁷⁵ a hírt, hogy hdt-ünk Kurszkba[n] van.

Tábori postánk ott van. Holnap megy I.J. zls.¹⁷⁶ érte. Nagy izgalommal várjuk az eredményt. Ma, 7-én a legénység fele kocsi-kon Woroschbába¹⁷⁷ ment fürödni. Másik fele, akik azalatt lovat ápolnak, vasárnap mennek. D.u. lóvizsga. Helyettesemet leváltották. Nem felelt meg. A nehézpuskához került rajpk-nak. Ezzel kapcsolatban több személycsere volt. Új helyettesemet a II. szak-tól kaptam, hol vezetőkló pk. volt. Eredetileg is ő volt (D.J.¹⁷⁸) helyettesem, akit még a szd. megalakulása kezdetén hasonló ok miatt adtam át a II. szak-nak.

V./8., 9., 10., 11.

8-án d.e. szd. harcgyakorlat volt. Gyak. tárgya volt járőrök magatartása, jelentés küldése és a szd-nak, mint feog-nak harca. Feog. pk. én voltam. D.u. rajgyakorlatok. Én az összes szakaszok ál[l]ványos gsz-inak tartottam gsz. iskolát, lóképzést. 9-én d.e. menetgyakorlat volt a lovak edzése végett Putivil¹⁷⁹ felé. Putivil¹⁸⁰ in-

175 Vorozsba

176 I.J. zls. = dr. nemes duinofelsi Ivánka János tartalékos huszár zászlós

177 Vorozsba

178 D.J. személyére, rendfokozatára és katonai szolgálatára vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre.

179 Putyivl

180 Putyivl

nét kb. 20 km-re van. Átnyergelés után, melyet az út nagyobbik felének megtétele után rendelt el szd.pk-unk, visszafordultunk. A szd-ot én vezettem vissza, míg szd.pk-om és az arcvonalmögötti¹⁸¹ elmentek Putivilbe,¹⁸² hivatalos látogatást tettek a III. hdt. közvetlen kp.zlj. pk-nál.¹⁸³ Akik ott vannak elszállásolva és hozzánk hasonlóan várják sorsukat. D.u. körlettsztítás, mosás, puco-lás a leg. részére. Ma jött meg I. zls.¹⁸⁴ Kurszkból.

Postát nem hozott. Nagyon lehangolt mindenkit. De kilátásba helyezték, hogy egy hét múlva megnyílik a táb. posta. Elbeszélése szerint Kurszk egészen össze van löve.

Rólunk nem tudott a hdt. semmit, hol, merre vagyunk. Lovaink is már német koszton élnek. A széna igen jó, elsőrangú, a

181 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy és Stielly Walter huszár százados

182 Putyivl

183 A III. hadtest hadtestközvetlen alakulatai közé tartozott a nagyszöllősi VI. kerékpáros zászlós, amelynek parancsnoka ez idő tájt Csizi Béla kerékpáros őrnagy volt. Csizi Béla (Pelsőc, 1899. augusztus 21. – Budapest, 1953. január 21.) kerékpáros őrnagy, 1942. szeptember 29-től alezredes. 1942. március 15-én (másutt: április 21-én) vette át a nagyszöllősi VI. kerékpáros zászlóalj parancsnokságát, amely a III. hadtest hadtestközvetlen alakulataként vonult el a magyar 2. hadsereg hadműveleti területére, amelynek élén 1942. július 26-ig (másutt: június 21-ig) állt. 1942. június 21-én megsérült, s 1943. január 15-ig szorult kórházi ápolásra Budapesten. Részleges felépülését követően a Honvédelmi Minisztérium becsületügyi osztályára került előadóként. 1944 novemberében osztályával Csepregre került, ahonnan 1945. március 27-én a bajorországi Mettenbe kapott hátratelepülési parancsot. 1945. május 1-jén esett amerikai hadifogságba, ahonnan 1946. március 15-én tért haza. 1948-ban 50 %-os hadirokkanttá nyilvánították, majd két évvel később nyugellátását megvonták tőle.

184 I. zls. = dr. nemes duinofelsi Ivánka János tartalékos huszár zászlós

zab ellenben annál kevésbé. Fekete és sokkal vékonyabb és hosszabb, mint a mi magyar zabunk. Sok lovam nem eszi. Állítólag itt, Oroszországban terem zab is, széna is.

Kiszabata is más, mint a magyar. Nálunk 5 kg. zabot és 4 kg. szénát kaptak, most 4 kg. zabot és 6 kg. szénát. 10-én d.e. a legénységnek az a része ment Woroschbába¹⁸⁵ fürdeni, akik csütörtökön itthon maradtak. D.u. a szd-ot átszerveztük. A szak-ok ál[1]ványos gsz-os félrajaiból és a nehézpuskákból új V. szak-t szervezett szd. pk-om.¹⁸⁶ Parancsnoka én lettem. Én B. tórm-nek¹⁸⁷ adtam át a szak-omat. Helyette szolg.vezető V. őrm.¹⁸⁸ lett. Új szálláskörletem a törzs istálló. D.e. volt itt egy német hdgy. Újból feljelentették szd-unkat a glucseszi¹⁸⁹ oroszok. Állítólag minden szalmájukat elvittük.

185 Vorozsba

186 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

187 B. tórm. = Gy. Balogh Imre (Nagykőrös, 1908. február 3. – 1942. augusztus 10.) huszár törzsőrmester. Tényleges katonai szolgálatát 1930. január 22-én kezdte meg a budapesti I. csendőr lovas alosztálynál. 1937. augusztus 20-án végezte el a jutasi „Kinizsi Pál” Csapataltisztképző Iskolát, s felvételt nyert a hivatásos altiszti állományba. Csapatteste 1939. január 23-i átszervezésekor (budapesti I. önálló huszárszázad) szakaszparancsnok-helyettesként ténykedett. A budapesti 2. önálló huszárszázad I. szakaszának szakaszparancsnok-helyetteseként vonult el a keleti hadműveleti területre, ahol 1942. május 10-én vette át az I. szakasz parancsnokságát. 1942. augusztus 10-én „eltűnt a K-i hadszíntéren súlyosan sebesülve.” Kitüntetései: III. osztályú Legénységi Szolgálati Jel, Felvidéki Emlékérem, Erdélyi Emlékérem. HIM KI Gy. Balogh Imre 373. sz. tiszthelyettesi ogy.

188 V. huszár őrmester személyére és katonai szolgálatára vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre.

189 Glusec

V. őrm. tárgyalt vele. Fellépése arrogáns, kifejezése modortalan és erős volt, mint V. őrm. elbeszéléséből kivettük. 11-én d.e. szd.pk-om¹⁹⁰ és S. szds.¹⁹¹ Woroschbába mentek fürdeni. Azok harcrendi gyakorlatokat tartottak a major körüli tarlón. Én új szakaszomat rendeztem, s a tegnap kidolgozott zárt- és harcrendi alakzatokra és harceljárásokra osztottam őket. D.u. gyalogkiképzés volt. Én szakaszomnak lőkiképzést adtam elő. Gyalogkiképzés előtt fegyvervizsga volt. Fegyvervizsga alatt P. őrv.¹⁹² S. szds.¹⁹³ lóápolóját megsebesítette. Combját lőtte át.

Kórházba kellett szállítani. Vele a 8. ember ment a szd-tól kórházba. Egy sérvvel, 3 mert rühes, egy vérhasgyanús, a többi lórúgás miatt. Mind több és több beteg lesz. Kezdem azt hinni, hogy készakarva szaporodnak ezek a balesetek. Szombaton lovam lesántult. Oly merev volt a két hátsó lábára, alig lépett 10 cm-t. Azt hittem, megzabálták.¹⁹⁴ Csodálkozva láttam, mikor a gyakorlatról hazajöttem, hogy jobb eleje be van kötve. A patkolómester szerint írnándulása van. Egynapi pihenő után megvezettetem, kisült, hogy semmi baja nem is volt az inának. Valószínű, a pénteki gyakorlaton a mély talajban megerőltette a csánkjait. Vasárnap d.u. szd.pk-om¹⁹⁵ 5 embert kikötetett, mert

190 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

191 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

192 P. őrv. = P. huszár őrvezető személyére és katonai szolgálatára vonatkozó adatok nem áll rendelkezésre.

193 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

194 Túletették

195 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

szombatról vasárnapra virradó éjjel engedély nélkül Glucshes¹⁹⁶ faluba mentek.

Ugyanaznap jelentette a Putivilből¹⁹⁷ megjött járőr, hogy az itt elhelyezett alakulatok közül néhány ember a mienkhez hasonlóan éjjeli kalandozásaik során erőszakot követtek el nők ellen.

Szomorú és ostobaság is. Ezért volt szükséges nálunk is a kikötés. Ugyancsak az a járőr jelentette, hogy előző este 17 ejtőernyóst fogtak el Putivilbe[n].¹⁹⁸ Ugyancsak partizánok elfogását jelentette a Worosbából¹⁹⁹ eligazításról visszajött tizedes is.

Őrszolgálatunkat megszigorítottuk.

Javaslatomra takarodótól ébresztőig 5. őrszemet is felállítottunk a nézetem szerint a majort legjobban megközelíthető oldalon. Az őrségnek külön helyiséget jelöltünk ki, sorompóórt állítottunk ki, azonkívül az őrparancsnok és felvezető felváltva virraszt. Eddig a napos látta el a feladatukat és csak 4 őrszem ál[|]t őrt.

V./ 12.

D.e. 7- $\frac{1}{2}$ 8-ig lovarda, utánna [sic!] a terepen 10^h-ig raj- és szakaszgyakorlatok. I. zls.²⁰⁰ és én $\frac{1}{2}$ 8-kor Woroschbába²⁰¹ mentünk fürdeni.

196 Glusec

197 Putyivl

198 Putyivl

199 Vorozsba

200 I. zls. = dr. nemes duinofelsi Ivánka János tartalékos huszár zászlós

201 Vorozsba

Worosbán²⁰² hallottuk, hogy van kantine.

Felkerestük, de nem adtak semmit. Csak az ott elhelyezett alakulatoknak van nyitva. D.u. gyalogkiképzés volt. Napostiszt én voltam, az éjjeli ellenőrző körutam alatt az egyik őrszem dacára annak, hogy felismert és jelentkezett, nem engedett elmozdulni helyemről, csőre töltött, és karabélyát rám fogva egyre csak azt kiáltotta, ha megmozdultam: ál[lj], ki vagy! Minden magyarázatom, végül erélyes fellépésem hiábavaló volt. Végül is dühbe jöttem, és előkapva revolveremet,²⁰³ lelövással fenyegettem, de hiábavaló volt.

Előkiáltottam napost, felvezetőt az őrségről, de azokat sem engedte megmozdulni. Miután nem állt felállítási helyén, felállítási helyére rendeltem. Engedelmeskedett. De amikor újból megmozdultunk, megint csak hátraugrott, nekünk szegezte karabélyát, és egyre csak azt kiáltotta: állj! ki vagy?

Annyira kihozott a sodromból magatartása, hogy rásütöttem pisztolyomat.

Az volt a szerencséje neki és nekem is, hogy nem volt betöltve pisztolyom. Az volt a benyomásom, hogy gyávaságból viselkedett így. Még jobban dühített, hogy saját szakaszomból való volt. Szerencse, hogy a váltás ép[p] akkor érkezett. Igaz, hogy a 3.²⁰⁴

202 Vorozsba

203 A tisztek – az altisztek és tisztesek, valamint azon legénységi állományúak, akiket oldalfegyverrel szereltek fel – 7,65 mm-es 19 M. Frommer-Stop, 9 mm-es 29 M. vagy a 37 M. öntöltő pisztolyokat kaptak, ezeket a 35 M. egységes, bőrből varrott pisztolytáskában tartották.

204 Helyesen: III.

szakasztól származott. Annak a szakasznak az emberei lődöztek őrszolgálatuk alatt, mióta itt vagyunk két ízben.

Mindkét esetben ostoba módon feleslegesen. Az a gyanúm, hogy az altisztek túlságosan bejlesztették az embereket oktatásuk alatt. Ezt arra alapozom, hogy a volt szakaszomnál, az 1.²⁰⁵ szakasznál, ahol jelenleg B. tórm.²⁰⁶ a pk., az ajtók be voltak zárva, csak hosszas zörgetésre tudtam bemenni, s a lóór is karabéllyal a kézbe[n] teljesítette szolgálatát. Kérdésemre jelentette, hogy B. tórm.²⁰⁷ rendelte el.

V./ 13.

D.e. 7-½8 lovarda, utánna [sic!] raj és szak. gyak-ok. J. zls.²⁰⁸ Kurszkba ment futárnak. Ha van postánk, ő hozza el. Kíváncsi-an várjuk. D.u. 14^h-ig tisztogatás az emberek személyére. 14^h-kor tisztasági vizsga szak-onként. A két legtisztáb[b]nak drobszot²⁰⁹ adott szd.pk-om.²¹⁰ Utána gsz. iskola, 17-18-ig szd.pk-om tartott iskolát.

205 Helyesen: I.

206 B. tórm. = Gy. Balogh Imre hivatásos huszár törzsőrmester

207 B. tórm. = Gy. Balogh Imre hivatásos huszár törzsőrmester

208 I. zls. = dr. nemes duinofelsi Ivánka János tartalékos huszár zászlós

209 Helyesen: dropsz, vagyis ízesített és formázott gyümölcscukorka, savanyúcukorka.

210 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

V./ 14.

Áldozócsütörtök. Az idő meleg, napos, de szeles. Este azonban elült a szél és igazán szép tavaszi este van. Ragyognak a csillagok, és olyan békés az este. A falu szegélyén, ahova ellátni innét, álmosan pihennek a szélmalomok vitorlái, és majorunk egyetlen gémeskútja a hazai tájakat jut[t]atják eszünkbe. Ma jött meg I. zls.²¹¹ Kurszkból, ahol hdt-ünk psága van. Ma kaptunk első ízben postát. Ugyancsak ő hozta a parancsot, hogy a legrövidebb idő alatt meneteljünk Kurszkba. Hdt-ünk egyes részei már felváltották a német csapatokat. Szd.pk-om,²¹² aki ma Woroszába[n]²¹³ volt fürdeni, beszélt olyan német tisztekkel, akiket a mieink leváltottak. I. zls-ék²¹⁴ légítámadást élveztek végig [a] kurszki állomáson, amelynek nem volt sem emberben, sem anyagiakban eredménye. Ugyancsak ma hozta G. hdp.²¹⁵ az örömhírt, hogy

211 I. zls. = dr. nemes duinofelsi Ivánka János tartalékos huszár zászlós

212 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

213 Vorozsba

214 I. zls. = dr. nemes duinofelsi Ivánka János tartalékos huszár zászlós

215 G. hdp. = Guttay Ágoston (Budapest, 1918. október 27. – Budapest, 2001. május 19.) huszár hadapród őrmester, 1943. augusztus 20. tartalékos huszár zászlós. 1940. december 2-án vonult be tényleges katonai szolgálatra a budapesti I. önálló huszárszázadhoz. A tartalékos tiszti iskola első évfolyamát 1941-ben végezte el Budapesten. 1942. április 16-án vonult el a budapesti 2. önálló huszárszázad tartalékos tisztjelöltjeként a magyar 2. hadsereg hadműveleti területére. 1942. július 6-án Gibinye Dvorinál megsebesült, veszteségi kartonja szerint: „szilánksérülés a jobb combon, a helyszínen bekötözve”. 1943. január 6-án tért haza, majd abszolválta a tartalékos tiszti iskola második évfolyamát Nyíregyházán. 1943. december 1. és 1944. február 28. között a kassai VIII. fogatolt vonat osztálynál vett részt

4.²¹⁶ szak-unkat kirakodási helyén Csernigovban²¹⁷ megtalálták. Jól vannak, csak az egyik lovuknak van patagyul[]adása. Most azok bevonultatásán rágódunk. Talán sikerül vagont szerezni, mert gyalogmenetben majdnem lehetetlen lenne a felvételezések hiánya miatt Kurszkig előrevonni.

Holnap megy H. örgy.²¹⁸ Worosbába²¹⁹ ezt elintézni és I. zls.²²⁰ Csernigovba²²¹ ugyancsak emiatt. Ő majd vonaton jön Kurszkba utánunk.

D.e. lóvizsga volt, d.u. 4-ig legénységnek mosás, 5-ig közel-harc kiképzés, az én szakaszomnak gsz. és n.puska kiképzés. Ma jelentették, hogy az egyik n.puskám csőtartó kamója, és az egyik gsz-om ál[]ványának a gsz-t rögzítő kamója eltörött.

Mindkettő harcképtelen. A gsz-t ideiglenesen, házilig megcsináltattam, a n.puskát azonban nem lehet helyrehozni. Talán majd Kurszkban a hdt-nél tudunk pótalkatrészt szerezni.

tanfolyamon. 1944. július 27-én a budapesti „I. Ferenc József–Jászkun” I. önálló honvéd huszárosztály vonatparancsnokaként került a bácskai Pelsőcre. Hamarosan leszerelték, de 1944 októberében ismét behívót kapott csapattestéhez. Az 1944. október 15-i kiugrási kísérlet során az Andrásy laktanyában több tisztársával együtt ellenállást fejtett ki a nyilasokkal szemben. Az I. önálló huszárosztály pótkeretével került osztrák területre, ahol 1945. május 13-án Prägartennél esett szovjet hadifogságba, ahonnan 1947. július 4-én tért haza. HIM KI Guttay Ágoston vk.; Huszártiszti lexikon 2006, 422.

216 Helyesen: IV.

217 Csernyigov

218 H. örgy. = nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

219 Vorozsba

220 I. zls. = dr. nemes duinofelsi Ivánka János tartalékos huszár zászlós

221 Csernyigov

Géppisztolyaink még mindig nem érkeztek meg. Így 17 ember fegyver nélkül, pusztá derékszíjjal megy a csatába.

V./ 15.

D.e. lovaskiképzés a major körüli tarlókon 9^h-ig. ½ óra lovarda után d.u. előkészületek a holnapi elvonulásra. Tiszteseknek 4–5-ig tisztesiskola. 3^h-kor F. hdgy.,²²² G. hdpr.²²³ és én Worosbába²²⁴ mentünk fürdeni. 8^h-kor takarodó.

Az idő igen szép, napos, meleg.

Az a kevés fa, ami itt található, már zöldel[|]ni kezd. A vetés is kibújt már és serényen folyik a szántás, vetés. A worosbai²²⁵ német közigazgatás vezetője, Botman szds.²²⁶ igen erősködik, hogy az ukrán területek 80%-át művelés alá fogják. Én kétlem. Kevésnek tartom az igát hozzá. Igaz, hogy minden lehetőséget kihasználnak. A szomszéd faluban, Nowo Wirkiben²²⁷ állomásozó rohamcsónakosok állandóan, mióta itt vannak, mi pedig 3 ízben szántottunk az ukránoknak.

222 F. hdgy. = Francois Cézár tartalékos huszár hadnagy

223 G. hdpr. = Guttay Ágoston huszár hadapród őrmester

224 Vorozsba

225 Vorozsba

226 Botman német százados személyére és katonai szolgálatára vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre.

227 Novij Virki

Érdekes az ekéjük. Taliga, csoroszlya nincs rajtuk. Legtöbb az egész kezdetleges faeke, de a vasekénél is csak az anyagban van különbség [sic!]. Természetesen csak egy mélységben tudnak szántani mindenkor. Nem tudom mire vélni azt a szokásukat, hogy a szántásokat minden oldalról kb. 30 cm. széles 40–50 cm. mély árokkal szegélyezik, s az árok fenekén kb. 1 m-es térközzel 20–25 cm. mély lyukakat ásnek. A növényzet rohamosan fejlődik. Tegnapelőtt még semmi nem látszott, ma már 5–6 cm. A vetés, szép zöld. Vetés után igen szépen megmunkált a föld. Szarvasmarhájuk hasonlóan a lovaikhoz, kicsinyek, kócosak, piszkosak és csontosak. Igázzák őket, de szántani még nem láttam velük. Nem hallottam róla, fejik-e őket, de valószínű, s hogy 1–2 l-nél nem adnak többet naponta, az bizonyos. Takarmányozásról szó sincs, ép[p] oly ridegen tartják őket, és ép[p] oly gorombán bánnak velünk, mint lovaikkal. A tyúkok ép[p] olyan szedett-vedett fajta, mint a mi falusi tyúkjaink. Még olyat is láttam, mint a mi parlagi tyúk fajtánk. A ludak hatalmas nagyok, van közöttük tiszta fehér, de a zöme hasonló színezetű, mint a vadlúd. Jellemző tulajdonságuk, hogy a homlokcsontjuk elől erősen kiugrik, hogy szintén a torok alatt egy golyvaszerű képződményük van. A falvak benyomása hasonló a mieinkhez. A házak fából készülnek, kívül sározsza és meszelve.

Mindegyik előtt kerítés van, lécz vagy fűzfából fonyva [sic!]. A kapuk olyanok, mint a székelykapuk, némelyik egyszínűre mázolvá, kevés faragott díszítéssel.

V./ 16.

$\frac{3}{4}$ 6^h-kor elhagytuk Glucshezt.²²⁸ Szállásszabályozónak S. szds.²²⁹ indult el szakonként 3 fővel 4^h-kor. 12^h-kor értünk Postoljnyj²³⁰ faluba. Ott éjjeleztünk. Woroschbán²³¹ Belopoljén²³² át vitt utunk.

Rengeteg magyar katonával találkoztunk. Az egyik oszlop jött, a másik került bennünket. Mi meg nyeltük a port. Mert az idő valóságos kánikulai volt. Valóban minden átmenet nélkül köszöntött be.

Pár nappal előbb még majd megfagytunk a hideg szélben, és a sűrű esőzéstől úgy felázott a talaj, hogy bokáig süppedtünk benne. Ma meg majdnem kőkemény [a talaj] és tűrhetetlenül nagy a por. Olyanok lettünk, mint a kéményseprők a portól.

A vidék fátlan, egészen gyengén hullámos. Szabadba[n] aludtunk, a kocsiponyvákából csináltattunk sátrat. Négy fala volt, melyen vígan dudált át az éjszakai szél. Teteje meg a csillagos ég volt. Igen szép éjszaka volt dacára, hogy fáztunk egész éjjel. Én csak 10-ig aludtam, mert napostiszt voltam, és a rosszul biztosítható helység miatt nyugtalan voltam. Az út 45 km.

228 Glusec

229 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

230 Posztolnij

231 Vorozsba

232 Bjelopolje

V./ 17.

Vasárnap van. Az idő gyönyörű. Napos, meleg. $\frac{3}{4}$ 6-kor indulunk tovább. Nekem különösen kedves nap ez. Sokat gondolkodom haza. Utunk második fele gyönyörű vidéken vitt át. A domborzat mélyül, sok az erdő, folyó, fenyves. Vezetővel indultunk el, hogy utunk végcéljáig 10 km-t rövidítsünk. Mégis a hosszabb utat választottuk, mert ezen jobb volt a talaj. 12^h-ra értünk.

S. szds-t²³³ nem találtuk, aki ma is szálláscsinálónak ment és két órával előzött bennünket. Már lenyergeltünk, lovat ápolunk, sőt zabolni kezdtünk, amikor jött a szak-omból szálláscsinálónak előreküldött M. tizds.,²³⁴ hogy innét 5 km-el hátrább, egy majorban készítettek szállást. S. szds.²³⁵ tudniil[li]k a rövidebb úton jött és így [el]kerültük egymást. Ez a major Korsakovka faluhoz tartozik. Volt cári uradalom. Akkora istállója van, hogy az egész szd. belefér. Van egy gazd. főiskolát végzett orosz intézője, a németek fogadták fel. Vacsora előtt fürödtem S. szds-al²³⁶ a major mögötti lévő tóba[n]. Gyönyörű kis tengerszem féle, oldalai elég magas dombokkal körítve s egyik oldala fenyő és nyírfával fedve. Igen felüdített, kellemes volt. A major közepén sebesült hordágyon, hálósákba burkolózva aludtam. A mai út alatt hallottam először kakukkszót. Ez juttatta eszembe

233 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

234 H. tizds. = H. huszár tizedes személyére és katonai szolgálatára vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre.

235 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

236 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

az őzbekot, a kora reggeli májusi lest. Vajon vadászom-e még a Bakonyba[n]? Ma 36 km-t lovagoltunk.

V./ 18.

3 óraker volt ébresztő. 5^h-kor indult a század. Szálláscsinálók S. szds.²³⁷ psága alatt 4^h-kor. Napi végcélunk Ivanovkán át Ssudsha.²³⁸ Tüzetesebben a vasút melletti major. 11^h-ra értük el. Vona-tunk 16^h-ra ért be.

Az idő igen meleg, az út poros. Ssudsha²³⁹ után zivatar ért utol bennünket, de csak a végéből kaptunk egy kevés ízeltőt. Először hallottam az idén égdörgést. Sok a felnyomott²⁴⁰ ló még mindig.

Ma ugyan már kevesebb, mint tegnap. Két lovunkat, köztük S. szds.²⁴¹ lovát, itt kellett hagynunk egy hu-val. Tegnap u.is [ugyan-is] rövidíteni akarta az utat és mocsárba esett. Lesántult. Olyan beteg, hogy félünk, nem éri meg a reggelt.

Állítólag 32 km-t mentünk, de én azt hiszem, 40-en felül volt.

237 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

238 Szudzsa

239 Szudzsa

240 Nyeregnyomás három okból következhetett be. Adódhatott a lovas hanyag üléséből, a ló hibás testalakulásából vagy abból, ha a huszár nyergeléskor a ló hátára tett pokrócon nem simította el a ráncokat, s úgy tette fel a nyeret hátasára. Gyórfy-Villám András (Tapolca–Diszel) szíves közlése.

241 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

A III. hdt. ö. kp.zlj-a²⁴² állandóan kerül bennünket. A vidék olyasféle, mint Hajmáskér és Veszprém között. Ivanovka meg olyan, mint Nagyvázsony, csak nagyobb a piszok, sokkal több az összedőlt, lakatlan ház és nincs benne Kinizsi-torony.

V./ 19.

Indulás 5^h-kor. Szállás csinálónak 4^h-kor. Zubbonyba[n] indulunk, mert az éjszaka igen lehűlt a levegő, így a hajnal hűvös volt. 8^h-ra felé azonban le kellett vennünk, olyan meleg volt.

Málházása sok időbe telt. Biztosított menetben mentünk. Elsősorlag volt a II. szak. F. hdgy.²⁴³ psága alatt. A főcsapat élén az én szak-om menetelt. ½1-kor értünk Kostoljába.²⁴⁴

A vonat lőszerészlege és [a] mozgókonyha ¾ 4^h-kor, málhás-részlege a sánta lovakkal ½5-kor ért el bennünket. ½5-ig pihenő embereknek utánna [sic!] lovaknak, embereknek fürdés a patakban, legeltetés. Az embereim rém gorombák a lovakhoz. Pihenő alatt gyalogkiképzést rendeltem el, de századparancsnok²⁴⁵ jóindulatára való tekintettel elengedtem, tekintve a nagy menetet és azt, hogy igen el vannak fáradva. Csak a törzs és az én szakaszom lovai kerültek fedél alá. A többi szakaszok lovai [a] szabadba[n]

242 A nagyszöllősi VI. kerékpáros zászlóalj

243 F. fhdgy. = Francois Cézár tartalékos huszár hadnagy

244 Kosztoljoe

245 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

éjszakáznak. Ez volt a leghosszabb utunk eddig. A térkép szerint 42 km., de tekintve a sok dombot-völgyet, ami nem mérhető és a sok útkanyart – ami a mérésnél mindig leesik –, én 50 km-re saccolom. 8^h-kor takarodó volt.

V./ 20.

Ébresztő ½3-kor. Indulás ½5-kor.

Szálláscsinálóknak ½4-kor. Inge[n] lovagoltunk végig, okulva az előző napi málházásnál a sok időveszteségen. A hajnali órák ugyan hűvösek voltak, de csakhamar kimelegedtünk úgy, hogy a lovaglás igen kellemes volt. A lovak kissé fáradtak, a menetek alatti szénahiányt igen megérik.

Ma az én szakaszom menetelt az élen. Az úton mindenfelé sok a lóhulla és az autóroncs.

Minden zavaró körülmények nélkül ½11-kor értük el Gutorowó falut,²⁴⁶ napi végcélunkat. Háromszor nyergeltünk át az út alatt. 40 I-es ütetés és 20 I-es gyalogmenetek váltakoztak, mint eddigi meneteinknél is mindig. Azon kívül minden dombot, völgyet is lóról szállva, gyalog tettünk meg, a lovak kímélése végett, mert igen sok a nyeregnyomás. Táborunk a falu szegélyén lévő fenyőerdőben van. Lovak a fákhöz kötve, emberek sátrakban alusznak.

246 Gutorovo

Ebédünk 5 dkg. sajt volt. Vonat 2^h-rára ért be. 4^h-ig pihenő, 5-ig lóápolás, 5-kor vacsora, utánna [sic!] zabolás, itatás, legetetés, azután parancs. 8^h-kor takarodó.

S. szds.²⁴⁷ és én 3^h-kor elmentünk fürdeni a közeli tóhoz, ami 20 I-nyi járásra van táborunktól. Kb. 200 m. hosszú, 60 m. széles, 2 m-en felüli mélységgel, partján a legfinomabb kvarc homok, melyben rengeteg kagylót és csigát találtunk. Igen jól esett a fürdő.

V./ 21.

5^h-kor ébresztő. 4^h-kor nagy ágyúzásra ébredtünk. Egy szovjet gépre lőttek, ami nem nagy magasságba[n] húzott el felettünk. Mióta megérkeztünk, állandó a lövöldözés. Puska, géppuska és ágyú.

Már csak 40–50 km-re vagyunk a fronttól. Reggel vonatunk Kurszkba ment felvételezni, rajta mentek szd.pk-om,²⁴⁸ S. szds.²⁴⁹, és F. hdgy.,²⁵⁰ jelentkezni a hdt.pságra és [a] hds.pságra. Én mint napostiszt a szd-al maradtam. 9-ig lóápolás, lóvizsga, 10^h-kor mosás, fürdés a legénységnek. 12-kor zabolás, du. fegyver-, szereléktisztogatás. Az urak 2^h-kor értek vissza Kurszkból, hozták ma-

247 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

248 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

249 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

250 F. fhdgy. = Francois Cézár tartalékos huszár hadnagy

gukkal I. zls-t²⁵¹ és a postát. Sok csomagot. Én is kaptam három levelet kedves ismerősömtől, mind a hármat.

Az idő hűs, szeles. IV. szak-unkat sajnos gyalogmenetben vonják előre. Lesz legkevesebb 2 hét, amíg elér bennünket. Holnap este indulunk tovább, éjjeli menetben megyünk, végcélunkig, a frontig.

V./ 22.

4^h-kor ébredtem. Gyönyörű szép volt a napkelte. Fenyőgal[1]yakból épült sátramból, hordágyamon fekve, hálósákomba burkolva élveztem a hajnalt.

Táborunk mellett visz el a Kurszkba vezető út. A falu szélső háza, alig 60–70 m-re van, csak egy kis patak választja el táborunktól, ahol a lovainkat szoktuk itatni. Egy jó darabig csendes a környék. A nap már kibukott, felhő nem takarja az eget. Szép, meleg nyári nap ígérkezik.

Lassan ébred a tábor. Távol 1–2 km-re, ahol a Szeim²⁵² folyó kanyarog, s a partját füzes szegélyezi, kakukkszó hallik. Az út túlsó felén békák kuncognak halkán a kis patak árterén visszamaradt pocsolyákban. 5 óra.

A trombitás az ébresztőt fújja. Parancsok, álmos tiltakozások, lónyerítés, vihogás, tisztilegények sürgése, forgása sátraink körül

251 I. zls. = dr. nemes duinofelsi Ivánka János tartalékos huszár zászlós

252 Szejm

jelzik a tábor ébredését. Délig lóápolás, málházás, előkészület az éjjeli menetre. 10^h-kor szd.pk-om,²⁵³ F hdgy., I. zls.²⁵⁴ és én lementünk a tóra fürdeni. F. hdgy. horgászó készülékét elhozta, fogott egy 3½–4 kg-os csukát. Nagyszerű vacsora lesz belőle. D.u. a leányiségnek fürdés 3-ig, utánna [sic!] zabolás, itatás, ½5-kor vacsora és 6^h-kor indulás. Mi d.u. aludtunk 4^h-ig.

V. 23.

Tegnap délután 6^h-kor indultunk Gutorowoból²⁵⁵ Kurszkon keresztül.

Vonat 8^h-kor indult utánunk.

Lovasok, országos járművek²⁵⁶ csak az út mellett a terepen mozoghatnak. Nappal német ellenőrzés alatt állnak az utak, és a szabálytalanul közlekedőket feljelentik.

Ezért kellett vonatunknak később indulni. Az idő napos, meleg volt.

Az út borzalmasan poros. Kurszk előtt közvetlenül átnyergeltünk, majd a városon át lóról szál[l]va, gyalog vezettük lovainkat. Menetrend a beosztás szerinti sorrendben. Így szakaszom a végszakasz volt. Tekintve az éjjeli menetet, felzárkózva menetel-

253 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

254 F. fhdgy., I. zls. = Francois Cézár tartalékos huszár hadnagy, dr. nemes duinofelsi Ivánka János tartalékos huszár zászlós

255 Gutorovo

256 A szekér honvédségi elnevezése

tünk, minden port én nyeltem. Kurszkban a szakaszom közepén mentem, hogy ellenőrizsem őket, a legényem, aki az élen lovamat vezette, lemaradt, így a századot elvesztettem. Az utat, menetcélt nem ismertem. Kérdezősködés alapján és 20 perces ügetés után utolértem [a századot]. Kurszk nagy város, villamosvasúttal, széles utakkal, járdákkal, amelyek aszfaltozva vannak, két dombon épült, épületei szépek lehetnek, 3–4 emeletesek. Ma romhalmaz.

Alig van 1–2 ép ház, azok is piszkosak, lakatlanok. Tele van német és magyar katonákkal.

Polgári lakos[s]ágot alig látni, azok is jobbára nők. 1 ½ órán át mentünk rajta keresztül. Alig hagytuk el a várost, még a szélső házak mellett meneteltünk, amikor megszólaltak a légvédelmi ütegek és gépágyúk közvetlen közelünkben. Repülőzúgást nem hallottunk, így a leg. azt hitte, ránk lőnek. Majd az egész szd. pcs. nélkül [a] házak mögé rejtőzött, erélyes fellépéssel tudtuk csak őket az útra visszarendelni és a menetet folytatni. Szd.pk-om,²⁵⁷ aki mögött a törzs ezalatt is folytatta útját, mit sem sejtett a szd-ra gyakorolt hatásról.

Az éjszaka holdvilágos volt.

Igen sokat vezettük kézen lovainkat és csak keveset tudtunk ügetni.

Állandóan láttuk magunk körül a távolból tüzelő légvédelmi ágyúk és gépágyúk viaskodását a szovjet gépekkel, amelyek szokatlanul tevékenyek voltak ezen az éjjelen. 2^h-kor értünk Kuten-

257 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

ovóba, ahol laktáborozni fogunk. 6^h-ig aludtunk, azután a szállásokat rendeztük be.

4, egymástól 60–70 m-re lévő házacskánál, melyek sűrű fával vannak szegélyezve. Ott helyeztük el lovainkat. Fagal[ly]akból tetőt csináltunk, rá szalmát és földet téve az eső ellen. 8^h-kor ért be vonatunk első része. 9^h-kor reggeli, 1^h-kor ebéd, 6^h-kor vacsora volt. Egyébként lóápolással, sátrak verésével, berendezkedéssel foglalkoztunk. Több ízben szál[ly]tak el felettünk orosz gépek a nap folyamán, melyeket a környező légvédelem eredménytelenül vett tűz alá. Déltől az én 1. rajom gsz-ja is tüzelőállásba ment, szd.pk-om²⁵⁸ rendeletére estig készülségben. 5^h-kor I. zls.²⁵⁹ ment elig-ért Bessedinóba,²⁶⁰ ahova a hdt-ünk ugyancsak tegnap éjjel költözött.

Postát nem hozott, de kaptunk egy telepes rádióvevőt, aminek igen megörültünk.

V./ 24.

Pünkösdvásárnap. Borús, hűvös, esős időre ébredtünk. Éjjel 2^h-tól esett az eső. Sátramba becsepegett az eső, ruhám csupa víz lett. 5^h-kor volt ébresztő, 9^h-ig lóápolás, utána lóvizsga. Szakaszomban 2 sánta ló és 20 felnyomott ló volt a tegnapi menet eredménye. Ezek közül 6 ló egyáltalán nem, a többi beteg ló riadó esetén me-

258 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

259 I. zls. = dr. nemes duinofelsi Ivánka János tartalékos huszár zászlós

260 Beszegyino

netképes. 12^h-kor ebéd. 15^h-kor a lovak lépfene elleni II. oltása, azután pihenő.

18^h-kor parancs, vacsora, zabolás, 20^h-kor takarodó. Én, mint napostiszt 17^h-kor eligazításra mentem a hdt-hez. 19^h-kor értem haza. Vacsora után rádióztunk, sajnos Pestet nem tudjuk fogni. Készülékünk gyenge.

Én még végig jártam a századot, őrszemeket. 22^h körül lefeküdtem.

Félálomban voltam még, amikor két alakot láttam sátram előtt elmenni. Megállítottam őket. Az őrszem kísérte, a III. hdt. futárját, egy őrnagyot, aki sürgős pcs-ot hozott számunkra. Pcs. szerint a hdt. D-i szárnyán csatlakozó német 57. [gy.]ho. előtt nagyobb orosz erők gyülekeznek. Fogolyvallomások szerint 0^h-kor orosz támadás indul. Szd-unk és a hu.üteg²⁶¹ legyen készen arra, hogy később meghatározandó területekre a hdt. D-i szárnyának elreteszése²⁶² céljából útba indulhasson. Szd.pk-omat²⁶³ felkeltve jelentettem a pcs. tartalmát A ti-i kart felköltve a teendőket megbeszéltük, azután riadót rendeltünk el. [A] Vonatot felpakoltuk, nyergeket a sátorlap és köppeney [sic!] kivételével felmálházattuk. Egy hírvivő lova hevedert megeresztve, készen állt nyergelve. Őrszemeket beosztottuk, egy kivételével, aki a Bessedinóba²⁶⁴ vezető úton állt, a hdt-től jövő újabb futár eligazítása végett.

261 A szabadkai 1/2. lovas ágyús üteg (közismertebb nevén: huszárüteg)

262 Az elreteszelés célja volt, hogy az ellenség ne tudja a saját erőt átkarolni, oldalba támadni és azt felsodritani.

263 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

264 Beszegyino

A szak-okat újjászerveztük, tekintve a sok beteg lóra és emiatt az emberveszteségre, akiket végső tanácskozás eredményeként visszahagyunk, Sz. őrm.²⁶⁵ psága alatt. Mindennel elkészülve ½2 körül újra lefeküdtünk, várva a további parancsot.

V./ 25.

Ébresztő 6^h-kor. Időjárás szeles, esős, hideg. Sátramba egészen bevert az eső, mindenem csupa víz lett reggelre, és nincs hova menni megszáradni vagy holminkat megszárogatni. D.e. lóápolás, du. pihenő, este 6^h-kor parancs, kihallgatás, zabolás, vacsora, 8^h-kor takarodó. Úgy látszik, Sztálinék is Pütkösdöt ünnepelnek, mert tegnap sem, ma sem volt légitámadás. Igaz, az idő sem kedvezett.

V./ 26.

Újabb parancs az indulásra még mindig nem jött. Nekünk volt igazunk. A huszárüteg nyergelve és fogatolva várt reggelig esőben, hidegben, míg mi szép nyugodtan aludtunk. Az idő ma is borús, esős, szeles, hideg. Csak este tisztult ki és ült el a szél. ½8–9-ig lovarda, utánna [sic!] délig legeltetés, d.u. szereléktisztítás és körletek rendezése. Gyönyörű, csillagos az ég. Jönnek is az orosz éjjeli

265 Sz. őrm. = Sz. őrmester személyére és katonai szolgálatára vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre.

bombázók. Egész éjfélig szólnak a légvédelmi ágyúk, berregnek a gépek hol közelebb, hol távolabb, repülnek a vörös nyomjelzők, mint egy szép tűzijáték. Aludni nem tudok, hát beülök sátram elé a szép holdvilágos éjszakában és a tűzijátékban gyönyörködöm. Elgondolkozom. Hazagondolok, és a háborúra.

V./ 27.

Napos, enyhe, felhős és gyengén szeles az idő. D.e. ugyanaz a foglalkozás, mint tegnap, d.u. ½5-ig. ½5-kor gázkiképzés. I. zls.²⁶⁶ Kolonójéba ment tábori postáért. 2^h-kor ért vissza. Én három levelet kaptam, egyet Pannától, kettőt V-nétől.²⁶⁷ Hdt-ünk kantinja is működik már.

Vettem 3 pár zoknit, 3 csomag gyufát, 3 pár villanylámpa elemet és 5 drb. cigarettapapírt, 15 Rbl-t²⁶⁸ fizettem érte.

V./ 28.

[Az] Idő felhős, napos, meleg. D.e. loápolás 9^h-11^h 15 I-ig. Lóvizsga. Utánna [sic!] zabolásig legeltetés, 12^h-kor ebéd. ¼ 2^h-kor a piszkos lovak pótvizsgálója. 2-7^h-ig gyalogkiképzés.

266 I. zls. = dr. nemes duinofelsi Ivánka János tartalékos huszár zászlós

267 V.-né = Vallóné

268 Rbl. = rubel

Gyak. tárgya: védőállás elfoglalása, berendezése, feltevés alapján. A hosszú kerülő és körülményes terep miatt azonban magát a gyakorlatot végrehajtani csak szükségszerűen lehetett.

A gyak-ot S. szds. vezette. H. őrgy.²⁶⁹ és F. hdgy.²⁷⁰ Bessedinóba²⁷¹ mentek doktorhoz.

Mindketten lábfájással. A szd. gyalog, málháslovakkal, nehézpuskás rajai taligával²⁷² vonultak ki. Felszerelés: karabély, szurony, gy. ásó, rohamsisak. A Seimen²⁷³ kellett átkelnünk. Csónakon kelünk át.

Az egész folyó azon a helyen 10 m. széles lehetett. A csónak mindkét végére kötelet kötöttünk. 5 ember átevezett, azután 6–7-es csoportban áthúzták őket, az üres csónakot pedig az belső parton kijelölt 5 ember húzta vissza. Egy ember a vízbe esett, mielőtt a túlsó partot elérte volna, sokan térdig gázolva a vízben értek a parthoz, de mindnyájan bokáig sül[1]yedve az iszapba már a beszállásnál, és ugyanúgy a kiszállásnál, értünk partot.

Minden áthúzásnál egy csomó víz ömlött a csónakba, úgyhogy 3 ízben fel kellett emelni a vizet kiönteni.

Az egész áthajózás 2 órát vett igénybe. A málháslovakat az áthajózás melletti gázlón gyalog vezették át a málháslóvezetők, kiknek csizmáján befolyt a víz. [A] Taligalovakra ráültek vezetőik, úgy kocsikáztak rajt[a] keresztül.

269 H. őrgy. = nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

270 F. hdgy. = Francois Cézár tartalékos huszár hadnagy

271 Beszegyino

272 15 M. egyfogatú rajtaliga, amelynek terhelése 250 kg lehetett.

273 Szejm

Leggyorsabban, száraz lábbal, baj nélkül.

Utánna [sic!] következett 1 órás gyalogséta mocsáron keresztül, keskeny ösvényen.

Egy helyen kisebb patakon kellett átmenni, amelyen csak egy fahíd állt.

Annak is csak a hossz-, illetve keresztgerendái álltak és egy-két padló rajta. Egyik taligalovam közvetlenül a híd előtt félrelépett, csánkon felül süp[pedt, taligám elakadt. Ki kellett fogni, kiemelni.

Málháslovakat a híd mellett kellett átvezetni úgy, hogy az ember, aki vezette a hídon, billegett keresztül.

A taligákat a hídon 10 ember toltta át, kötélátancosokat megségeyítő ügyességgel. Utunk egy kis major mellett vitt el. A környező földeken láttam szántani férfaktól, asszonyoktól vontatott ekével. A 20. század rabszolgái.

Avagy [„]Világ proletárjai[,] egyesüljete[!]”. Mezőgazdasági munka a „vörös paradicsomban” az 5 éves terv keretében.

Jönnek is szegények lovakért, és apró cikkeiket kínálják szánásért.

Szd.pk-om²⁷⁴ ad is nekik, ellenszolgáltatás nélkül. Gyakorlatunk színhelyén húzódott egy hatalmas tankcsapda km-es hosszúságban.

Vagy 5 m. mély, 6–7 m. széles, hatalmas árok az ellenség felőli oldala egész meredeken lefaragva. Érdekes, hogy alul a föld tiszta sárga lösz.

²⁷⁴ Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

Pedig ez a vidék az a híres fekete föld, ami a térképen is így van jelezve. Csakugyan fekete, mint a szén. De alig 1 m. vastagon. Visszafelé hasonló körülményességgel jöttünk, azzal a különbséggel, [sic!] hogy 1 óra alatt hazaértünk, beleszámítva az áthajózást is. És azzal, hogy [a] málháslovakat vezetőik ráülve hajtották át, miután a rakományt leszedték, és csónakon szállítottuk át a túlsó partra.

A század az utat visszafelé lerövidítette, kivéve az én szakaszom, mivel a taligákkal a harckocsiárkon nem tudtam átjutni.

Nekem az eredeti úton kellett visszajönnöm, de nem nagy kerülő volt. Visszafelé egyik lovam vállig süppedt bal elejével a mocsárba, megijedt egy lóhullától és félreugrott. Úgy kellett emberi erővel kiemelni. Azt hittem, lábát fogja törni a nagy tornába[n], de szerencsére megúsztuk. Gyakorlatunk helyszínén több autóröncs hevert egész jó gumikkal, egyet, amely a földön hevert hazahoztunk.

A többiért, amit S. szds-nak²⁷⁵ jelentettem holnap kiküldünk egy anyaggyűjtő járőrt. Muszáj takarékosnak lenni ebben az anyagi csatában. $\frac{1}{4}$ 8^h-kor volt parancs, vacsora, 8^h-kor takarodó. Napostiszt én vagyok. S. szds.²⁷⁶ legénye kitűnő halászlét csinált, amihez jól ízlett a pezsgő.

Orosz részről légitevékenység egész nap nem volt.

275 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

276 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

V./ 29.

Ébresztő 5^h-kor. ½8–9-ig lovarda. ½11-ig legeltetés. ½12-ig lóápolás.

12-ig itatás, zabolás, 12-kor ebéd.

D.u. az egész század a mi táborunktól 400–500 m-re lévő tanyánál az 1.²⁷⁷ szakasz számára új tábor berendezésén dolgozott.

Holnap költözik át, helyére pedig a törzs megy. A törzs volt helyére várjuk a 4.²⁷⁸ szakaszunkat, amelyik végre a napokban beérkezik.

Tiszteseknek, altiszteknek, szakaszparancsnokoknak továbbképzés volt. A védőállás szemrevételezése, elfoglalása, berendezése volt a tárgy.

S. szds.²⁷⁹ tartotta. 8^h-kor takarodó. Az idő napos, szeles. Légitelékenység nem volt.

V./ 30.

D.e-i foglalkozás, mint tegnap.

D.u. ugyancsak az 1.²⁸⁰ szak. körletének berendezésén dolgozott a szd. leg-e.

277 Helyesen: I.

278 Helyesen: IV.

279 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

280 Helyesen: I.

Egész d.u. esett az eső. Sátrainkba szorultunk, csak estefelé tisztult egy kissé. Reggel heves légitámadás volt, amely körzetünk légtérben játszódott le. Hogy hány gép vett benne részt, nem lehetett megállapítani, mert körös-körül gépek keringtek. Alig lehetett megkülömböztetni, [sic!] melyik német, melyik orosz.

Öt rata²⁸¹ egész alacsonyan húzott el. Kutenovó²⁸² fölött tőlünk 200–250 m-re.

Egész nap élénk légitevékenység volt.

V./ 31.

4^h-kor erős repülőgépbúgásra ébredtünk. Kibújva hálósákomból, sátram elé siettem, abban a pillanatban szólaltak meg az alig 30–40 m. magasan felénk szálló három orosz gép géppuskái, pont a mi sátrunkat véve célba.

De igen rosszul repültek célba, mert 20–30 m-re sátrainktól csapódtak le a lövedékek, mint a tőlünk ugyancsak oldalt 60–70 m-re álló őrszem állította. Én nem is gondoltam, hogy ránk lőnek, és utólag sem tudtam a lövedékek becsapódásait felfedezni. Véleményem szerint a mögöttünk 800–900 m-re lévő légvédelmi ütegre tüzeltek. De a többi úr²⁸³ is – akik hasonlóan hozzám – sá-

281 Rata = A szovjet I–16-os vadászgépet illették a Rata (Patkány) névvel, de 1942-től kezdve ezt a géptípust már nem repülték. A magyar honvédek a Rata elnevezést a szovjet vadászgépekre használták.

282 Kutenovo

283 Tiszt

raik elé szaladtak, egyöntetűen állítják, hogy ránk lőttek. Lehet. Bennem mindenesetre a legcsekélyebb veszély érzése sem volt. Én inkább érdekesnek, mint veszélyesnek találtam. Légvédelemre felállított gsz-osomat mindenesetre meglephette a támadás, mert lövés nélkül engedte el őket, pedig pirkadattól készültségben volt.

Állítása szerint nem tudta időbe[n] megállapítani, hogy német-e vagy orosz gépek, csak amikor felettük volt. Utánuk még mindig tüzelhetett volna. Én inkább azt hiszem, hogy elszundított. Én rögtön rohantam a gsz. tüzelőállásához, pizsamában, papucsban, a nagy harmatban csupa víz és sár lettem. A gsz-ot berögzítve találtam és olyan rozsdásnak a toldatot, hogy azon el sem lehetett forgatni a bölcst.

Vártam újabb mélytámadást abban a reményben, hogy tüzelhetek, de már csak német Messerschmittek²⁸⁴ rohantak irtó iramban Kurszk felől a raták után. Mint később megtudtuk, 5 gépet lőttek le. Egyet a mögöttünk tüzelőállásban lévő légvédelmi üteg egyik lövege Kolodnojében, egyet a 7. ho. légvéd. ágyúja. Hármat pedig a német vadászgépek. D.e. legeltetés, lóápolás. D.u. legnek pihenő. Én szd.pk-ommal²⁸⁵ ½3-kor fürdeni mentem a Rati folyóba.²⁸⁶ Igen jól esett. Este eligazításra mentem lóháton. Épp akkor hozta a 7. ho. eligazításra jött tisztje a lelőtt gép pilóta térképtáskáit, pisztolyait, sapkáját, tárcáját, írásait. Láttam térképét

284 A második világháborúban a Luftwaffe legnagyobb számban használt vadászrepülőgép típusa a Messerschmitt Bf-109 volt, amelynek 11 változata létezett.

285 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

286 Raty

berajzolva saját és az ellenségről tudott minden részlet[tel]. Egy vksz. őrgy. turkált benne kéjjel. Ott tudtam meg, hogy a Kolodnojeban lelőtt gép pilótája öngyilkos lett. A 7. ho-nál lelőtt gép pilótáját pedig egy huszár lőt[t]e agyon, miután sebesülten 800 m-t szaladt, és a megadásra való felszólítás után a huszárra lőtt.²⁸⁷ Mikor hazajöttem eligazításból, közölte velem szd.pk-om,²⁸⁸ hogy 4 embert szak-omtól 2 órára kikötetett, mert P. tizds.²⁸⁹ vezénylete alatt – aki jelenleg is engedély nélkül a faluban kószál – az elmúlt éjjel a faluba mentek, és [az] egyik házba betörték, a tulajdonosra – egy magányos öregasszonyra karabélyt fogtak és az ott talált mézet elhozták. P. tizds-t a rajpk-ságból leváltotta, meginté-si jegyzőkönyvet vettünk fel vele és a 3.²⁹⁰ szak-hoz helyezte.

Én onnét kaptam helyette egy őrv-t rajpk-ul. Tegnap pedig az 1.²⁹¹ szak-tól köttetett ki egy hu-t, mert [a] raktárból kenyeret lopott.

A feljelentőjét többen megfenyegették. A feljelentőt a törzs-höz helyeztette át, az első szak-tól pedig minden kedvezményt megvont. Sajnálatos esetek ezek.

287 A vadászgépet a soproni „Szent László” 4. honvéd gyalogezred kocsizó géppuskás százada lőtte le, míg a szovjet pilótát egy huszár szakaszvezető lőtte agyon.

288 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

289 P. tizds. = P. huszár tizedes személyére és katonai szolgálatára vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre.

290 Helyesen: III.

291 Helyesen: I.

VI./ 1.

Gyönyörű, szép időre ébredtem ½6-kor. Állítólag ma hajnalban is voltak légicsaták légterünkbe[n], de én bizony semmit nem hallottam belőle, olyan jóízűen aludtam. 7–8-ig lovarda, utánna [sic!] a lovak szoktatása a vízen való átgázoláshoz. Szép simán átmentek [a] Ratin²⁹² gázlóján.

Utánna [sic!] legeltetés ½11-ig, azután loápolás ½12-ig.

Majd itatás, zabolás, ebéd.

Tiszteknek ¼9–¼10-ig tisztí lovarda. Legnagyobb örömré. Engem legalább boldoggá tett, hogy olyan lovaglótanár, mint H. örgy.²⁹³ tanít, ha csak pár órát is enged rá a harchelyzet.

Utánna [sic!] az egész tisztikar fürdött a Ratinba[n].²⁹⁴ Tűző nap volt, kitűnő fürdőidő, csak kár, hogy a folyónak rossz szaga van. D.u. műszaki kiképzés volt az egész szd. részére. A hdt-től kiküldött utász hdgy.²⁹⁵ tartotta.

Most itt ülök a sátram előtt kis székemen, előttem egy primitív asztalka, amelyeket legényem kopácsolts össze. Gyönyörű nyári este van. Eszembe sem jut, hogy háború van. Csendes, tiszta az idő, csak nyugat felől tolakodik egy felhőgomolyag, sajnos alighanem d.e. tett jóslatomat akarja beváltani. Ma kaptuk a szombaton elmaradt postát.

292 Raty

293 H. örgy. = nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

294 Raty

295 Az utász hadnagy személye nem ismert.

Én Panna nővéremtől kaptam csomagot. Kaptam a kért gyógyszereket, szaharint és 2 pakli dohányt, meg 170 cigarettát. Igen hálásan gondolok most rá, mert már napok óta a hivatalosan kapott pipadohányt cigarettázom.

VI./ 2-án

Igen meleg nyári nap. Borzalmasan sok a szúnyog. Lovaink, dacára a minimális munkának, legeltetésnek, nem javulnak. D.e. 7–9-ig legeltettünk. Az egész szd. együtt ment ki, az állítólag 3 km-re lévő erdőbe, amelynek tisztásain kaszálni való lucerna virul. Ott rajpk-tól felfele továbbképzés volt, az új harctapasztalatok ismertetése. Bevonulás után a táborunk körüli réten előző nap kiásott árkon az egész szd-nak ugratás. A lovak borzalmasan rosszul ugranak, az emberek még borzalmasabban ugratnak. Délig lóápolás. Délig az urak²⁹⁶ strandoltak, én azonban mivel napostiszt voltam a szd. körletében maradtam. Helyette „Tényvázlatot” vettem fel H.M. honv-dal²⁹⁷, aki a szd. riadója alkalmával 1 kg. margarint ellopott a vonat eseségkocsijának megrakodásakor.

D.u. a 4.²⁹⁸ szak. körletének rendezése. Legénységnek fürdés.

Az én szak-om rajpk-ainak, golyószórósainak és első lőszere-

296 Tisztek

297 H.M. honvéd személyére és katonai szolgálatára vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre.

298 Helyesen: IV.

seinek lóképzést tartottam. Azután parancs, zabolás, vacsora és takarodó. Légitevékenység nem volt.

VI./ 3.

Gyönyörű reggel. 7–8^h-ig lovardában jártatás, utánna [sic!] árok ugratása, mint tegnap. Egyik-másik ló még rosszabbul ugrott, mint tegnap. Délig legeltetés. S. szds.²⁹⁹ egy anyaggyűjtő járőrrel elment a V. 28-án talált autóroncokról a gumikat összeszedni. Hozott 9 hatalmas külső köppenyt [sic!] és egy csomó belső gumit. I. zls.³⁰⁰ Kolodnojéba ment tábori postáért. D.u. legeltetés, legénységnek fürdés. 16^h–17^h-ig gáziskola, zabolás, parancs, vacsora, 8^h-kor takarodó. D.e. strandoltunk.

VI./ 4.

Alig feküdtünk le, megeredt az eső.

Csuromvíz lett mindenünk, úgy bevart az eső a sátorba. Majdnem egész éjjel esett. Reggel szeles, borús időre ébredtünk. D.e. lóápolás 9^h-kor lóvizsga. Utánna [sic!] szereléktisztítás. D.u. 2–4-ig gyalogképzés. Gyalogképzés alatt 3^h előtt 10 I-el kaptam a riadó parancsot. A többi szak-okért, akik távolabb táborunktól

299 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

300 I. zls. = dr. nemes duinofelsi Ivánka János tartalékos huszár zászlós

gyakorlatoztak és I. zls-ért³⁰¹, aki látogatóba ment a szomszéd faluba a tüzerekhez, hírvivők mentek. Beteg lovak és emberek és a vonat málfharészlegének kivételével, melyeket hátrahagytunk, 5^h-kor a szd. menetkész volt. És a menetet meg is kezdte. Bővebbet nem tudtunk, csak azt, hogy az arcvonalba vezető 15. sz. úton megyünk, előre. A VI. kp.zlj., mi és a huszárüteg. A III. hdt. gyorscsoportja. Szd.pk-omtól,³⁰² aki d.e. lóvizsga után Bessedinóba³⁰³ ment a hdt-hez, annyit tudtunk meg, hogy a 34. gy.e. I. zlj.³⁰⁴ súlyos veszteségeket szenvedett, állandóan támadják az oroszok, és hatszoros túlerőt visszaverve tartja a vonalat. Az idő kiderült. Meleg, szélcsendes időben indultunk. Bessedinó³⁰⁵ után utolérték minket a kp-osok. Kinek parancsnoka Cs. őrgy.³⁰⁶ ½8^h-ra körül értünk Michalowskij³⁰⁷ falucskába.

Mielőtt a falut elértük, tüzérségi tüzet kaptunk. Szd.pk-omtól³⁰⁸ megtudtuk, aki a kp.zlj. pk-val³⁰⁹ gépkocsin előrement

301 I. zls. = dr. nemes duinofelsi Ivánka János tartalékos huszár zászlós

302 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

303 Beszegyino

304 A soproni 34/I. zászlóalj a soproni „Szent László” 4. honvéd gyalogezred ikerezredének, a 34. honvéd gyalogezred egyik zászlóalja volt, de a nagykanizsai 9. könnyű hadosztály nagykanizsai 47. honvéd gyalogezredének alárendeltségébe tartozott. E zászlóalj, miután Kurszknál kirakodott, május 12-től már az Abeljanovka és Visnye Oserka előtti védőállásba került.

305 Beszegyino

306 Cs. őrgy. = Csizi Béla kerékpáros őrnagy

307 Mihajlovszkij

308 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

309 Csizi Béla kerékpáros őrnagy

szemrevételezni, hogy a lövedékek Michalowskij³¹⁰ K-i kijáratánál, nem messze tőlünk csapódtak be.

Mi a falutól mintegy 400 m-re, É-ra húzódó horhosba[n] – amely fával sűrűn benőtt – táboroztunk le. Ugyanitt táboroznak annak az ütegnek lovai, akik a horhos előtti dombvonulat mögött vannak tüzelőállásban.

Egész este lőttek. Úgy látszik, zavarótüzet adtak valami pont-ra. Két hete vannak itt állásba[n]. Vonatunk beérkezése után – ami 10^h-ra körül ért táborunkba – vacsoráztunk, majd a szállásőrséget, amelynek ereje egy gsz. raj volt az I. szak-tól, és egy np. raj az én szak-omtól, Michalowskij³¹¹ falu K-i kijáratához felállítottunk, lefeküdtünk. Nem valami szép Úrnapja volt. Menettávolságunk 18 km. [Az] Arcvonal 4 km-re van táborunktól.

VI./ 5.

½2-kor ébredtem – a folytonos ágyúlövések, de főleg a hideg miatt –, nem tudtam tovább aludni. Borzasztó erős harmatképződés volt. Málhánk és vonatunk egy része még Kutenowón³¹² maradt, meg a készültség miatt csak köppenünk [sic!] és sátorlapunk volt. Táborig takarónk is málházva a nyergen maradt. Lovainkat lepokrócoztuk ugyan, de a felső hevedert a nyergen hagytuk. Szd.

310 Mihajlovszkij

311 Mihajlovszkij

312 Kutenovo

pk-om és én tábori hordágyon, S. szds.³¹³ a tábori ágyán aludt, a többi úr³¹⁴ és a legénység azonban [a] puszta földön.

D.u. 1^h-kor jött egy motorkerékpáros küldönc a kp.zlj.pk-tól,³¹⁵ hogy a szd. legyen indulásra kész, a szd.pk-om³¹⁶ pedig ¼2-re Michalowskij³¹⁷ faluba várja Cs. őrgy-ot,³¹⁸ kivel előremennek szemrevételezni. Szd.pk-om,³¹⁹ S. szds.³²⁰ és egy küldönc el is indultak. 15^h-kor jött vissza S. szds.,³²¹ és eligazítást tartott. Eszerint ½5-ig pihenő, azután zabolás, ½6-kor vacsora, nyergelés és ½7-kor indul a szd. 5^h-kor jött vissza a kp.zlj. küldönce, hogy a szd. további pcs-ig nem indul. 6^h-ra körül pedig szd.pk-unk³²² jött vissza. Ő hozta a még frissebb pcs-ot, mely szerint egyenlőre [sic!] maradunk. Közbe[n] látogatónk jött. M. hdgy.³²³, aki a

313 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

314 Tiszt

315 Csizi Béla kerékpáros őrnagy

316 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

317 Mihajlovszkij

318 Cs. őrgy. = Csizi Béla kerékpáros őrnagy

319 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

320 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

321 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

322 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

323 M. hdgy. = Malonyay Gyula, kismalonyai (Sátoraljaújhely, 1914. augusztus 1. – Sydney/Ausztrália, 1996. január 4.) huszár hadnagy, 1942. október 1-jétől főhadnagy. 1941. október 1-jétől a soproni III. önálló huszárszázad szakaszparancsnokaként tevékenykedett. 1942. áprilisában a soproni 9. önálló huszárszázad szakaszparancsnokaként vonult el a magyar 2. hadsereg hadműveleti területére. 1943. április 19-én mellhártyagyulladás miatt került az 519. számú hadikórházba. Gyógyulása után a jutasi „Kinizsi Pál” Csapattisztképző Iskolához került, 1943. október 1-jén pedig a soproni 7. felderítő osztályhoz. A második világháborút követően 1949 végén Ausztráliában telepedett le.

soproni hu.sz.d-al³²⁴ van kint, nem messze tőlünk a 7. ho-nál van. Szd.pk-unk³²⁵ elhatározta, hogy a visszahagyott beteg lovakat, és a vonat hátrahagyott részét elhozatja, ezért a vonatot lemálház-tuk, és Kutenovóba³²⁶ Sz. őrm-el³²⁷ visszaküldte. Napostiszt én voltam. A tábor berendezéséhez rögtön hozzáláttunk, lovak állását elegyengettük, mert az elég meredek lejtőn ferdén ál[l]tak. Az emberek sátrat vertek, tábori takarót lemálház-tuk, falevelet gyűjtöttünk emberek, lovak alá, így némileg javítva a helyzetün-kön. Az előző napi biztosítást bevontuk, csak egy eligazító maradt Michalowskij³²⁸ faluba[n] a táborunkba vezető út elágazásánál, és egy őrszem a telephelyen.

VI./ 6.

Felhős, borús időre ébredtem 1^h-kor.

Két okból. Először, mer[t] rettenetesen fáztam, másodsor, mert akkora motorzúgás volt a közelben és szekérsörgés, azt hittem, legalábbis áttörték az arcvonalat. 2^h-ig hal[l]gatóztam.

324 A soproni 9. önálló huszárszázaddal

325 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

326 Kutenovo

327 Sz. őrm. = Sz. huszár őrmester személyére és katonai szolgálatára vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre.

328 Mihajlovszkij

A motorzúgás mind jobban közelget[t], a szekérzörgés pedig állandóan egy irányból és helyről hallatszott. Elmentem, körül jártam a tábor, ellenőriztem az őrszemeket, ők sem tudtak bővebbet mondani. Már fel akartam riasztani a szakaszomat, hogy a nehézpuskákat és golyószóróimat készülségbe helyezzem, amikor a motorzúgás megszűnt és a látóhatáron az erős holdvilágnál és szürkületben egy kocsisort véltem megjelenni. A szekérzörgést azonban nem hallottam.

Elmentem megnézni, mi az. A vonatunk érkezett meg Kutenovóból,³²⁹ az utat keresték, ami a táborunkba vezetett. Közbe[n] megvirradt. Reggel jelentették, hogy M. huszár,³³⁰ aki tegnap S. szds-t³³¹ megnyírta, 9^h tájban eltűnt.

Azóta nem látták. Gyalogfelszerelését magával vitte. Minden kutatás dacára sem került elő estig. Egész nap a tábor berendezésén dolgoztunk. D.u. ugyan az eső megzavart bennünket, de rövid ideig tartott. D.e. meglátogatott bennünket N.B. szds.³³² a soproni

329 Kutenovo

330 M. huszár személyére és katonai szolgálatára vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre.

331 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

332 N.B. szds. = Némethy Bertalan, nemes (Győr, 1911. február 24. – Sarasota/USA, 2002. január 8.) huszár százados. 1942 májusában a soproni 9. önálló huszárszázad parancsnoka vonult el a magyar 2. hadsereg hadművelési területére. 1943. január 27-én megsérült, 1944. február 8-án vitézzé avatták. 1944. augusztus 28-án tartós vezénnyelssel került a Ludovika Akadémiára lovaglótanárként, s 1944 decemberében az Akadémiával együtt került ki a Harmadik Birodalomba, ahonnan a Vörös Hadsereg elől települt át Dániába. Az angol hadsereg felügyelete alá kerültek, amely az Akadémia oktatóit nem tekintette hadifoglyoknak, így a koppenhágai lovasiskolában

7. ho. közvetlen hu.sz.d. pk-a. Régi kedves barátom és rokonom is, és Sopronból, ahol egy ezredben szolgáltunk, ismerem.³³³

A jó lélek hozott halat, amelyből kitűnő halászlét készített S. szds.³³⁴ legénye ebédre. Az ő tanácsára küldtünk ki d.u. folyamán a földekre szalmaért, hogy a lovak és emberek alá legyen mit fekhelyül tenni. A lovaknak gal[l]yából tetőt készítettünk eső ellen. Szükségből jó, de azt hiszem, tartós esőzésnél csak szenteltvíz lesz. Reméljük, holnapra, vasárnapra jó idő lesz. [A] Kp-osok elmentek a tábori postáért, elhozták a mienket is. Csomagokat nem, csak a leveleket. Nekem igen gazdag postám volt. 2 levelet és 5 tábori lapot kaptam. Féltem a golyószóróimat és nehézpuskáimat ebbe[n] a harmatos időbe[n]. Berozsdásodnak és nem fognak működni, ha szükség lesz rá. Holnap javasolni fogom gazdámnak,³³⁵ hogy a fegyvermester felügyelete alatt pucolják át. Igaz, ponyva alatt vannak, de a harmat oda is elér.

oktathatott. 1951-ben az Amerikai Egyesült Államokba települt át, ahol az amerikai díjugrató csapatot hat olimpiára készítette fel.

333 Az 1930-as évek közepéig a naplóíró és Némethy Béla a soproni „Nádasdy Ferenc” 3. honvéd huszárezrednél együtt szolgált.

334 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

335 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

VI./ 7.

Borús, szeles időre ébredtünk. Reménytelenül be volt borulva. D.e. a tetőket szerkesztettük a lovak fölé, fagal[1]yakból, tisztí sátrakat verettünk, lőszernek óvóhelyet, rejtettük a vonatot.

Berendezkedtünk huzamosabb tartózkodásra. Dél felé újra meglátogatott bennünket N.B.³³⁶ Meghívott bennünket holnapra ebédre. Alig ment el tőlünk, eleredt az eső és esett egész délután, meg éjszaka. Szegény lovaink, anyagunk, vonatunk. Méghozzá erős szélvihar kíséretében. Mit volt mit tenni, sátrainkba bújtunk és aludtunk.

Estefelé lementem a zabolást ellenőrizni a völgybe, utánna [sic!] a III. szak-hoz, I. zls-t³³⁷ meglátogattam, aki a szak-a közelében ütötte fel sátrát. Jól elbeszélgettünk, snapszoztunk vacsoráig. Utánna [sic!] pedig hazajöttem sátramba, megvacsoráztam és lefeküdtem, mert borzasztóan fáztam és esett az eső, úgysem tudtam volna hova menni. Holnap van Medárd.

Ha holnap is így esik, 40 napig élvezhetjük a vizet. Még utóbb vízhuszárok leszünk. Szerencse, hogy itt Oroszországban nem a Gergely-naptár szerint számítják az időt, ha ugyan számolnak és Sztálinon kívül van más szentjük is.³³⁸

336 N.B. = nemes Némethy Bertalan huszár százados

337 I. zls. = dr. nemes duinofelsi Ivánka János tartalékos huszár zászlós

338 A napló írója e helyütt tévedett, ugyanis Oroszország 1918. február 14-én állt át a Julián-naptárról a Gergely-naptár használatára.

VI./ 8.

Sokszor felébredtem az éjszaka. Reménytelenül fúj a szél, és esett rá az eső. Reggelre azonban szerencsére gyengült a szél ereje és elál[l]t az eső is.

Reggelre kelve kitisztult és egész szép időnk lett. Csodálatoskép[p]en lovaink nem áztak meg nagyon. Délben átmentünk N.B-ékhez ebédre I. zls.³³⁹ kivételével, aki itt maradt felügyelni.

Kissé meghültem az éjszaka, de nem csodálom, mert a lejtős terepen a sátramról lefolyó víz mind a szalma alatt csordogált végig, amin feküdtem.

Majd elmúlik. Fájni nem fáj semmim, csak náthás lettem. G. hdpr.³⁴⁰ tábori postára ment az el nem hozott csomagokért. Izgalommal várjuk, mit hoz.

Tegnap bevonult 3 szekér. Gazdánk³⁴¹ szerezte a hdt-től. Így vonatunk száma 18 kocsira szaporodott. Állítólag egy teherautót is kapunk. De azért állandóan mi, szakaszok segítjük ki a vonatot lóval. Nem csodálom, hogy paripáink olyanok, mint a hét szűk esztendő. Zabot 3 kg-ot, szénát néha kapnak. A zabból is elspórolnak a vonat számára a mi lovaink rovására, csak ami fűvet tudunk szerezni, azon élnek. Egy rókáról nem lehet két bőrt lehúzni.

339 Helyesen: megsimfeltük. Schimpfen (német) = ócsárol, szid, korhol

340 G. hdpr. = Guttay Ágoston huszár hadapród őrmester

341 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

Vonatunk lovai mégis olyanok, mint a hét szűk esztendő és oly stüicgek,³⁴² alig húznak. Túl sokat cipelünk magunkkal. A bevont kocsikra való elosztás folyamán kiszült, hogy sok ruházati cikk eltűnt. Jelenlegi I. szak. pk-a, B. őrm.³⁴³, aki annak idején szolgálatvezető volt, nem tud számot adni róla. Állítólag szállításunk alatt még a vonaton tűnt el. Bajosan képzelhető el, mert állandóan őrség volt, a vonat mindig mozgott, idegen nem járt a közelébe[n], a huszárok pedig ugyancsak nem tudnak bakancsot, csizmát, zubbonyt stb-t elrejtteni a málhatáskába[n]. D.e. felfedező utamon egy elhagyott táborhelyre bukkantam, hol egy csomó deszkát találtam. Most 2 ember asztalt és padokat készít belőlük. Jó időben kellemes lesz ott étkezni a szép erdőben, hús fák alatt.

Ha ugyan közben nem riasztanak bennünket. 5^h-ra értünk haza N.B.-éktől³⁴⁴, hol igen jól éreztük magunkat.

Ők a faluban, házakban laknak. Igen jó ebédet kaptunk. Holnapra mi várjuk őket ebédre.

VI./ 9.

Szép, napos idő van. Az elengedhetetlen szél azonban állandóan fúj.

342 Helyesen: Stück, das (német) = szelet, darab, rész. Itt a lovak „darabos” – vagyis nehézkes – járására utalt a naplóíró.

343 B. őrm. Helyesen: Gy. Balogh Imre hivatásos huszár törzsőrmester

344 N.B. = nemes Némethy Bertalan huszár százados

Nagy a sürgés, forgás. Készülődünk az ebédre, ki-ki kotorássza elő kincseit a ládafiából. Két asztalos az általam felfedezett deszkák-ból asztalt és padokat készítenek egy fa alatt, snapszot, cigarettát S. szds.³⁴⁵ – aki a majális főrendezője – a remekbe készült asztalkáján rendezgeti, melynek legnagyobb részét ő kotorta elő. A tegnap kapott csomagból én is felajánlottam [az] Édesapám készítette diópá-linkát, aminek igen nagy kelendősége lett. Kár, hogy olyan keveset kaptam belőle. Háromszorosa is elfogyott volna. $\frac{1}{2}$ 1-re mondták jövetelüket, de bizony majdnem $\frac{1}{2}$ 2 lett belőle, mire ideértek.

Legnagyobb bosszúságára S. szds.³⁴⁶ legényének, aki a remek ebédet főzte és drukkjára jó őrgy-unknak,³⁴⁷ aki az ebédet féltette. Volt húsleves, pástétommal töltött burgonya, paprikás szaftban készült marhahús, makaróni, zöldbab és rizskása körítéssel, ement-hali sajt, hazai édesség, apró sütemények, feketekávé – de valódi babkávéből – és itálnak pezsgő. Három, hetek óta őrzött üveg, mellyel 4.³⁴⁸ szak-unkat akartuk megünnepelni, amikor befut.

Az ő hibájuk, ha lemaradtak róla.

Miután jól kibeszélggettük magunkat, megtárgyaltuk az eseményeket, kicseréltük fantasztikus híreinket, hazulról hallott pletykákat, megsimfeltünk [sic!], akit lehetett, $\frac{1}{2}$ 5-kor kedélyes hangulatban elváltunk. A szakaszok istállók építésével, az enyémek meg külön parancsomra gsz-ok és nehézpuskák átpucolásával

345 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

346 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

347 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

348 Helyesen: IV.

foglalkoztak egész nap. 6^h-kor parancs, kihallgatás, vacsora volt. Szereztünk 2 benzineshordót, melyben ivóvizet akarunk tárolni, hozzá egy orosz parasztszekeret. D.e. legényemmel kimentünk a közeli tarlóra, hol egy szétlőtt nagy, orosz rádióközpontot találtunk. Arról leszereltünk egy kábelt. Jó lesz a szd-nak. Egy csomó rezet, gumit gyűjtöttem. Holnap kiküldöm a fegyvermestert, hát-ha talál valami alkalmas anyagot. Van ott rengeteg akkumulátor, sok ólom benne, azt is érdemes volna összeszedni. Lényegében alumíniumötvözetből készült az egész masina.

Azonban alaposan elintézték. Este két huszár kikötésénél as[s]zisztáltam mint napostiszt. Mindkettő a 2.³⁴⁹ szakasztól. Egyik, mert lóórszolgálatá közben elaludt. 1^h-i kikötésre lett ítélve, ez román, a másik 2^h-ira, mert lovát bicskával megszurta két helyen. Rábizonyítani ugyan nem lehetett, de nem tudta alibijét igazolni és múltja is mellette szólt.

Este még végig élveztük a szokásos légitámadásokat, azután ritka ágyúörejek mellett elszenderegünk.

VI./ 10.

A reggel gyönyörű. Erősen harmatos, így hűvös a hajnal, de amint kibukott a nap a felhőtlen égalján, máris melegít sugara. Tíz óra tájt azonban újra megjött az a gyűlöletes szél.

349 Helyesen: II.

Már az idegeimre megy. Természetesen d.u-ra meghozta a borulást, estefelé pedig egy gyenge esőt. Hál' Istennek, komolyabb eső nem lett belőle. Egész nap a lovak istállóin dolgoztunk. A szomszéd faluba mentünk kocsikkal, egész házakat bontottak szét, és hozták az anyagot a szakaszok. Persze mind elhagyott házak voltak. Egy része a szakaszoknak pedig lucernát ment kaszálni és hordani, sajnos innen 5 km-re.

De muszáj, mert lovaink borzalmasan rosszak és a mai hdt. parancs szerint az utánpótlás nehézségei miatt a legeltetésre kell áttérnünk.

Én nem tudok igen emiatt kétségbe esni, hisz őseink és Dzsingisz kán sem hiszem, hogy szárított szénát etettek volna, vagy pláne zabot vitt volna utánuk a vonat.

Pedig azok igazán értettek a lóhoz és a hatalmas lovasteljesítményekhez.

Igaz, ők nem vattába[n] nevelték lovaikat. G. hdpr.³⁵⁰ ma megint postáért ment. Pk-unk pedig vacsorára a VI. kp.zlj-hoz.³⁵¹ Légitevékenység kevés volt ma, viszont az oroszok lőtték pár gránátot falunk szegélyére.

Estefelé elmentem sétálni. Erdőnk szegélyén – melyben táborozunk – van egy rozstábla. Azt mentem el megnézni. Szó szerint megnézni, mert a jó tüzeink bizony egyharmadát még zölden lekaszálták és feletették. Már kihányta a kalászát és virágzik. Nem

350 G. hdpr. = Guttay Ágoston huszár hadapród őrmester

351 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy és Csizi Béla kerékpáros őrnagy

tudom, ki vethette ezt a hatalmas táblát, mert az idevaló lakos[s]ág csak most kezd visszaszivárogni falvaikba, viszont itt még csaták dúltak, sőt azóta is állandóan, amióta a harc állóharc lett.

A szél elült. Néma csend mindenfelé. Elnéztem a szép tájat, amely igen hasonlít Somogyhoz. Csak az utak jobbak és nem szegélyezik fák. Azonban a remízek éppoly szépek. Itt már többféle fa van.

Tölgy, vadkörte, mogyoró, juhar. A virágok is az ismerős hazaiak. Pillanatra félbehagytam az írást, mert F.³⁵² mindnyájunk örömére Pestet hozta be rádión. Rozita Szeranó hangversenyét a Vígadóból közvetítették, és épp a Lapalom-át énekelte.³⁵³ Utánna [sic!] híreket hallgattunk. Még nem volt ilyen csendes este. Levél se rezdül a fán, bár borús az ég, kellemes meleg.

El se hinné az ember, hogy 4 km-re innen lövészárkokban lesik egymást a harcosok. Szép a természet, még az undok emberiség pusztító közelében is. Sátramban írom soraimat, s e pillanatban szólal meg egy hang, „de nagyszerű kis tábor ez”.

Kérdem, ki az? Tüzérek. Mit keresnek itt? Egy kis tüzet gyütünk kérni.

Micsodák maguk? Őrségben állunk itt az árok partján. (Az az árokpartja van vagy 300 m-re ide.)

Kérdem, nem tudják maguk, hogy az őrszemnek nem lehet a helyét elhagyni? Úgy elszelelték erre, hogy mire kimásztam, hült

352 F. = Francois Cézár tartalékos huszár hadnagy

353 Rosita Serrano (1912–1997) chilei énekesnő igen népszerű volt a Harmadik Birodalomban, egyik legismertebb slágere a La Paloma volt.

helyüket találtam. Szép kis biztosítás. Ilyen lelkiismeretlen emberek mülük azután sok esetben ezrek élete.

VI./ 11.

Az idő borús, szeles, hideg. D.e. d.u. kaszállással, [sic!] legeltetéssel és istállók építésével foglalkoztunk. Estefelé, vacsora után kártyáztunk. A gluchesi³⁵⁴ kártyacsaták óta első ízben. Szegény gazdáinkat³⁵⁵ alaposan kifosztottuk.

½10 felé gp., néhány perc múlva ágyú, majd puska tüzét is hallottuk a VI. kp.zlj. irányából. Egy darabig csak hallgattuk, de amikor hevesebb lett a tűz és egész furcsán a hátunk mögül hallatszott, szd.pk-unk³⁵⁶ elrendelte, hogy S. szds.³⁵⁷ menjen át a 9. hu.szds-hoz, akik a mögöttünk lévő faluban várnak. Nekik távbeszélő összeköttetésük van a VI. kp.zlj-al.

Mi, szak.pk-ok szakaszainkat rendeztük. Létszámok jelentése végett visszajöttünk szd.pk-unk³⁵⁸ sátrához, amikor visszaérkezett S. szds.³⁵⁹ azzal a hírrel, hogy valamelyik alakulat rohamképzése folyik és az tart gyakorlatot, valamint hozta a VI. kp.zlj.

354 Glusec

355 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

356 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

357 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

358 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

359 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

pk-nak³⁶⁰ parancsát, hogy a lov. járőr kiküldésére adott parancsa tárgyaltan.

Legalább 20 I-el S. szds.³⁶¹ megérkezése után jött a kp-ok küldönce, motorkerékpáron hozva a járőr kirendelésére vonatkozó parancsot. Ebből az esetből három furcsa dolgot vontam le. Először: miért nem közölték az alakulatokkal, hogy az a bizonyos alakulat ezen a napon a jelzett időben gyakorlatot tart? Felesleges izgalmat kerülhettek volna el vele. Másodszor: miért járt olyan lassan a motorkerékpáros küldönc, aki 20 I-el az ellenparancs után futott be?

Harmadszor: miért nem küldött ki gyalogjárórt a kp.zlj., amikor az ő közelébe[n] volt a lövöldözés, miért tőlünk rendelt ki járórt, akik sokkal messzebb voltunk, s a szabályzat szerint éjszaka a lovasság is gyalogjárórkkel derít fel? Vagy nem tudja Cs. őrgy.³⁶² a fegyvernemet a neki legalkalmasabb módon, sajátossága szerint alkalmazni, vagy kényelemszeretéből tette.

VI./ 12.

Az idő napos, gyengén szeles, de hideg volt. De. H.S. szkv. szds.³⁶³ kedves barátom és rokon, régi jó vadászpajtásom látogatott meg.

360 Csizi Béla kerékpáros őrnagy

361 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

362 Cs. őrgy = Csizi Béla kerékpáros őrnagy

363 H.S. szkv. szds. = H.S. szolgálaton kívüli százados személyére és katonai szolgálatára vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre.

Igen megörültem. Velünk egy hdt-ben teljesít szolgálatot, a hdt. vonat pk-a.³⁶⁴ Sok munkás szd.³⁶⁵ tartozik alája. Itt volt majdnem délig. Vele volt egyik hdgy-a – egy mérnök –, az utakat jöttek ellenőrizni, s így bukkantak ránk. Én meg elkísértem, mert Michalowszkij³⁶⁶ faluban egy elhagyott úthengert láttam, s azt ajánlottam nekik. Ki is mentünk megnézni. Véletlenül egy útsimítójuk és egy hasonló hengert vontató Botondjuk jött arra.³⁶⁷ S mert az általam ajánlott henger jobb volt, az általuk használtat az útarokba löktük, emezt pedig vontára vették, s azzal elváltunk. D.e. lóvizsga volt, d.u. pedig az istállók tatarozása, építése.

364 A napló írója itt tévedett, ugyanis nem H.S. százados volt a III. hadtest vonatának parancsnoka. A hadtestközvetlen szombathelyi III. gépkocsizó vonatosztály, ill. a szombathelyi III. fogatolt vonatosztály parancsnokai: Anesini Ferenc gépkocsizó vonat csapatbeli alezredes (kivonuló – 1942. október 1.), Szálasi Károly gépkocsizó vonat csapatbeli alezredes (1942. október 1. – n.a.), illetve Draveczy Jenő fogatolt vonat csapatbeli alezredes (kivonuló – n.a.) volt.

365 A honvédség hadtestei egy-egy közérdekű munkaszolgálatos zászlóaljjal rendelkezett, s ide kerültek azon sorkötelesek, akik politikai, erkölcsi, valósi és egészségügyi okokból nem láthattak el tényleges katonai szolgálatot. Mozgósítás esetén a közérdekű munkaszolgálatos zászlóaljak és a bevonulási központok munkaszolgálatos századokat állítottak fel. A katonai munkaszolgálatos századokba nemzetiségiek, a kisegítő munkaszolgálatos századokba zsidók, míg a különleges munkaszolgálatos századokba politikailag megbízhatatlan emberek nyertek beosztást.

366 Mihajlovszkij

367 A négykerék meghajtású, három tengelyes, jobbkormányos 38 M. Botond A terepjáró tehergépkocsi tömege 3,95 tonna volt, maximális sebessége pedig 60 km/h. A vezetőn kívül 13 honvéd fért el rajta; úton 2, terepen 1 tonna terhet volt képes szállítani.

Estefelé, kb. 7^h-kor legnagyobb örömünkre megjött a 4.³⁶⁸ szakaszunk. Két ember és egy ló hiánnyal.

Volt nagy öröm. Szd.pk-om³⁶⁹ a tőlem kihallgatásra rendelt embernek is megkegyelmezett, mert úgy megörült jöttüknek. Érdekes, Bessedinóban³⁷⁰ H.S. – a délelőtti látogatónk – igazította el, akinek tudomása volt róla. Délelőtt meséltük neki éppen, hogy semmit sem tudunk IV. szak-unkról, s hogy mennyire hiányoznak. Egy lovam az éjjel megint megsérült. Szemét szúrta meg valami ág. Nem tudom, nem-e vakul meg szegény, borzalmasan meg van dagadva és gennyedzik.

Szörnyű állapotok. A szd-nak majdnem egy szak. erejű ló-anyaga menetképtelen. Még az én szakaszom áll a legjobban.

El ne kiabáljam, 56 ló közül 6 beteg. Az első szakasznál 40 közül 17, a másikinál 40 közül 15. Az arcvonalon egész nap csend van. Este húztak el felettünk orosz gépek.

VI./ 13.

Egész nap napos, meleg idő volt.

D.e. lójártatás volt szak-onkint. Én alig tudtam kijutni erdőnkből. Ennek a völgynek egyik ágában, amerre ki akartam menni, egy tüzér társaság táboroz és parancsnoka, kiről megtud-

368 Helyesen: IV.

369 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

370 Beszegyino

tam, hogy őrnagy – akkor pont félig ádámkosztümben mosakodott – visszazavart. Gondoltam magamban, nem tudtam, hogy kibérelték. Mit volt mit tennem, másfelé mentem. Ismét istállókat építettünk. Az én szakaszom a végre bevonult 4. rajom számára.

D.u. ennek a rajnak is megkezdtem a kiképzését. Este gyönyörű tűzijátékot élveztünk. Rengeteg orosz gép tört be légtérünkbe.

Körös-körül hullatták bombáikat és lőtték a légvédelmi gépek őket.

Piros, fehér, zöld nyomjelzőkkel. Mint a gellérthegyi tűzijáték.³⁷¹

A felettünk elhúzó gépeket szabad szemmel is egész jól kivettük, távcsővel pedig kitűnően volt látható. Hatalmas nagy bombázók voltak. Ma én is kaptam 2 tábori lapot, Csordás Éva IV. o. tanuló, a másikat Péceli Béla tanuló írta. Igen kedvesen írtak a lurkók.

Holnap válaszolok nekik. Ez most a szokás, hogy az otthoni iskolák tanulói ismeretlenül bár, [de] leveleznek a harctéren lévő katonákkal.³⁷²

371 Utalás az augusztus 20-i budapesti tűzijátékra

372 Háborús szokás volt, hogy a hazafias érzület jegyében a hadművelleti és a megszállt területekre kiküldött magyar alakulatok állományával ismeretlenül leveleztek tanulók, gimnáziumi diákok, cserkészek és levették. Dr. Szentpétery Tibor tartalékos tüzér zászlós, az 1. haditudósító század fotósa erről így írt: „1942-ben, mikor a m. kir. 2. honvéd hadsereg többszázezer katonáját kivezényelték a keleti frontra, a hátszágban különféle hazafias társadalmi szervek meghirdették azt az ingyenes mozgalmat, melynek lényege, hogy az itthon maradtak minél többször és nagyobb számban – akár ismeretlenül is – írjanak az elvonult katonák címére az ún. zöld tá-

VI./ 14.

Borús, csöpögős idő. Kurszok környékére erős német páncélos kötelékek érkeztek. Beérkezett VI. ho-unk³⁷³ is. Hdt.póságunk is előrejött a mi vonalunkig. Szd.pk-unk³⁷⁴ a leszigorúbb titoktartás mellett közölte velünk és az altiszti karral, hogy e héten a mozgás megindul. [A] D.e. folyamán gépvontatású üteg³⁷⁵ jött állásba táborunk környékére. Egyre tömörülünk. Az ellenség légitvekenyése is mind komolyabb. Valami van a levegőben. Mind izgatottabbak és türelmetlenebbek az emberek, ami egyenlőre [sic!] a nézeteltérésekben nyilvánul [meg]. Ma nékem is afférom volt S. szds-al,³⁷⁶ az arcvonal mögöttivel. Sajnálom. Azt hittem, át tudom hidalni a nehézségeket, de úgy látszik, bizonyos esetekben elkerülhetetlen az ilyen. Máskor jobban vigyázok.

Igaz, hogy a kedélyek elcsitulása után kölcsönösen kimagyarázkodtunk. Úgy látom, harckészségünk rovására a vonatproblémák előtérbe nyomulnak. Emiatt volt összekoccanásunk. Közvetlen oka pedig a szolgálatvezető hatásköre. Még precízebben az én bánásmódom a szolgálatvezetővel. Elkedvetlenített az eset. Annál

bori lapokon. A mozgalom célja az volt, hogy a frontkatona szülőföldjének üzenetét olvasva könnyebben viselje el a távollét, a háború okozta megpróbáltatások nehézségeit.” Szentpétery 2020, 49.

373 Helyesen: komáromi 6. könnyű hadosztály

374 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

375 A hadtestközvetlen szombathelyi III. gépvontatású közepes tarackos tüzérsztály egyik ütege

376 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

is inkább, mert a többi szak.pk. uraknak is amiatt volt már több ízben kellemetlenségük. Sajnálom szd.pk-omat,³⁷⁷ aki végtelen jó, kedves úr.

És akinek az ilyen eset igen rosszul esik, s rajta is valami kedvetlenséget látok. Szerettem volna valami kiegyensúlyozó szerepet betölteni, mind korban és rangban legidősebb az alantos tisztek között. Engem is elkedvetlenítenek ezek a dolgok.

Egész nap istállók építésével, fegyverkarbantartással, lóápolással foglalkoztunk. Azonkívül a feltört lovak pokrócára tiszta új kapcából vásznat var[r]attunk azokra a helyekre, ahol a seb van, hogy faggyúval bekenve elkerüljük a további bajokat. Este újból volt légitámadás mindenfelé, de nem olyan heves, mint tegnap. Egy gépet valószínűleg lelőttek, közvetlen közelünkben. Oly hirtelen elhallgatott bűgása a 2. lövés után.

VI./ 15.

Felhőtlen, napos, szeles az idő.

D.u-án egészen beborult. Szd.pk-om³⁷⁸ a VI. kp.zlj-hoz ment át, mi pedig a létszámokkal bajlódtunk egész nap és a szakaszok beszállását ellenőriztük. Várjuk a támadás megindulását minden nap.

Rengeteg a beteg lovunk és emberünk. A szakaszok 2 rajra olvadtak le, csak az én szakaszom maradt úgy ahogy 6 rajos. Nekem

377 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

378 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

2 emberem beteg. Kórházban vannak. És 5 lovam. Eközül egy van lógyűjtő kórházban.

Ma vitték el. Múltkor a szemét megszurta. Ma azonban örömmel megállapítottam, hogy már kis résnyire kinyitja, és a szemgolyója ép. Múltkor attól félttem, kifolyt a szeme. Szomorú dolog, hogy amikor a harcok még el sem kezdődtek, ekkora veszteségeink vannak. Tegnap hallottam, hogy a 6. ho. közvetlen lovasszd. teljesen elhasználódott a partizánok megsemmisítése közben.³⁷⁹

379 Mivel a brjanszki erdőségben felettebb megnövekedett a német és magyar csapatok szállítási vasútvonalait és utánpótlását veszélyeztető partizán-vekenység, s a komáromi 6. könnyű hadosztálynak ezen területet kellett Kurszkgig átfésülnie, ahol korábban a megszálló magyar 102. és 105. könnyű hadosztály folytatott eredménytelen partizánvadászatot. A német felettes parancsnokság a komáromiakat német csapatrészekkel erősítette meg, s azzal bízta meg, hogy a Brjanszk–Lgov vasútvonalat biztosítsa, és számolja fel a Nerussza folyótól délre található partizánokat. A 6. könnyű hadosztály május 11-én Korosztovkára vonult, hogy a 102. könnyű hadosztály oda szorult részeit felváltsa, és azok felett átvegye a parancsnokságot. Szeregyina Buda elleni támadásuk május 14-én indult meg, amelyhez nem sokkal később a 105. könnyű hadosztály győri 46. honvéd gyalogezrede is csatlakozott. A vállalkozás sikerrel járt, mivel a nehézfegyverekkel megerősített partizánocport nyugat felé visszavonult. Május 24-től a komáromiak egy megerősített zászlóaljja a 46. honvéd gyalogezreddel együtt a Jampoltól keletre gyülekező partizánokat támadta meg, majd a 6. könnyű hadosztály ötven kilométert vonult kelet felé, hogy a Gyeszna folyónál lévő partizánokat semlegesítse. Innen visszarendelték a komáromiakat Jampolba, hogy az attól északra lévő erdőkben megbújt partizánokat füstöljék ki. Május végétől már kelet felé vonult e seregtest – miközben Csimelj környékén megütközött a partizánokkal –, s érkezett meg a Kurszktól keletre lévő arcvonalba. A május 13. és 31. közötti időszakban a komáromiak 90 hősi halottat, 314 sebesültet és 32 eltűntet veszítettek, miközben a partizánokkal szembeni küzdelemben csapataik napi szinten 50–60 km-es távokat tettek meg rendkívül rossz útviszonyok között, és alosztályaikat külön-külön vetették be.

Engem borzasztóan bánt a dolog. Ebből csak azt a következtetést lehet levonni, hogy rosszul alkalmazzák, mint az ebben az esetben is előfordult. Öt napig nem voltak a lovak lenyergelve, de még átnyergelve sem. Hát az az 1–2 száz partizán nem ért meg 1 lovasszázadot. Pedig bizonyosan azt a következtetést vonják le, hogy a lovasság nem időszerű. Pedig ezen a harctéren, ha esik az eső, minden motor bedöglik. Én tehát az okát, az idő előtti elhasználódásnak a helytelen alkalmazásban, a kiképzés hiányában és a borzalmas nyeregben látom. Azt hiszem, a mi nyergünk a világ legostobábban megszerkesztett nyerge.

Inog a lovon a nagy terhelés miatt, meghúzni nem lehet rendszeren, ha meg van pakolva, 2 embernek elég felemelni, és oly magas, hogy külön tudomány a lóraszállítás.³⁸⁰

380 A 35/L. M. lovaglószerszám részei a következők voltak: nyeregszerszám, kantárat és kellékek (felsőheveder, lópokróc, málhatáska, patkótáska és kender kötőfék). Más, korábban rendszeresített nyeregszerszámot is akadtak a raktárakban (99 M., 06 M., 27 M., 35 M.). A 35/L. M. nyereg hasonlított a 99 M. nyereghez, amelynek nyeregtalpai mozgathatóak voltak, hogy a felillesztett nyereg magától simuljon a ló hátára („csuklósbak”). Ám a 35/L. M. nyereg hibás konstrukciónak bizonyult, mert az 1941. évi ukrajnai hadműveletek során a nyíregyházi 1. lovasdandár lövészetességének zömét nyeregtalptörés okozta. Demkó-Belánszky 1944.; Ezek okát több alkalommal vizsgálták, a huszárezrednél nyeregkipróbálásokat tartottak, s az egyik ilyen vizsgálatban vett részt a nyíregyházi „Hadik András” 4. honvéd huszárezred egyik alantós tisztje, gencsi és érmihályfalvi Gencsy Tibor hadnagy, aki erről a következőket őrizte meg emlékezetében: „(...) minden napra ki volt írva az aznapi feladat, hogy mit kell csinálni. Ügetés lefele, ügetés felfele, vágta ide, vágta oda, le volt írva mind a három ezrednek. Mind a három csinált egy ilyen próbát. A nyeregkipróbáláson tizenegyféle nyeret próbáltunk ki, a német nyereg nyert. Két vagy három

Egész nap a lovak ápolásával, legeltetéssel, szerelvények, fegyverek átvizsgálásával foglalkoztunk. D.e. jelentették, hogy a most átkapott 4. raj gsz-állványán a rögzítő fogantyú eltörött, mint állványos gsz. nem használható. Szerencsére d.u. mentek a hdt-hez, így elküldték a fegyvermesterrel. Estére visszahozták épen, kijavítva. Az 1. nehézpuska rajomnál azonban a beígért csőtartó kampót még mindig nem kaptuk meg.

VI./ 16.

Reménytelenül borús az ég.

Szeles az idő és esik az eső.

Csak időközben van egy-egy kis szünet. Mindenki a sátorába húzódott, nem lehet semmit sem csinálni. Szegény lovaink sárban állnak lepokrócozva, mert bizony a gal[1]ytetőn át rájuk csöpög a víz. Szalmaért, amit eddig alájuk hordunk a tarlóról, nem lehetett kiküldeni, de felesleges is lett volna, mert az is csuromvíz.

Így hát nem tehetnek mást szegények, mint edződnek.

naponként jött egy bizottság, és megnézte a lovakat. A kondíciót és a hátukat vizsgálták. A német nyereg fölényesen nyert. Volt olyan nap, hogy száz kilométert mentünk. Minden században három-négy ló, rajonként tíz, tizenegy ló, úgyhogy ahány nyereg, annyi raj volt.” Györffy-Villám 2007, 106.

Én [a] d.e. folyamán szd.pk-om³⁸¹ megbízásából az őrutasítást szerkesztettem meg. D.u 15h^h-kor lóvizsga volt. Szd.pk-unk³⁸² a tegnap nem nyergelhetőnek és riadó esetén a vonatnak leadandó lovakat szemlélte meg. Az én 5 lovam közül 3-t menetképesnek minősített, így riadó esetén csak 2 ló és ember hiánnyal indulhatok.

Míg a lóvizsga tartott, S. szds-t³⁸³ Jány vezezr. látogatta meg sátrában.³⁸⁴

VI./ 17.

Tejfehér az ég. Sűrű köd hull alá, apró gyöngyszemekkel vonva be minden fűszálat, lombot, virágkelyhet. A völgyeket még sűrűbb köd üli. Lónyertés, sár, ködös, szeles idő, őszi han-

381 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

382 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

383 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

384 Jány Gusztáv, vitéz (Rajka, 1883. október 21. – Budapest, 1947. november 26.) vezérezredes. 1940. március 1. és 1943. augusztus 1. között béke- és hadibeosztásban a magyar 2. hadsereg parancsnoki teendőit látta el. 1943. november 1-jén került nyugállományba. A második világháború végén, 1945. május 1-jén esett amerikai hadifogságba, ahonnan 1946-ban tért haza, pedig beosztottjai óva intették ettől. Távollétében 1945. június 19-én lefokozták és kicsapták a honvédségből. 1946. október 7-én vette őrizetbe a Katonapolitikai Osztály. A Budapesti Népbíróság keleti hadszíntéri hadseregearcnsnoki működését politikai szempontok szerint értékelve, öt emberek törvénytelen kivégzésének és megkínzásának felbujtójaként vádolta meg, és hosszas koncepciók eljárást követően, háborús bűnösként golyó általi halálra ítélte, amelyet 1947. november 26-án hajtottak végre. Jogi rehabilitációja 1993. október 4-én történt meg.

gulat, a falkavadászatokat juttatja eszembe. Csak az erdő nem olyan színes. Nem sokáig élvezhettem ezt a hangulatot. A köd lassan felszáll, csúnya, foszlányos felhő lesz belőle, aztán meg-ered az eső, és zuhog egész nap, egy-egy kis szünetet tartva, hogy kifújja magát. Azután újult erővel ömlik, reménytelenül, kegyetlenül.

Ma nyugodtak lehetünk. Bizonyos, hogy egyik részről sem lesz semmi támadási kísérlet. Egész nap a sátrainkba kényszerülünk és bosszúsan, sajnálkozva gondolunk lovainkra. Istállójuk lombfedelén átcsurog az eső. Lepokrócozva ál[1]nak és fülüket, farkukat behúzva topognak, dagasztják a bokáig érő sarat. Kaszáltatni nem tudunk, alomnak való szalmát gyűjteni szintén nem. Így csak pusztán zabbal érik be szegények, lerágva minden mellfát és strejfát. Estefelé felhasználjuk az esőszünetet, kaszáltatunk és szalmát hordunk, de csak szenteltvíz az egész. Nincs más hátra a reménykedésnél. Reméljük, hogy nem lesz nyírrohadás [sic!],³⁸⁵ és reménykedünk a holnapi szép időbe[n].

385 Nyírrohadás: a tartósan istállóban álló lovak mély, nedves (trágya) talajon, ha nem ápolják rendszeresen a patát, az ún. nyírja (a talpi felület bárázdált része) rendellenesen felpuhul, fehérjebontó baktériumok támadják meg, bomlasztják. Györffy-Villám András (Tapolca–Diszel) szíves közlése.

VI./ 18.

A Legfelsőbb Hadúr születésnapja.³⁸⁶ Az idő is megjavult, bár egész éjszaka esett. Délbe[n] két huszártiszt, S. szds.³⁸⁷ és gr. Z. fhdgy.³⁸⁸ a 7. ho. lov.szd-tól látogatott meg bennünket. Illetőleg a szd.pk-unkat.

386 Az Osztrák–Magyar Monarchia utódállamai közül a Magyar Királyság volt az egyetlen, amelynek hadserege igyekezett tovább ápolni az 1918 előtti világ patinás katonai hagyományait és ünnepeit (szemben a szomszédos országokkal, ahol tüzzel-vassal igyekeztek kiirtani a régi tradíciókat). Ezen ünnepélyek sorába tartozott a Legfelsőbb Hadúr születés- és névnapja (június 18. és december 6.), amely tisztséget 1918 előtt a mindenkori uralkodó töltötte be, majd e méltóságot a kormányzó viselte tovább, aki rendkívül tisztelte I. Ferenc Józsefet, s mivel országa államformája alkotmányos királyság volt, ebből adódóan és hagyománytiszteltből vette át a legfelsőbb hadúri tisztséget.

387 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

388 Gr. Z. fhdgy. = Zichy Mihály, gróf zichi és vásonkeői (Budapest, 1917. július 6. – Calgary/Kanada, 1982. április 30.) testőr főhadnagy. 1942. január 1-jén a Magyar Királyi Lovas Testőrség állományába került beosztott tisztként. Hadibeosztást kérve 1942. április 16-án a soproni 7. önálló huszárszázad arcvonal mögötti tisztjeként vonult el a magyar 2. hadsereg hadműveleti területére. Hazatérve a sikertelen kiugrási kísérletig szolgált a lovas testőrségénél, majd 1944. október 16. és 21. között a németek fogságban tartották. 1944. november 3-tól a budapesti „I. Ferenc József–Jászok” I. önálló honvéd huszárosztály szakasz-, majd századparancsnokaként vett részt a Budapest alatti harcokban. 1944. december 28-án Párkányánánál a Szent László hadosztály felderítő osztálya huszárszázadával együtt átmélt a szovjet csapatokhoz. Volt a jászberényi és a ceglédi hadifogoly-gyűjtőtáborban, ahol jelentkezett a demokratikus honvédségbe. 1945. május 15. és augusztus 1. között a budapesti 1. vasútépítő zászlóalj beosztott tisztjeként ténykedett, majd a Honvédelmi Minisztérium löügyi osztályára került őrnagyként, ahol előadóként és zászlóaljsegéd tisztjeként szolgált. 1949. március 1-jén került nyugállományba, majd az 1950-es években elhagyta szülőhazáját és Kanadában telepedett le.

Vendégül láttuk őket ebédre. Ebéd után pedig a VI. kp.zlj. gh. főnöke³⁸⁹ jött át. Kocsikat kért, mert autóik a sár miatt használhatatlanok. Estefelé pedig H.S. barátom küldte küldöncét hozzám névjegyével, hogy előre mozognak, századai számára megy előre szállást csinálni. A[u]tója használhatatlan. Gyalog jött Worosbából,³⁹⁰ igen fáradt.

Kér egy hátsólovat és én is menjek vele. Szd.pk-om³⁹¹ mindkét esetben kisegítette a szegény autósokat. Meg is jegyeztem vacsora alatt, hogy két dolognak örülök. Az egyik az, hogy az autók nem tudnak mozogni, a másik az, hogy a gyufát nem lehet meggyújtani. Néha mégis jó a ló, meg az öngyújtó. 19^h-kor lóapolómmal és egy vezetéklóval elindultam. A faluba[n] várt rám H.S. Buksi nevű magyar vizslájával. Két német gyalogost igazított útba térkép alapján.

Timbe³⁹² akartak jutni. Mondta nekik, ha áttörik a frontot, reggelre odaérnek. 23^h-ra értem haza, miután egy gyönyörű erdős völgyben századai számára megfelelő helyet kiszemeltünk. Amint Michajlowskij³⁹³ faluba értem, irtó ordítóaszt hallottam. Őrszemünkhöz érve jelentette, hogy azon a kocsin, amelyik félig az árokba fordulva ácsorgott, s amely körül 2–3 tüzér iparkodott serényen tenni-venni, két hdpr., egy önkéntes és egy baka tökrészen érkeztek. A két németet, akik még mindig ott voltak, megtámadták, az orosz nőekkel erőszakoskodtak. Szóval fenegyereknek voltak. A hűség kedvéért, felvételezésből voltak visszatérőben.

389 A VI. kerékpáros zászlóalj GH főnökének személye nem ismert.

390 Vorozsba

391 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

392 Tyim

393 Mihajlowskij

Pezsgőt és snapszot szállítottak a bajtársaiknak. Természetesen őrségünk letartoztatta őket, és hozzánk kísérték. A jó hűvös éjszakában létre jöttek, s reggel útjukra engedték őket. Mint hallottuk, visszafelé vették útjukat a megdézsmált hangulatvizet kipótolni.

VI./ 19.

Borús, szeles, hideg. Egész délelőtt és délután zuhog az eső. Csak este felé szakadozik egy kissé a felhő és szűnik az eső. Sátrainkba[n] fekszünk. Reggel postáért mentek, este 10-ig vártuk, mire befutott.

D.u. kaszálni mentek minden szakasztól, hogy zöld legyen a lovaknak estére. Szénát már nem kapunk. Kaszálás alatt a kocsilovakat a kocsi oldalához kötötték. Egyre csak lődözés és legjobb kocsilovunk, Rézpenz összeesik. A rohamosztagosok gyakorlattal ott éles lőszerrel. Szerencse, hogy embereinknek és többi lovunknak nem lett baja. Szegény Rézpenzt bizony fejbőlötték. Vagy értesíthették volna az alakulatokat, vagy biztonsági őrköt állíthattak volna fel. Így hát egyenlőre [sic!] önmagunkat irtjuk, hogy minél kevesebb jusson szegény oroszoknak.

VI. /20.

Szeles, változékony, hideg idő.

D.e. legeltettünk. D.u. fegyver- és szereléktisztítás. Egyik lovam lesántult. Az esti eligazításnál kaptuk a hírt a támadás meg-

indulásának időpontjáról. Eszerint 22-én támadunk.³⁹⁴ Ha a támadás sikerül, szd-unk, a 7. ho. hu.szds., 2. hu.üteg és 2 kp.zlj. mint gyorscsoport³⁹⁵ a résen előre tör Timen³⁹⁶ át. Egyenlőre [sic!] szigorú titok, csak mi, tisztok tudjuk.

Az előkészületekkel bajmólódunk.

VI./ 21

Vasárnap. Az időjárás ugyanolyan, mint tegnap. Foglalkozás is. Csak a délutánt kapták meg az embereink, hogy tisztálkodjanak, mossanak. A támadás két nappal eltolódott. Pontos részleteket még nem tudunk.

Délben vendégünk volt, B. szds.,³⁹⁷ a szd-unktól kijött önálló

394 Az Operation Blau végül 1942. június 28-án vette kezdetét.

395 Ez volt a vitéz Major Ottó gyalogos ezredes vezette Major-harcscsoport, az ebbe tartozó alakulatok kapcsán lásd a 430. számú lábjegyzetet.

396 Tyim

397 B. szds. = Bálintitt Károly, báró tövisi (Kolozsvár, 1911. december 28. – Staten Island, Florida/USA, 2015. február 23.) huszár százados. 1936. augusztus 20-án avatták huszár hadnaggyá a Ludovika Akadémián és csapattiszti szolgálatát a ceglédi „Árpád fejedelem” 2. honvéd huszárezrednél kezdte meg. 1939. augusztus 1-jén helyezték át a budapesti I. önálló huszár-századhoz. 1941. november 15. és 1942. január 15. között a budapesti építési csoport parancsnokság állományában ténykedett. 1942. április 29-én a nagykanizsai 17. honvéd gyalogezred ezredközvetlen lovasszakaszának élén vonult el a magyar 2. hadsereg hadművelési területére, ahol 1942. augusztus 10. és 12. között átvette a nagykanizsai 47/I. zászlóalj parancsnokságát. 1942. augusztus 12-én Kosztyenki mellett megsebesült. Felépülését követően a budapesti „I. Ferenc József–Jászkn” I. önálló honvéd huszá-

szak. pk-a. Eredetileg ezzel a szak-al kellett volna nekem kijönnöm. Vacsora után erős légitámadás volt légerünkben. Egy gépet lelőttek.

Egész alacsonyan támadtak.

D.u. ½5 körül felettünk is elszál[l]t egész alacsonyan egy orosz gép. Gondoltam, estére mi is kapunk pár üdvözetet. Eddig azonban még semmi nem volt.

VI./ 22.

Az idő elég kedvező. Felhős ugyan, de néha már kisüt a nap is. A szél ellenben fúj rendületlenül. D.e. legeltettünk. Egy lovam újból lesántult.

Ínrándulása van. Remélem, indulásig felgyógyul. D.u. előkészületek az indulásra. Végre részletesebb híreket kaptunk a szerepünkről.

rosztály létszámfeletti állományú tisztjeként 1943. január 1-jétől 1944 nyaráig az isztambuli magyar katonai attasé mellett teljesített szolgálatot. A nyilas hatalomátvételt követően csatlakozott az ellenállási mozgalomhoz. A második világháború után a rendőrség állományába került, majd 1946-ban hazatelepült Erdélybe. Miután 1949-ben nagyernyei birtokát elveszték tőle, Magyarországra települt, ahol koholt vádakkal letartóztatták és csak 1953. február 9-én szabadult. Vasbetonszerelő segédmunkás volt, dolgozott a metró építésénél, majd üvegesként. 1956-ban elhagyta az országot és az Amerikai Egyesült Államokban telepedett le. Kitüntetései: Kormányzói dicsérelő elismerés látható jelét képező Magyar Koronás Bronzérem hadiszalagon, kardokkal (1943), Tűzkereszt 1. fokozat, Felvidéki Emlékérem, Erdélyi Emlékérem, Délvidéki Emlékérem. HIM KI Bálinttő Karoly 3282. sz. ti. ogy.

Mint a gyorscsoport, mely az átkarolást végzi, bal oldalvédje[-ként] fogunk működni. Tehát a külső szárnyon. Sok gondot okoz a vonatprobléma. Különösen a Tim³⁹⁸ előtti harckocsiárok miatt. Csak igen könnyen lehet felpakolni, mert muszáj velünk jönnie. Csak a lőszert, 4 napra zabot és ételmezt, főleg konzervet viszünk. Vonatunk többi része visszamarad. A tegnapi légitámadásban 11 gépet lelőttek.

Négyet a magyar légvédelem, 7-et a Messerschmidtek [sic!]. Két nap óta rosszul érzem magam. Fáj a torkom, lázas vagyok. Bevettem 2 kinint.

Abban a reményben, hogy kialszom magam. Sajnos naposított voltam, s az oroszok nem hagytak nyugtot. Ma különösen tevékenyek voltak. Erdőcskénket is megtisztelték, de elég távol hullottak a bombák. A falu és az erdő közé.

Kb. 500 m-re van ide a falu, hol őrségünk van. Kénytelen voltam kimenni 11^h tájt, nem-e érte őket valami. Hál' Istennek, nem.

Igen zúgott a fülem, még a gépek bűgását sem hallottam, csak a légvédelem lövedékeiből láttam, merre jártak a gépek. Német motorosok³⁹⁹ ágyúkkal vonultak át ép[p] a falun.

Valószínű, azok a páncélvadászok,⁴⁰⁰ akik a mi gyorscsoportunkba lesznek beosztva. Érdekes az orosz gépek éjjeli támadása.

Egészen a felhők felett jönnek és onnan dobják le valami világító szerkezetüket, amelyek igen nagy távolságra és fénnel nap-

398 Tyim

399 Gépkocsizók

400 A német 611. páncélvadász-osztály

pali világosságot árasztanak.⁴⁰¹

Legalább egy negyedórát lebegnek és világítanak. Állítólag ejtőernyőjük van. De tegnap a közelbe dobottakon nem láttam. Ellenben igen erős füstcsíkot lehetett észlelni, amint nyomot hagyott, mialatt a világítószervezet lefelé szál[!]t. Így azután ők felette a sötétségben kijönnek és a jó megvilágítás mellett bombáznak.

VI./ 23.

Végre felhőtlen az ég. Szép nap ígérkezik. Épp ideje. Sátramba[n] tiszta víz a szalma, amin alszom.

Legalább meg tudom szárogatni.

Szakaszgyakorlatot tartottunk d.e. Én a szakaszzommal a közeli tarlókon tartottam gyakorlataimat.

Cinke lovam és a 4. rajból egyik málháslovam sánta. Nem tudom elképzelni, mi érte őket. Tegnap bevonuláskor még semmi baja nem volt. Lépésben mentünk ki legeltetni, s ugyanúgy jöttünk vissza. Ma pedig, mikor kivezték, sánta volt. Nem vagyok híve ennek a nagy lókíméletnek. Katonaló tereplő legyen. Napokig ál[!]nak.

Természetesen a szél is megárt így nekik. D.u. 4-ig gyalogki-képzés, tisztesiskola. Máhaszemle.

401 Ez volt az ún. Sztálin-gyertya.

Nehogy felesleges dolgokat cipeljenek embereink. Én nem mentem ki szakaszzal a terepre, mert az itatással elkéstem. Így körletembe[n] tartottam gsz. és np. iskolát. Ép[p] befejeztem a foglalkozást, amikor lövedék füttyült át felettünk és az erdőnkön túl robbant. Röviddel utána egy másik. Ez már egész közel hozzánk csapódott be. Egy repesz tőlem 5 m-re vágódott be a földbe.

Kis híjja [sic!], hogy egyik emberemet nem találta. Egy lépésen múlt.

Alig húzta el lábát, a lábnyomába fúródott. Kivettem emlékül.

VI./ 24.

Igen erős légitevékenység volt tegnap este. Szélcsendes, felhőtlen, igen szép napos időre ébredtem 5^h-kor. D.e. legeltettünk. D.u. létszámokat egyeztettünk. Lovam még mindig sánta. A törzstől kaptam egy kis feketét, Árvácska a neve. Ideiglenesen arra az esetre kaptam, ha lovam indulásig nem javul meg. D.u. a legénység a sisakokat festette át szürkére. Mint a németeknek a színe.⁴⁰² Tőlük kaptuk a festéket is.

Hátunkra pedig fehér ruhát kell kötni, hogy meg tudjanak különböztetni [sic!] bennünket a repülők és a földi alakulatok az oroszoktól. Azonkívül horogkeresztes zászlókat is kapott minden

402 A Wehrmacht egyenruha színe a tábori szürke (Feldgrau) volt.

szakasz 2-t. Hasonló célból. Fogatolt vonatunk nem jön velünk, mert nem tudna követni bennünket.

Három teherautót kaptunk helyette.

A támadás ideje nem változott.

Este szörnyű légitámadás volt. Még ennyi gép nem jött be légterünkbe, amióta kint vagyunk. Minket ugyan megkíméltek, de körös-körül rettenetes bombázást vittek véghez. 21^h-tól 23^h 20 I-ig egyik hullám a másik után jött. Hatalmas bombákat szórhattak, mert a nagy távolságok dacára érezni lehetett a légnyomásokat.

Hangjukról ítélve zuhanóbombázók is lehetek közöttük. Csak egy gépet láttunk lezuhanni. Mint egy vörös hullócsillag.

VI./ 25.

Az első igazi, szép nyári nap. Meleg, szélcsendes. D.e. legeltettünk. D.u. pedig lázasan ástuk a légvédelmi árkokat, a tegnapi bombázások hatása alatt. D.e. [a] szd.pk.⁴⁰³ átment N.B. szds-hoz.⁴⁰⁴ Őket is megbombázták tegnap. 4 halot[t]juk 12 súlyos sebesültjük és 40 lovuk közül talán 12-őt meg tudtak menteni. A tisztí lovak mind elpusztultak. A legeltetésből hazatérőben ismét tüzérségi tüzet kaptunk. Estére újra vártuk a tüzérségi tüzet, mint múltkor. Meg is jött 17^h-ra. Itt süvítenek mellettünk a gránátok ép[p], mikor ezeket a sorokat írom.

403 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

404 N.B. szds. = nemes Némethy Bertalan huszár százados

De mind rövidek. Kétségtelenül – Kolombus⁴⁰⁵ indiánjaként – föl vagyunk fődözve. Úgy látszik, Sztálinéknak új szállítmányuk érkezett Angliából, hogy olyan bőségesen pazarolják ránk gránátjaikat. Támadásunk időpontja 1 nappal újra eltolódott. Ma éjszaka aligha alszunk.

Bizonyosra vesszük, hogy mi is divatba jövünk.

VI./ 26.

Tegnap vacsora után még az asztalnál ültünk, amikor H.S. barátom megérkezett.

A maradékkal megkínáltuk, azután beszélgettünk. Folyt a te-refere mindenről.

Ezalatt jött 6 szovjet gép vagy 3–4000 m. magasban, szép nyugodtan, kötelékben.

Hiába volt minden légelhárító tűz.

Ép[p]oly nyugodtan, kötelékben repültek tovább. Az éjszaka megint rengeteg gép volt benn légtérünkben. Felettünk is dobtak világító ejtőernyőt. Végre távcsővel egész jól ki tudtam venni az ejtőernyőt a világító kosár felett.

Csodaszép, meleg nyári napra ébredtem 6^h-kor. D.e. legeltettünk, de csak a mi erdőkben. A tegnapi tűzérési tüzet nem akartuk újra kiváltani. Tegnap d.u. itatás alatt újra tűzérési tüzet kaptak lovaink. Szerre is futottak.

405 Helyesen: Kolumbusz

Tőlem 2 ló szaladt el 3 km-re, ahol legeltetni szoktunk, találtunk rájuk. S. szds.⁴⁰⁶ és én H.S. autóján a készenléti helyet mentünk szemrevételezni. Voltunk útközben N. őrnagynál,⁴⁰⁷ a debreceni hu.sz.d. pk-nál. Őket is megbombázták tegnap este. Egy súlyos és egy könnyebb sebesült[t]el úszták meg.

Egész csodálatos módon. Pedig az egyik őrszem, aki súlyosan sebesült, alig 10 m-re állt egy olyan mély tölcserőtől, hogy egy autó belefért volna. A 4.⁴⁰⁸ szakaszuktól pedig alig 30 m-re robbant. Egyébként egészen körös-körül hullottak a bombák.

406 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

407 N. őrnagy = Németh Dezső, benkepatonyi (Dunaszerdahely, 1899. szeptember 27. – Lajoskomárom-Sáripusztá, 1974. szeptember 18.) huszár őrnagy, 1942. szeptember 29-től huszár alezredes. 1942. március 1-jén nevezték ki a debreceni 17. önálló huszárszázad parancsnokává. Ebbéli minőségében volt kint a magyar 2. hadsereg hadműveleti területén 1942. április 15. és október 20. között, miközben 1942. augusztus 17-én Peskinél megsebesült. 1942. december 1-jétől szolgált a nagyváradi 3/I. honvéd huszárosztály parancsnokaként, 1944. június 10-től pedig a keleti hadműveleti területen. 1944. július 6-án Wonki mellett megsebesült, majd 1944. július 10. és 1945. február 21. között a nagyváradi „Nádasdy Ferenc” 3. honvéd huszárezred élén állt. Német internálást követően 1945. május 8-án esett amerikai hadifogságba, ahonnan 1945. szeptember 14-én tért haza. „Háborús bűntett” miatt 1946. október 7-én eljárás indult ellene, ám a Budapesti Népbíróság 1947. május 17-én felmentette. 1950-ben újabb koholt vádat hoztak fel ellene, miszerint 1944 nyarán a Pripjat-mocsarak térségében partizánvadász akciókban vett részt és terrorizálta lakosságot. A Katonai Törvényszék 4 év börtönre ítélte, s 1954-ben szabadult ki. Volt Budapesten autóvillamossági szerelő, aztán 1965-től a Hortobágyi Állami Gazdaságban, végül az Enyingi Állami Gazdaság sáripusztai ménésnél alkalmazták lovasoktatóként.

408 Helyesen: IV.

Voltunk egy ütegpk-nál is, akinek abban az erdőben van a mozdonyállása,⁴⁰⁹ ahova mi megyünk készenlétbe. Ők is kaptak bombákat az éjjel. Egy halot[t]juk és az ugyancsak ott táborozó bakáknál pár sebesült az eredmény. D.u. aludtam 17^h-ig.

Még a szokássá vált délutáni tüzérségi üdvözetekre sem ébredtem fel. A támadás időpontja egy nappal megint eltolódott. Végre kaptunk két géppisztolyt.⁴¹⁰ Egyiket H. Örgy-nak,⁴¹¹ másikat annak az úrnak,⁴¹² aki járőrbe megy. Pisztolyomat leadtam. Helyette mindannyian karabéllyal megyünk. I. zls.⁴¹³ öccse, aki vksz. szds.⁴¹⁴

409 Mozdonyállás = A lövegek tüzelőállása mellett vagy mögött azon hely megnevezése, amely maximum egy km-rel hátrébb található, s ahol szétosztán és fedetten lehet (pl. erdő, tanya) elhelyezni az üteg túzlépcsőjének lóállományát, lövegmozdonyait, járműveit és a lőszerlépcsőt.

410 A Donhoz kivonult magyar 2. hadsereg meglehetősen kevés géppisztolyal rendelkezett, alosztályonként csak pár darabot osztottak ki. Egy önálló huszárszázad esetében a századtörzs és a szakaszok kaptak 1-1, összesen 5 darab német géppisztolyt. A 9 mm-es, 3,7 kg súlyú 40 M. Schmeisser géppisztoly tűzgyorsasága 350–400 lövés/perc, elméleti lőtávolsága pedig 200 méter volt.

411 H. Örgy. = nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

412 Tisztnek

413 I. zls. = dr. nemes duinofelsi Ivánka János tartalékos huszár zászlós

414 Ivánka (Hirsch) Rudolf, nemes duinofelsi (Budapest, 1914. november 17. – n. a.) híradó főhadnagy, 1942. április 1-jétől híradó százados. 1941. november 10. és 1944. április 1. között volt a Hadiakadémia hallgatója; 1942. június 17. és szeptember 19. között haditapasztalat szerzés céljából szolgált a soproni 7. könnyű hadosztály parancsnokságán, mint I.a. (hadműveleti) és I.c. (anyag) osztályhoz beosztott tiszt, majd a soproni 7. híradószázad parancsnokságát vette át. A Hadiakadémia elvégzését követően a kolozsvári IX. hadtestparancsnokságra nyert beosztást nyilvántartó vezérkari tisztként. Hamarosan hadiszolgálatra osztották be, így 1944. június 17-étől (másutt: 21-étől) a lengyelországi hadműveleti területen tartózkodó II. tartalékhad-

mostanában jött ki a 7. ho-hoz, hozott neki egy nagy hazai csomagot.

Fejedelmien megvacsoráztunk belőle.

A kitűnő kávélikőr, meg a még kitűnőbb barack és szilvapálinkától 10^h-ig kedélyesen beszélgettünk. S miután a légijáratok mindeddig elmaradtak, lefeküdtünk.

VI./27.

Alig feküdtem le, máris megjöttek az éjjeli bombázók. Körös-körül szórták bombáikat, de minket újra kihagytak.

test I.a. osztályára került nyilvántartó vezérkari tisztként, majd 1944. szeptember 4-től az erdélyi magyar 2. hadsereg I.a. osztályán folytatta szolgálatát hasonló beosztásban. 1944. szeptember 24. és november 30. között a beszercei 1. hegyi pótbandára I.a. vezérkari tisztjeként vett részt az erdélyi harcokban. 1944. október 10-én a budapesti 11. helyőrségi kórházba szállították, ahol megműtötték. Felépülését követően könnyebb irodai szolgálatra osztották be a Honvédelmi Minisztérium 7. önálló (híradóanyaggal foglalkozó) osztályára, mint a K. alosztály vezetőjét. 1945. március 28-án Kőszeg mellett zárt kötelékben lépte át a magyar határt. 1945. május 1-jén a bajorországi Ohlstadtban esett amerikai hadifogságba. Megjárta a hírhedt büdésheimi, romilly sur seinei, mailly le campi hadifogolytáborokat, ahonnan 1946. február 28-án (másutt: március 1-jén) távozhatott, de a komáromi elosztótáborban előzetes letartóztatásba került. A budapesti 13. kiegészítő parancsnokság 1946. április 9-én helyezte rendelkezési állományba, s fizikai munkásként kereste kenyerét. A Honvédelmi Minisztérium 1948. május 25-i határozata értelmében „vezetői állásra alkalmatlan, előléptetésből 3 évre kizárva”. Feljelentési kötelezettség elmulasztása miatt 1948. augusztus 3. és 1949. szeptember 2. között a kistarcsai internálótáborban volt. Szabadulását követően rendőri felügyelet alá helyezték. 1952. július 12-én lefokozták.

Talán haragszanak ránk. D.e. legettünk. Felügyeitem alatt az egész szd. az én legelőmön. D.u. 3-ig pihenő.

Azután előkészületek az elvonulásra.

Csatlósomat leváltottam, kihallgatásra rendeltem. Hanyag, figyelmetlen és szemtelen. S. szds.,⁴¹⁵ aki a kihallgatást tartotta, 1^h-ra kikötötte. Úgyszintén helyettesemet és az 1. rajpk-ot, mert a szakasznál romlik a fegyelem és állandóan késnek a sorakozásnál.

Megfed[d]ték őket. Napostiszt vagyok déltől. Legényemet ½ órai kikötés után leengedtem, úgyszintén a II. szak-tól is a tányérlopót. 20 cigarettát adtam nekik fájdalomdíjjul,[sic!] miután hosszas erkölcsi prédikációba[n] részesítettem őket. A támadás ma éjjel 2^h 15 I-kor megindul. Miután jól bevacsoráztunk, megittuk a búcsúkonyakot, lefeküdtünk.

VI./ 28.

1^h 15 I-kor ébresztett az ügyeletes. Szd.pk-om pcs-a szerint a készütséggel táborunkból kivezető összes utat lezárattam, kettős lóóröket állítottam be, nehogy a nagy zenebonára lovainkban kár essen. Az esti eligazításon vett pcs. szerint a támadás 2^h 15 I-kor kezdődik. 2^h-ra mindent a pcs. szerint felállítottam. Azután szüntelenül az órát néztem. Már 2^h 15 I-et jelölő vonást érte el az óram mutatója, még mindig semmi. Türelmetlenül vártam, számoltam

415 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

a másodperceket. Abban a pillanatban, amikor mutatóm a $\frac{1}{4}$ beosztást elfedte, eldördültek az ágyúk.

Állítólag 26 üteg okáda a tüzet, egy órán át. Távcsővel figyeltem a füstöt, amely égis nyúló függönyt képezett a becsapódások helyén. Fél óra múlva egyszer csak észrevettem, hogy az ég tele van apró szúnyogokkal. Stukák,⁴¹⁶ le-lecsaptak, mint a varjak. Keringtek ide-oda, akárcsak a döngkeselyűk, hogy fellelve zsákmányukat, újra lecsapjanak rá, majd ismét a magasba szökve tovább keringjenek új zsákmány után kutatni. 76 gépet számláltunk meg, de aztán az újonnan érkezők úgy összekeveredtek, és annyian jöttek, nem tudtam tovább számolni.

5^h-ig szemlélődtem, azután meguntam.

Megreggeliztem, megmosakodtam, 9^h-kor indultam csatlósommal, H. őrgy.⁴¹⁷ úr csatlósával és lovával, két rádióssal és szak-omtól 2 százarral készenléti helyünkre, azt biztosítani. H. őrgy.⁴¹⁸ azután előre ment a 47/I. zlj.hoz, hol M. ezr.,⁴¹⁹ a gyorscsoportunk pk-a

416 Stuka = Ju-87, német egymotoros, alsó szárnyas, merev futóműves, két-személyes zuhanóbombázó. A villámháború jelképének számító Stukát szirénával is felszerelték, amely a rácsapások, zuhanóbombázások során jellegzetes hangon sivitott, és igen erős lélektani hatást váltott ki. A Luftwaffe ezen géptípusát 1944-ig gyártották és számos változata létezett, ennek megfelelően fegyverzete és bombaterhe is változott. A Magyar Királyi Honvéd Légierő is rendelkezett Stukákkal, csakúgy, mint a németekkel szövetséges többi ország légieroje.

417 H. őrgy. = nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

418 H. őrgy. = nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

419 M. ezr. = Major Ottó, vitéz (Zalaszentadorján, 1895. november 1. – Budapest, 1956.) gyalogos ezredes. 1942. május 1. és október 25. között a nagykanizsai 47. honvéd gyalogezred parancsnoként volt a Donnál. Június

8^h-kor kezdte eligazítását. A magammal hozott 2 huszárt Popovka K-i kijáratához küldtem azzal a feladattal, hogy a teherautónkat, mely a mozgókonyhánkat⁴²⁰ hozza, elvezesse új helyünkre.

A többiekkel H. őrgy. úrhoz⁴²¹ mentem. Azt a pcs-ot adta, hogy a szd. beérkezése után itasson, ebédeljen meg, S. szds.⁴²² pedig menjen előre hozzá. Visszamentem a kijelölt helyünkre. Már itt volt a konyhánk a 2 huszárral. Röviddel utána pedig beérkezett a szd. is. S. szds.⁴²³ előrement, én pedig elhelyeztem a szd[-ot]. Alig, hogy ezzel elkészültem, megérkezett H. őrgy. úr⁴²⁴ és S. szds.⁴²⁵ Utána eligazítás volt.

A támadás mindenütt előre halad, sajnos a 9. ho.⁴²⁶ előtt a legkevesebb eredménnyel. 11^h-ig 6 km-t mentek előre, de közben

30-tól a III. hadtest gyorsalakulataiból szervezett Major-harcsoport élén feladata volt, hogy a III. hadtest támadás nyomán Tyimtől délre keletkezett résen, dél felől Manturovón át Sztarij Oszkol érintésével jusson ki a Donhoz. Feladata sikeres megoldásáért 1942. október 1-jén elnyerte a Magyar Érdemrend tisztikeresztjét hadidíszítménnyel és a kardokkal. 1944. december 1-jétől a magyarországi hadszíntéren ténykedett harcsoport parancsnokként, s 1945. január 16-án megkapta a Magyar Érdemrend középkeresztje hadiszalagon a kardokkal fokozatát. 1945. május 4. és október 15. között amerikai hadifogságban volt.

420 A tisztek és a legénység meleg étkeztetését fogaltolt tábori konyhák biztosították, amelyből több változat is létezett a honvédségnél: 09 M., 36 M., 09/39 M. mozgókonyha, illetve az egyfogatú 15/39 M. taligakonyha

421 H. őrgy. = nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

422 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

423 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

424 H. őrgy. = nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

425 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

426 A nagykanizsai 9. könnyű hadosztály

3-szor visszaszorították őket az oroszok. R. vörgy,⁴²⁷ a III. hdt. ideiglenes pcs-noka, egyébként a 2. hds. vkf-e, aki az egész támadási tervet készítette, az első vonalban van. Bajba került.

A legközelebbi csoportot, a mi harccsoportunk kocsizó gp. szd-t kellett bevetni, megerősítve egy pc.törő rajjal, árkász rajjal és egy löveggel, Tim-délen⁴²⁸ át irányunk Stari Oszkol.⁴²⁹ A főcsapat 2 kp.zlj., 2 huszárüteg, árkász szd., kocsizó gp.szd., német pc.va-dász-osztály.⁴³⁰

427 R. vörgy. = Rakovszky György, nagyrákói és kelemenfalvi (Miskolc, 1892. szeptember 10. – Kisoroszi, 1962. április 29.) tábornok, 1943. május 1-jétől altábornagy. 1941. augusztus 1-jén a magyar 2. hadsereg vezérkari főnöki beosztását kapta meg, s ebbéli minőségében vonult el a magyar 2. hadsereg hadműveleti területére, ahol 1942. június 15. és július 15. között a III. hadtest parancsnokát helyettesítette. 1942. október 1. és december 1. között a Honvédelmi Minisztérium I. csoportfőnökeként szolgált, ezt követően 1943. június 30-ig a Honvédelmi Minisztérium földi főcsoport főnöke volt. 1943. október 1-jén nyugállományba került. 1945. február 20-án a debreceni Honvédelmi Minisztérium állományába került, egy hónappal később pedig megkapta „igazol” minősítését. 1946. február 10-én felmentették a további szolgálat alól és 1946. március 1-jén nyugdíjazták. Katonai szakértőként volt jelen a párizsi béketárgyalásokon 1946–1947 folyamán. 1951. június 15-től 1954-ig kitelepítettként élt Pusztaföldváron.

428 Tyim

429 Sztarij Oszkol

430 A Major-csoport a III. hadtest három önálló huszárszázadából, a nagyszöllősi VI. és VIII. kerékpáros zászlóaljkból, a szabadkai 1/2. lovas ágyús ütegből, egy légvédelmi gépágyús ütegből, a német 611. páncélvadász-osztályból – amelynek nehézfegyverzetét 12 db 7,62 cm-es zsákmányolt löveg és 9 db 5 cm-es páncéltörő löveg alkotta –, valamint egy híradó és egy egészségügyi részlegről állt.

Jobb oldalvéd N. őrgy.⁴³¹ lov.szd-a hasonló erőben, mint mi, csak egy árkász rajjal kap többet, tekintettel a hidak robbantásaira, amit el kell végeznie.

A főcsapat mögött az egyesített vonat, mögötte Sz. alezr.⁴³² hu.szd-a hátvéd.

3^h-ra kell besorolás szerinti menet készültséget jelenteni. Most 4^h-a.

Jelenleg egy erdő szélén várjuk, mikor nyílik meg számunkra a rés, hogy azon átcsúszva az ellenség visszavonulását elvágjuk.

VI./ 29.

Még mindig a felvett csoportosztásban az erdő szegélyén várunk. Támadásunkról biztos hírek nincsenek. Állítólag a tőlünk balra küzdő 6. ho. és annak b.szárnyán előre törő német pc.ho.⁴³³ Tim⁴³⁴ magasságát érte el. Az arcvonalból visszajöttek és a sebesültek rémtörténeteit leszámítva nekünk is az az érzésünk, hogy a táma-

431 N. őrgy. = nemes Némethy Bertalan huszár őrnagy

432 Sz. alez. = Szabó Ferenc (Budapest, 1895. május 13. – n. a.) huszár alezredes, 1942. október 1-jétől ezredes. 1942. április 21-től a soproni 7. önálló huszárszászad élén vonult el a magyar 2. hadsereg hadműveleti területére, ahol rövid ideig egy 7. könnyű hadosztálybeli gyalogzászlóalj vezetését is átvette. 1942. november 15-én a nyíregyházi „Hadik András” 4. honvéd huszárezred állományába került át, s 1943. május 15-től az ódalmand-süttvényi csikótelepet vezette.

433 A szóban forgó seregtest a német 16. gépkocsizó gyaloghadosztály volt.

434 Tyim

dás elakadt. Estefelé újabb Stuka rajok dolgozzák a balszárnny előtt az oroszokat. Az egész gyorscsoportunk abban gyönyörködik.

Este eleredt az eső. Esett szünet nélkül, szép csendesen, egészen délig. Én szakaszom közelébe[n], egy terebélyes fa földig érő lombátra alatt, falevélen feküdtem.

Ruhástól, a hálósákomon. Tábori takaróval takaróztam, és a sátorlappal letakarva magam. Sajnos csak ideig-óraig védett úg a falomb, mint a sátorlap. A huzamos esőt egyik sem bírta. Csuromvíz lett mindenünk.

Szegény lovaink fához kötve áztak-fáztak. Szerencsére még tegnap lenyergeltünk. D.u. végre elál[!]t az eső.

Szárítgattuk magunkat estig. Ezzel foglalkoztunk. Estefelé a mögöttünk soroló soproni 3. hu.szd-hoz mentünk vizitelni.⁴³⁵ D.e. Lárifári nevű lovamat kellett az egész szd-nak bekeríteni.

Nem lehet megkötni, mert hanyatt vágja magát, elszakít mindent. Állandóan karámot kell neki készíteni. De ma azt is szét-törte és meglógott legelni. Egy nagy rozstáblába vette be magát, és valóságos hajtóvadászatot kellett rendezni, hogy befoghassuk.

Újra csuromvizesek lettünk. Állandóan jönnek-mennek a német bombázók, néha-néha dörögnek az ágyúk, egyébként csend van. Pontos híreink még este sincsenek, hát sátrakat verünk, mert bizonyos, hogy a ma éjszakát is itt töltjük. D.u. még volt táborunkba visszaküldtünk a visszamaradó részhez kaszákért és a tá-

435 Hadrendi szám elírás. Eredetileg a soproni III. önálló huszárszázad volt az, amely mozgósítás esetén felállította a 7., a 8. és a 9. önálló huszárszázadokat.

bori postáért. Meg is jöttek, de csak csomagot hoztak. Levél nincs. Legnagyobb meglepetésemre nekem is jött két csomag.

Tegnapelőtt kaptam kettőt, így nem számítottam rá. Névpomra küldte jó apám az egyiket, ugyancsak hasonló céllal Panna nővérem a másikat. Igen boldog voltam. Derültebb időben repülőbűgás és szórványos ágyúdörejek közben 9^h-kor lefeküdtem.

VI./ 30.

Éjfél. Felhőtlen az ég, telihold süt. Az elg. nyomában egy kis erdőparcellában hevedereket megeresztve pihenünk. Reggel 3^h-kor ébredtem. Repülőzúgásra és erős tűzérési tűzre. A reggel 6^h-i eligazítás után elmentem sétálni a volt arcvonala elé. Két üteg volt ott állásban. Azok tűzét, aknamezőket és a drótkadályokat néztem meg.

D.e. a legénység misén volt. Szerettem volna elmenni, de elkéstem. Aludni próbáltam, a tűz azonban nem engedett. D.u. ép[p] le akartam feküdni, amikor jött a pcs.: riadó! 3^h-kor a szd. megindult. A kétnapos áttörési csata maradványai között számos halott, hullá és roncs között vitt utunk, míg végre az első Gilinszkije Dvory⁴³⁶ melletti völgyben, mely fásítva volt, lenyergeltünk.

Ott találkoztam a 17. gy.e. egy[ik] zlj-al, melyet leváltottak 2 napi harc után. 60%-os vesztesége volt. Egyik szd-nak csak a szd.

436 Gilinszkije Dvori

parancsnoka maradt meg.⁴³⁷ Az áttörés kitűnően sikerült, de me váratlanul olyan erős ellentámadást kaptak, hogy súlyos veszteséggel zárult a nap számukra.

Borzalmasnak mondják az ún. Stalin-orgonát⁴³⁸. Ez egy autóra szerelt 7 cm-es aknavető szerkezet, 36-ot lő egyszerre és hangtalan, mert sűrített levegővel működik. Délben eleredt az eső is. Útközben H.S. barátom került bennünket, kedvesen in-tegetett autójából. 7^h-kor vacsoráztunk, s még le sem nyeltük az utolsó falatot, mikor újra riadót rendeltek el. 7^h 20 I-kor már in-dultunk. Borzasztó volt az egész d.u-i út, egymás hegyén-hátán a csapatok, pokoli sárban törtettünk előre. Feladatunk állítólag módosult.

Bővebbet nem tudok. D.u. tiszta lépésben jöttünk Gilinsz-kije Dvoryig.⁴³⁹ Onnét pedig jelenlegi helyünkre kézen vezet-

437 1942. június 28. és július 2. között a nagykanizsai 17. honvéd gyalogezred véres vesztesége (hősi halott/sebesült/eltűnt) a következő volt: ezredközvetlenek: 10/27/-, 17/I. zászlóalj: 41/159/1, 17/II. zászlóalj: 39/126/4, 17/III. zászlóalj: 18/100/2. Összesen 527 fő:108 hősi halott, 412 sebesült, 7 eltűnt. Ez a 4300 főt számláló gyalogezred esetében kb. 12,26 %-os veszteséget jelentett.

438 Sztálin-orgona = a szovjetek által Katyusának is nevezett BM-13 sorozatvető. Rakéta formájú, farokstabilizátoros lövedékeit elektromos úton indították el a tehergépkocsira vagy T-60 könnyűharckocsi alvázra szerelt indítószínekéről. A 7,5–40,6 cm átmérőjű lövedékeket 32–55 darabos sorozatokban indították, lőtávolsága a lövedékek kaliberének függvényében 2,5 és 8,2 km között volt. Tűzgyorsasága, egy-egy területet lefedő tűzcsapása nagy volt, a sorozatok kilövésével párosuló hang- és fényhatások miatt neveztek a német katonák Sztálin-orgonának. Ezt az elnevezést használták a honvédek is.

439 Gilinckije Dvori

tük a lovainkat. Természetes, hogy még harcszerűbb legyen, zuhogott az eső. Futó eső volt, ép[p]en csak arra jó, hogy bőrig ázzunk.

Egy fatörzsön ülök, sátorlapom a fejemem, alatta villanylámpa fényénél írom ezeket a sorokat. Fülemben egyik lovacska szuszog. Horkant néha, azután felriad. Körülöttem az emberek ugyanúgy tesznek, mintha aludnának, de én nem hiszem el. Hideg van, csupa víz minden és sáros. Én legalább nem tudok aludni. Repülők jönnek-mennek néha, bombákat dobnak, de mi még hál' Isten nem kaptunk belőlük.

VII./ 1.

Egy km-el előrébb, mint ahogy tegnap éjjeleztünk egy horhosban írom naplómát. Nyergem a fejpárnám, sátorlapom, nyergelő pokrócom a derékaljam, tábori pokróc a takaróm.

22^h. Hajnalba[n] 2^h-kor hátrább mentük 500 m-t. Ott voltunk este 6-ig. Addig aludtunk, ha ugyan ez alvás. Csuumvíz, sár mindenünk, a nyeregbe kuporogtam este 6-ig. Délben egy újabb zápor alkalmával annyira bőrig áztam, hogy még a csizmába is be-befolyt a víz. Szerencsére erős szél volt, és a nap is sütött, így meg tudtam szárogatni mindenemet. Épp felöltöztem, amikor a riadó pcs. jött. A német pc-os hadosztály⁴⁴⁰ és a magyar 6. ho.

440 Pontosabban a német 16. gépkocsizó gyaloghadosztály

állítólag Timet⁴⁴¹ megkerülve előrehaladt. A 9. ho. tád-a azonban Tim⁴⁴² előtt elakadt.⁴⁴³

Este új támadás indult, de az is elakadt. Egy röpke riadó zavart meg írásomban. Puskalövések dördültek a közelbe[n]. Ép[p] felvettük a tád-ó alakzatot, mikor jött a kiküldött harc.jór. Hogy egy román űr lőtt egy éjjeli csillagvizsgálóra.

Tehát lefeküdtünk tovább aludni.

VII./ 2.

A tegnap esti riadó pcs. azért volt, mert bizonyosra vették, hogy a késő délutáni támadás sikerrel jár. Azonban nem járt.

Tegnapi éjjelezési helyeinktől vagy 2 km-re egy horhosba[n] éjjeleztünk. Lenyergeltünk.

2^h-kor ébredtem. Igen fáztam. Szép idő ígérkezett. 7^h-ig köpenybe[n][sic!] járkáltam.

Ekkorra felmelegedett az idő. Nyergelő pokrócomat kiterítettem a fűre. Tábori takarómat fejem alá tettem és elaludtam a jó meleg napon. 10^h-kor ébredtem.

441 Tyim

442 Tyim

443 A támadás valóban elakadt, hiszen a város előtt húzódott egy 10–15 km-es mélységben kiépített „harckocsiárok-állás”, amelyet a szovjetek macacsul tartottak. A nagykanizsai seregetest négy napig tartó súlyos küzdelem árán, 1942. július 2-án foglalta el Tyimet. E harcok közben véres vesztesége 3000 fő volt, állományának 20 %-a.

Szakaszonként itatni mentünk a 126. [sic!] 3 km-re lévő tóhoz. Két nap óta nem tudtam mosakodni, hát kihasználtam az alkalmat, és jól megmosdottam. ½12-re értem vissza táborunkhoz. Zaboltunk és ebédeltünk. Egyik ellen pcs. a másik után jött. Ugyanis a d.e. folyamán a 9. ho. Timtól⁴⁴⁴ Dny-ra húzódó harckocsiárok ellen ma ismét támadást indított, melyet rettentő szívósan védtek a muszkák. Az előző harcokban súlyos veszteségeket szenvedett ho. ma és tegnap szintén nagy veszteségeket szenvedett.

Így azután M. ezs.⁴⁴⁵ aszerint, hogy milyen híreket kapott a támadásról, hol riasztotta szd-unkat, hol meg visszakoztatták.

D.u. 2^h-ig 3 ízben nyergeltünk. Mikor az itatásból visszatértünk az volt a pcs., hogy a hevedereket megeresztve etessünk, azután meg lenyergeltünk, s ez ismétlődött 3-szor. Azután megint kaptuk a hírt, hogy a támadás nem megy.

Hát megint lenyergeltünk. Ép[p] le akartam feküdni, hogy majd jót fogok aludni, mikor megint nyergeltettek, ½ óra alatt már indult is szd-unk. Az áttörés sikerrel járt, s szd-unkat a gyorscsoport élén elindították. Vagy 2 km-t lovagoltunk a harckocsiárokig. Sebesültek, halottak, döglött lovak, elszórt, elhagyott felszerelések között a harckocsiárkon át rögtönzött hídon előreügettünk. A IV. szakasz, mint felderítő járőr vágta[ba] előre, hogy kis időt nyerjen. Előosztag a II. szakasz. A kettő között a pc. törő ágyú tartotta az összeköttetést. Egy km-re az eog. mögött az én parancsnokságom alatt a zöm.

444 Tyim

445 M. ezs. = Major Ottó gyalogos ezredes

H. őrgy.⁴⁴⁶ és S. szds.⁴⁴⁷ az eog-nál. A zöm élén haladot[t] az én szak-om, mögötte a beosztott löveg, III. szak., von., I. szak.

A III. szak. 1 raja b.[alra] biztosított, 1 raja job[b]ra tartotta az összeköttetést a kp.zlj-al. Én a zömmel alig haladtam át a harc-kocsiárok után 3 km-re a terepszakaszt, amikor látom, hogy a következő terepszakaszon ép[p]en átmenni készülő III. szak. mellé becsap a gránát. Tü. tűz. Rogovoja⁴⁴⁸ falu szegélyéhez vágta[n] jönnek vissza.

Majd egymás után több gránát csapódik be közénk. Szétbontakozunk.

Egyik gsz. rajomat a falu szegélyére rendelik terep ellenőrzésre. A löveget tüzelőállásba a domb mögé, a szd. tűzharchoz lóról száll.

Tü. tűz kellős közepén és a dombélen tüzelőállásba megy a tü. tűz területén. Hogy miér[t], nem tudom. Más tüzet nem kaptunk. Elg-et nem láttunk. Csak 6 km-ről lődöztek bennünket. Ugyanezt csinálta kp.zlj. is.

Én előre megyek S. szds-hoz⁴⁴⁹ pcs-ért.

Pcs-om a dombélen 2 np-val az út két oldalán, az úttól b-ra 3. gsz-ós rajommal tüzelőállást foglalni. Egy gránát közvetlen közelemben[n] csapódik, alig 30 m-re. Egyáltalában nem izgat. Semmi kellemetlen érzést nem vált ki belőlem, pedig mind sűrűbben

446 H. őrgy. = nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

447 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

448 Rogovoje

449 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

jönnek a lövések. Oly komikusnak látom a helyzetet, valóságos elrontott manőver. Szörnyű nagy a káosz. Csatlósok száguldanak, egy-két ló szabadon ide-oda. Arcvonalmögötti ti. nincs, mert ő vezeti a szd-ot. H. őrgy.⁴⁵⁰ csoportparancsnokot játszik. Mint mondja, nem tudná vezetni a századot, annyi felé kell intézkednie. Nota bene 1 ágyú, 1 pc.törő ágyú, és 1 árkász raj a töb[b]let. Ezek közül az ágyú 6 lövés után üzemképtelen, legénysége szét-szaladt. Hogy mire lőtt, nem tudom. Hogy vaktába[n], cél nélkül, az bizonyos, ugyanígy a pc.törő is. Az árkász rajt pedig 2 napja nem láttuk. Kaptunk ugyan a mai induláskor egy másikat, de annak is nyoma veszett, mire lóról szál[l]tunk. Gazdánk⁴⁵¹ rém ideges. Két gsz-ós rajom nem málházta le az ál[l]ványt. Visszaküldtem érte őket.

Emiatt szóváltás kezdődött S. szds.⁴⁵² és én közöttem. Ő gyávaságért, én fegyelmezetlenségért és hanyagságért szidtam a leg-t. Ő előre rendelte őket, én vissza az állványokért. Végül mindketten lelövessel fenyegettük meg őket, ha nem teljesítik a pcs-unkat. Mégis vissza kellett menniök. Nagy nehezen elfoglaltuk a tüzelőállást tü. tűz közben. 1^h 15 I-kor indultunk. ½ óra alatt leügettük a 4 km-t, és ½ óra alatt elfoglaltuk a tüzelőállást. Elg-et nem láttunk, csak ő lőt[t] vagy 6 km-ről bennünket. Eredmény: 4 döglött és 2 sebesült ló, és a fegyvermesterre rátiportak a megvadult lovak. Kétórai előnyt biztosítva az elg-nek a rendezett visszavonulásra, mi

450 H. őrgy. = nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

451 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

452 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

is megindultunk gyalog. Vezetéklovak helyben maradtak. Én azt a pcs-ot kaptam, hogy 1 np. és 1 gsz. rajommal maradjak helyben. S. szds. és H. őrgy.⁴⁵³ a századdal előre ment. Egy puskalövés sem volt, csak a tü. lőtte azt a területet, hol a vez.lovaink voltak. Közben német repülőök keringtek felettünk és bombáztak bennünket, dacára a kiadott jelek alkalmazásának. Dobáltuk a sárga füstjelzőt, lőttük a fehér rakétákat, lengettük a horogkeresztes zászlókat, és minden ember hátán ott díszelgett a fehér rongy. Mégis sikerült nekik a 4 kocsilovunkat kilőni. Mikor a kp.zlj. az úttól balra felfejlődött, már tűzgépeit is állásba hozta vonalamba, én is előre mentem 3 rajommal. A 2. raj. pk-om nem bírt utánam jönni, vele lemaradt az ál[]ványvivő is. Állítólag vért köp. Eddig nem köpött még fehéret sem. Ezt csak akkor vettem észre, amikor a következő terepszakasznál utolértem a szd-ot. De hál' Istennek itt is kitartottunk 1 órát, így utolértek bennünket.

Beborult, eleredt az eső is. A 4. szakaszt a következő terepszakaszig előreküldték az én tűztámogatásom alatt. Hogy a távolságot megbecsüljem, amikor a legmélyebb pontot elérték, a dombélen lévő erdőcsücsökre belőttem magam. 900-ra becsültem, de 1200 m. lett. Végre felért a IV. szakasz, sőt el is tűnt az él mögött. Nagy sokára fellőtte a 3 fehér rakétát. Állítólag hosszab[b] oszlopokat láttak eltűnni, és tüzet is kaptak. Én nem láttam és nem hallottam, csak a tü-i tüzet. Azok még buzgón lőtték a vezetéklóva-

453 S. szds. és H. őrgy. = Stielly Walter huszár százados és nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

inkat. S. szds.⁴⁵⁴ azután már nem bírta ezt az óvatos előnyomulást, két szakasszal (III., IV.) az előre vont vezetéklovakkal lóháton az aznapi célunkig előre ment. Mi meg vártunk.

Vártuk a mieinket. H. őrgy.⁴⁵⁵ nem bírta idegekkel hosszas lelki tusa után előre ment. Már besötétedett, mikor megjöttek. Egyik rajomat azonban V. őrm. visszafogta, lovaimat az elhullott kocsilovak helyére fogatta, így 1 gsz-om kiesett. Végre utolértem a szd-ot ½22-kor. Beástuk magunkat lett 24^h-ra. I. szds.⁴⁵⁶ elfogott két orosz. Az egyik jelentkezett, hogy ha elengedjük, hoz még 5-öt.

Elengedték. Sokáig vártunk, csak nem jön. Én biztos voltam benne, hogy meglóg, és éjjel nyakunkra csődít valamit. De azután látjuk ám, hogy valóban jönnek. Hoztak magukkal egy géppuskát vagy 1500 tölténnyel, puskákat, kézigránátot, szóval minden felszerelést.⁴⁵⁷

Azt mondták, ha tudták volna, hogy ilyen jól bánnak velük, többen is átjöttek volna. Igaz, kaptak cigarettát és a 4. szakasz által zsákmányolt muszka konyhából vacsorát. Sajnos egyik lovát lelőtték, de egy megmaradt. Másképp nem tudták volna elfogni.

454 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

455 H. őrgy. = nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

456 Helyesen: I. zls. = dr. nemes duinofelsi Ivánka János tartalékos huszár zászlós

457 A magukat megadó szovjet katonák által áthozott géppuska e három típus egyike volt: 7,62 mm-es 10 M. Maxim, 12,7 mm-es 38 M. Degtyarjov nehéz- vagy 7,62 mm-es 39 M. Degtyarjov. A puskák nagy valószínűséggel 7,62 mm-es 91/30 M. Moszin-Nagantok, míg a kézigránátok F-1 vagy RGD-33 támadó-védekező kézigránátok lehettek.

A II. szak. meg egy nőt fogott el. Visszakísérték a faluba. Cserébe kapott minden huszár egy kulacs tejet. 12 után tiszta vizesen, hidegbe[n] lefeküdtünk a lövészgödörbe. Aludni nem tudtam, oly vizes voltam és annyira fáztam.

VII./ 3.

4^h-kor eligazítás. 1 ½^h-át aludtam a pc.törő gk-jába[n]. Utánna [sic!] az állásba[n] voltam délig mint napostiszt. Csak a gépek mellett volt egy-egy figyelő. A többi aludt, vagy a lovakkal foglalkoztak. Az I. és III. szak. jór-be bent. I. szak-hoz tőlem egy gsz. volt még beosztva. A III. szak. 5 csibével és egy tehénnel jött vissza. Az I. 5 fogol[l]yal teljes felszereléssel. 11^h-kor kaptuk a pcs-ot. A 7. ho.⁴⁵⁸ elől az elg. visszavonult. Feladataink megváltoztak: K-i irányba Kuskinón⁴⁵⁹ át Stari Oszkol⁴⁶⁰ felé nyomul előre a gyorscsopt. Szd-unk b. ovéd. 11^h 30 I-kor indultunk. 1^h-kor Kuskinó falut értük el. Aknák miatt nem tudtuk utunkat folytatni. Az árknak szd. 3^h-ig robbantotta őket, de az idővesztés miatt nem azon az úton mentünk tovább. Most ¾5. Az új menetvonalon állunk már ½ órája hasonló célból. Hdt-ünk végcélunk elérése után német pság. alá lép és részt vesz az elg. megsemmisítésében.

458 A soproni 7. könnyű hadosztály

459 Kuskinó

460 Sztarij Oszkol

Gyorscsop-hoz beosztott hu.üteg⁴⁶¹ az arcvonalkon át haladt a délutáni menethez csatlakozandó. Pont előttünk lőtték agyon egy lovukat. Tegnap aknára ment, és súlyosan megsérült. Megmenteni nem tudták. Kár volt eddig cipelni. Már elmentek, mikor dacára a 2 lövésnek, szegény pára még felál[l]ni próbált. Nem nézhettem kínlódását, halántékon löttem.

Tűzben maradt. Ez már második eset, hogy aknára ment ez az üteg. Első alkalommal G. őrgy. pcs-noka⁴⁶² alatt robbant. Lovának köszönheti, hogy csak könnyebben sérült. Arcvonalmögöttije súlyosabban. Lova megdőglött.

Új menetvonalunk Jekaterinovka⁴⁶³ [és] B. Butyrki,⁴⁶⁴ hova este kilenckor értünk, ott é[j]eleztünk. Vonatunk nem jött meg, így két ember egy konzervet megehetett a T⁴⁶⁵ adagból.

461 A nagykőrösi 2/1. lovas ágyús üteg

462 G. őrgy. = Géczy Béla, nemes garamszegi (Zalaegerszeg, 1902. június 30. – ?, 1986.október 10.) tüzér őrnagy, 1944. január 1-jétől tüzér alezredes. 1942. április 30-ától a szabadkai 1. huszárüteg parancsnokaként vonult el a magyar 2. hadsereg hadműveleti területére, ahol 1942. október 1-jétől a nagykanizsai 9/II. fogatolt könnyű tábori tüzérsztyály megbízott parancsnokaként szolgált. 1943. január 27. és június 1. között mellhártyagyulladással kezelték kórházban. 1944. november 1-jétől a budapesti 1. tábori tüzérsztyály parancsnokaként harcolt a magyarországi hadszíntéren, ahol 1945. március 30-án Csicsónál esett szovjet hadifogságba. A Szovjetunióból 1948. július 18-án tért haza.

463 Jekaterinovka

464 Buturki

465 T = tartalék

VII./ 4.

Szeles esős idő. 2^h-kor ébresztő, 4^h-kor indulás. Szd-unk a gyorscsop. j. ovéd-je.

Terepen követtük a gyorscsop-ot. Két taligalovam kimerült. ½ órai út után Jastrebowka⁴⁶⁶ faluban reggeli a tegnap esti vacsora. Miért álltunk, nem tudom.

8^h-kor indultunk tovább. 12^h-kor értünk Baranovo⁴⁶⁷ faluhoz. Starioszkolba⁴⁶⁸ a 6. ho. és [a] német pc.ho. bevonult. Ég. Fogtunk mi 6 foglyot, 3 borjút, 3 lovat, 2 gpi. reptéren igen sok benzint, olajat, sátort. [A] Kp.zlj. 5 foglyát agyonlőtte. Mi a mieinket nem engedték. II. szak. eog., III. j. ovéd. Luti⁴⁶⁹ falut elhagyva egy raj erejű elg. az evéd. kp.zlj-at megtámadta. Elfogták őket, agyonlőtték. A beosztott 2 hu. szd. Ugly⁴⁷⁰ faluban éjjelezett. A gyorscsop. többi része előre ment. 21^h-kor jött M. ezr-től⁴⁷¹ mkp-os, hogy mi 3^h-kor induljunk. Starioszskoltól⁴⁷² Dk-re Jamskaja⁴⁷³ után további pcs-ot kaptunk. Rettentő hajtás volt. Sok lovunk sánta és feltört.

466 Jasztrebovka

467 Baranovo

468 Sztarij Oszkol

469 Lugi

470 Ugli

471 M. ezr. = Major Ottó gyalogos ezredes

472 Sztarij Oszkol

473 Jamszkaja

VII./ 5.

Ébresztő 2^h-kor, indulás N. őrgy.⁴⁷⁴ felelős[s]égére 4^h-kor. ½ 6-kor elértük a pcs. szerinti helyet, most átnyergeltünk, s várjuk az újabb pcs-ot.

Elg. visszavonulásban nagy terv bekeríteni az elg-t. Sebes ütemben megyünk Starioszkoltól⁴⁷⁵ K-i irányba. 3 napja nem aludtam és nem mosakodtam. Ismét berekedtem.

Rekkenő meleg. 11^h-kor elértük Arhangelskojét.⁴⁷⁶

A gyorscsop. véd-be ment át. Hogy mi ellen, nem tudom. Szd-unk tartalék a falu mögötti erdőbe[n]. Csak jör-t küld ki de., d.u. 1–1-et. A német hds. kötelékéből kiváltunk, a III. hdt. pság-a alá kerültünk. Mindaddig maradunk itt, míg utol nem érnek bennünket. Azt hiszem a gyorscsop. fiaskót vallott. Lassú, gatyázunk, túl óvatosak vagyunk. Megítélésem szerint korszerűtlen az egész összeállítás, [a] vezetés óvatos, [a] felderítés hiányos, vagy egyáltalán nincs.

Alkalmazásunk módja érthetetlen. Nem láttam az ellenség menekülését. Rendezetten vonul vissza, mi borzalmasan óvatosan követjük.

Este a szokásos eső. Csuromvíz minden.

Lovak nyergelve éjjeleznek, mi permanentiába[n] alszunk. Helyzetről tájékozódva nem vagyunk.

474 N. őrgy. = nemes Némethy Bertalan huszár őrnagy

475 Sztarij Oszkol

476 Arhangelszkoje

VII./ 6.

Rekkenő nyári nap. 5^h-kor ébresztő.

8^h-kor indulás. Cél minél előbb elérni a Dont. Kétnapi menet-re van tervezve.

A 2., 17., 9., 6. és 7. lov.szd-ok⁴⁷⁷ egyesítve külön menetvonalon. E közül csak a 2. és 17. menetel együtt. A többi nem tudjuk honnan jön, hol van, de utánunk jön.

Az indulásból 9^h-ra lett. Evéd a 2. szd. II. és V. szak-a és a pc.törő ágyú. Parancsnoka H. őrgy.⁴⁷⁸ A megerősített két hu.szd. pk-a N. őrgy.⁴⁷⁹ Napi végcél 40 km. Staro-Nikolajevskaja⁴⁸⁰ előtt a pc.törő ágyú tüzelőállásba ment, job[b]ra tüzelt. Kisült, polgári lakosokra. Rogovatojéba[n]⁴⁸¹ nagy füst volt és ropogás hallatszott. Erre szd-unk (2.)⁴⁸² tűzharchoz lóról szállt, és támadásba indult. Majdnem háborúba keveredtünk a németekkel. Utolsó pillanatban adtuk az ismertető jeleket, mire ők is, mi is fellélegezve folytattuk utunkat. A falut még el sem hagytuk, 2 szak. erejű oroszot láttunk a völgybe[n] gyülekezni. N. őrgy.⁴⁸³ szd-unkat oldaltád-ra rendelte. Vágtába fejlődöttünk és megközelítettük őket

477 Azaz a budapesti 2., a debreceni 17., a soproni 9., a komáromi 6. és a soproni 7. önálló huszárszázad

478 H. őrgy. = nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

479 N. őrgy. = nemes Némethy Bertalan huszár őrnagy

480 Sztaro Nyikolajevszkaja

481 Rogovatoje

482 Vagyis a budapesti 2. önálló huszárszázad

483 N. őrgy. = nemes Némethy Bertalan őrnagy

kb. 1500 m-re, ott tűzharchoz lóról szál[!]tunk. Én a 4 gsz-val és a 2 np-val a tüzet megkezdtem. Szétugrottak és menekültek. Ezzel eljártunk 3 óra hosszat. Végre folytattuk utunkat egyik patakon a híd el volt rongálva. Szükség átjárót csináltunk, újabb 2^h veszteség. 8^h-kor értünk Dolgübe.⁴⁸⁴ Menet célunkat nem értük el. Konyhánk elveszett. Se zab, se étkezés egész nap. Sok lovat, 10 foglyot, egy hízott disznót zsákmányoltunk. Árvácska lovamat leadtam. Ideges, használhatatlan volt elől. Egy emberemmel cseréltem, azzal hanyatt vágta magát, az ember menetképtelen lett, mire leadtam, én emberem lován mentem tovább.

VII./ 7.

2^h-kor ébresztő. 4^h-kor indulás. Rekkenő meleg. Borzalmas kemény út. Be akarjuk hozni a tegnapi veszteséget is. 10^h-kor értünk Parneschnijba.⁴⁸⁵ 2^h pihenőt tartunk.

Gyorscsop-unkkal a rádió összeköttetést felvettük. Több ló kimerült, sok a a sánta, törött, felnyomott. Táb. tak. a nyereg pokróc közé málházva. Kerékpárosok el sem indultak, nincs üzemanyaguk. További pcs-ig itt maradunk.

Mi d.u. a faluból az erdőbe jöttünk táborozni, a 17 szd.⁴⁸⁶ ott marad. D.u. megtaláltuk vonatunkat.

484 Dolgi

485 Parnicsnij

486 A debreceni 17. önálló huszárszázad

Hosszas bolyongás után visszamentek, ahonnét elindultak. 5^h-kor beérkezett. Volt jó ebéd, vacsora. Estére a kp-ok is befutottak. A közbe jött eső miatt csak orosz fogatokon szállítva kp-ikat tudtak tovább menni. Napostiszt én voltam.

Kifáradva ember, ló korán lefeküdtünk.

VII./ 8.

Ébresztő 5^h-kor. Kaszállás [sic!], mosás stb. 10^h-ig.

Lovainknak 3 napja nincs zab. Mi is zsákmányolt borjún, tehéneken, tyúkon, tejen, mézen, tojáson élünk. De igen jól.

9^h-kor jött pcs. 11^h-ra nyergelve menetkészen álljunk. Pokoli a meleg. Éjjel lövöldözés miatt riadó. Ismét feleslegesen. Igen erős volt az éjjeli légi tevékenység. Én semmit sem hallottam belőle, oly fáradt voltam, és mélyen aludtam. Nagy izgalmat keltett, hogy tegnap megérkezésünk után V. őrm-nek egy német repülő szds. adta a pcs-ot, hogy jelentse H. őrgy-nak,⁴⁸⁷ hogy tőlünk délre egy orosz pc. osztályt akar törni. A német gk. már visszamentek. De jöttek a pc-ok és a stukák, így mi is megnyugodtunk. 17^h-kor indultunk.

19^h-kor érkeztünk Gremjatschjébe.⁴⁸⁸ Elértük a Dont.

Éjjel erős légi tevékenység. Gyorscsop. tartaléka vagyunk.

487 H. őrgy. = nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

488 Gremjacsje. A magyar bakanyelv Grimecs néven ismerte.

VII./ 9.

D.e. több ízben légitámadás. Szd.pk-om⁴⁸⁹ és én állásokat mentünk szemrevételezni. Egy raktárt és egy majorba[n] sok lovat fedtünk fel. D.u. 14^h-kor teherautókon vezetésem alatt 8 fő járőr ment a raktárba és lovakért. Hoztunk 20 q zabot, 2 kocsit, 8 lovat, szerszámokat, 2 disznót.

Patkószegünk egy hete nincs. Sok a sánta, fáradt, törött ló. Eddig 20 lovat zsákmányoltunk. Mire visszaérkeztem, a szd. nyergelt. Mentünk vissza Parnitschyba.⁴⁹⁰ A beérkezett III. hdt. gyorscsop-unkat felváltotta. A Donba[n] megmosakodtam a két harcállás között. Nappal csodálatos csendesek az oroszok.

VII./ 10.

Örömmel jöttünk vissza, mert Gremjatschjéba[n],⁴⁹¹ kellemetlen erősek a légitámadások. Éjjel-nappal. A német légierők minket nem támogatnak, magyar gépet még egyszer sem láttunk. Tehetetlenek vagyunk velük, a földi légvédelem is majdnem hatástalan. 100 gép közül, ha 1-et lelőnek, kiváló az eredmény.

489 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

490 Parnicsnij

491 Gremjacsje

Tegnap Gremjatschjébe[n]⁴⁹² egy orosz tank csinált nagy riadalmat. Állítólag a Donon úszott át éjszaka. De kisült, hogy egy eltévedt gép volt, és dél felől jött. Lehet, sőt valószínű, felderített. Sz. szds.⁴⁹³ ütege⁴⁹⁴ telibe találta.⁴⁹⁵ Az éjszakánk csendes volt. Jól aludtam. Már napok óta gyomorgörccseim vannak, de az emberek legnagyobb részének is. Én azt hiszem, felfáztunk, mert esténként borzalmas nagy a harmat. De lehet, a víztől vagy a túl zsíros kosztól is. Ugyanis most magunkat élelmeztük.

492 Gremjacsje

493 Sz. szds. = Szarka László (Máramarossziget, 1907. december 28. – Philadelphia/USA, 1997.) tüzér százados, 1944. november 1-jétől tüzér őrnagy. 1942. május 1-jén a nagykőrösi 2/1. lovas ágyús üteg parancsnokaként vonult el a magyar 2. hadsereg hadműveleti területére. 1942. június 30-án a Major-harcsoportba nyert beosztást, amellyel együtt jutott ki a Donhoz. A keleti hadműveleti területéről hazatérve, 1943 májusától a székesfehérvári II. hadtest parancsnokának személyi segédtsizteként ténykedett. 1944. október 15. után a magyar 1. hadsereg-parancsnokságra vezényelték személyi segédtsiztként. 1945. május elején Ausztriában esett amerikai hadifogságba. Nem tért haza, 1952-ben kivándorolt az Egyesült Államokba.

494 A pécsi IV. hadtest hadtestközvetlen nagykőrösi 2/1. lovas ágyús ütege, amelynek fegyverzetét 4 db 05/08 M. 8 cm-es könnyű táborigényű ágyú alkotta.

495 „Július 9-én [...] Feljegyzés készült, hogy Junakovkánál a hídfő hídjánál egy T-34-es előrejött egy robbantó járőrrel. A robbantó járőrt a németek leküzdötték, a harckocsi előretört dél felé. Gremjacsjtól északra a Szarka-üteg egyik lövege 150 méterről rálőtt, eredmény semmi. 50 méterről újból rálőtt, a páncéltornya megrepedt, két darab 75 milliméteres német páncéltörő ágyút legázolva az erdőbe kitért. Innen visszafelé útjában az üteg újból rálőtt, a harckocsi szakadékba zuhant. Kettő halott, kettő sebesült, egy már korábban kiesett. Péchy György főhadnagy (17. gyalogezred ezred 1. segédtsizt) visszaemlékezése, 1942. március – 1943. május (részletek). In: Molnár–Szabó 2014–2017. II. kötet, 47–48.

A sok disznó és borjúhústól pedig ugyan csak elszoktunk már. D.e. lóvizsga. 11^h-kor H. őrgy-ot⁴⁹⁶ Gremjatschjéba⁴⁹⁷ rendelték. 12^h-kor küldte a parancsot, hogy a szd. 17^h-ra érkezzen be Gremjatschjéba.⁴⁹⁸ 2^h-kor indultunk, addig azonban a szd-ot át kellett szervezni. Kisült, hogy emberben, lóban nagyok a veszteségeink.

Fogolykísérők, betegek, beteg lovakkal visszaküldött emberek, sánta, törött lovak miatt a szd. kb. ¼ részét elvesztette. Az első szakasznak 15 embere van, de a többi sem külömb [sic!]. Nekem csak 3 ember és ló veszteségem van. Az emberek is csak a lovak miatt. Minden málháslovam orosz zsákmánylovakból került ki. Így 10 lovam felszabadult, szak-om majdnem teljes. A volt málháslovakból hátasok lettek.

Alig tettük meg az út felét, mikor a szembe jött jelentő lovas hozta H. őrgy.⁴⁹⁹ parancsát: a szd. menjen vissza, Parneschinyjba.⁵⁰⁰ Visszaérkezésünk után röviddel megjött H. őrgy.⁵⁰¹ is. Tőle tudtuk meg, hogy a gyorscsop. feloszlott. Egyenlőre [sic!] elhelyezésileg a 9. ho-hoz tartozunk, a III. hdt. később intézkedik elhelyezésünkről. Saját felelősségére rendelte vissza a századot, olyan zsúfoltság van Gremjatschjéba[n].⁵⁰² Valószínű sokáig maradunk itt, lehet a télig is itt fogunk kitartani. Én nem hiszem.

496 H. őrgy. = nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

497 Gremjacsje

498 Gremjacsje

499 H. őrgy. = nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

500 Parnicsnij

501 H. őrgy. = nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

502 Gremjacsje

VII./ 11.

Egész nap feküdtem. Napok óta tartó gyomorgörcseim ma tetőpontjára értek.

Két nap óta nem tudok enni, és egész legyengültem. D.e. a zsákmányolt lovak keresztelője volt. Én nem vettem részt semmi foglalkozáson. Este kaptuk a parancsot, hogy ismét a hdt. alá rendelték bennünket. Jelenlegi táborhelyünkön maradunk, előre láthatólag hosszabb ideig. Feladatunk lesz a kijelölt sávban partizánvadászat. Szd.pk-i intézkedései szerint a nekünk kiutalt sávot 4 területre osztotta.

Felváltva fél-fél szd. megy ki minden nap átfésülni a kijelölt területet.

Holnap én indulok a fél századdal.

D.u. az előléptetési beadványokat és a kitüntetési javaslatokat szerkesztették. Engem is be akartak adni, hogy a címzetes szds-i rangomat elnyerjem, de visszautasítottam. Szakaszomból kitüntetésre javaslatba senkit nem hoztam. Megítélésem szerint semmi olyant nem csináltunk, amiért kitüntetés járna.

VII. 12.

Ébresztő a vadászatra induló $\frac{1}{2}$ szd-nak 3^h-kor. Indulás 5^h-kor a III., IV. szakasz és az V. szakasztól 2 raj. Parancsnokságom alatt. Idő

felhőtlen, kánikulai meleg. Feladatom Staro Nikolskoje⁵⁰³ és a Jemacska patak⁵⁰⁴ közötti terület átfésülése Ivanovkáig, ahol a 9. ho. van. Parneschnyj,⁵⁰⁵ Jemanscha⁵⁰⁶ faluig zárt rendben mentünk. Ott Jemanschán⁵⁰⁷ átkutattuk a falu szegélyén lévő üres majort. Két lovat zsákmányoltunk. Minden szakaszhoz egy-egy kocsit is kaptam, a zsákmány szállítására. Itt két részre osztottam a területet. Az Ivanovkára vezető út mentén küldtem a III. szak-t és 1 járművet Ivánka [János] zls. psága alatt azzal a feladattal, hogy az út mentén csatárláncba fejlődve meneteljen Ivanovka-délre. Ott várja be a ½ szd-ot. A területet kutassa át, minden gyanús embert tartóztasson le, aki pedig ellenáll, küzdje le. Hasonló feladattal a Staro Nikolskojéba⁵⁰⁸ vezető út mentén Földváry [Miklós] zls-t a IV. szak-al és 1 országos járművel neki még azt a feladatot adva, hogy a Jemascha⁵⁰⁹ után letartóztatott 3 főt kísérelje Nikolskoja⁵¹⁰ falu végén lévő fogolytáborba, majd onnét a terepet átkutatva jöjjön Ivanovka-délre, hol a ½ szd. gyülekezik. Én magam csatlósommal a két szak. között lovagolok. Kb. 1 km után egy horhos,⁵¹¹ mely erdős völgygé szélesült, a dombvonulatot kettévágta. A két szak. úgy eltávozott egymástól, hogy az összeköttetést tartani nem tudtam. Az erdős völgyet csatlósommal

503 Sztaro Nyikolszkoje

504 Jemancsa patak

505 Parnicsnij

506 Jemancsa

507 Jemancsa

508 Sztaro Nyikolszkoje

509 Jemancsa

510 Nyikolszkoje

511 Horhos = vízmosta árok, mélyedés

én magam átkutattam. Egy lelket sem láttam. Csak egy [...] ⁵¹² elhagyott tábor nyomaira bukkantam. A nyomokból ítélve németek táborozhattak itt. Amint kiértem az erdőből a völgyben haladtam, vagy másfél km-re tőlem embereket láttam, de nem vehettem ki, kicsodák. Utánuk ügettem. Utolérve őket láttam, hogy magyar katonák. Partizányvadászaton [sic!] vagyunk, mondja, akit megszólítottam. Csatárláncban tartottak Ivanovka felé. Zömük a völgy peremén már túljutott, a magas rozszban nem látszottak. Ebben a pillanatban gsz. és karb. tűz hallatszott fenn a rozszban. Az volt az érzésem, hogy a III. szak-om eléjük került, és így egymásra lövöldöznek, azért vág-tába[n] lovagoltam a dombéltre. Tévedtem. Szabályszerű csata folyt a 9. ho-tól összetoborzott vagy 30 fő erejű különítmény és kb. hasonló erejű orosz banda között, kézigránát dobó távolságról. Egy zls-tól, ⁵¹³ akit elcsíptem, tudtam meg, hogy őt, ki kb. 1 órával ezelőtt Ivanovka felé tartott másodmagával fegyver nélkül, megtámadták. Ő segítségért sietett Staro Nikolskojéba, ⁵¹⁴ s az ott összetoborzott különítmény áll harcban az orvlövészekkel. Pk-a az egy szds. ⁵¹⁵ és a 9. ho. von.pk-a, egy alezr. ⁵¹⁶ is itt vadászik. Hát valóban vadásztak, mint ősszel a nyulakra. Igaz, hogy a nyuszik géppisztollyal és kézigránáttal védekeztek, de irgalom nem volt számukra. Hiába tartották fel kezüket, kérérlhetetlenül addig lőtték őket és dobtak vissza kézigránátot, míg az utolsó embert ki nem irtották. Igaz, erre parancs is jött a hdt-től. Én jelen-

512 Áthúzott, olvashatatlan rész

513 A zászlós személye nem ismert.

514 Sztaro Nyikolszkoje

515 A százados személye nem ismert.

516 Az alezredes személye nem ismert.

teni akarván, hogy egy szakaszom majdnem előttük hasonló célból közeledik, amikor láttam, hogy tőlem alig 10 m-re egy orosz mászik a rozsba. Kiáltottam, ott is mászik egy. Azt mondja, egyik a közelben lévőkhöz közül lője le. Fel is kaptam a karabélyomat, mert időközben lóról szálltam, s csatlósom karabélyát elvettem, de látom, hogy csupa vér a nyomorult. Abban a pillanatban átvillant agyamon Vallóné kérése, hogy én személyemre ne hogy embert öljek. Leeresztettem karabélyomat, s visszakiáltottam, lője le maga. Hol a szds. úr? Azt mondja erre a szds., lője le, mert odalövök, már minthogy énram, s azzal rám célozza karabélyát. Én szép nyugodtan mentem feléje és visszakiáltottam, nem ajánlom, mert én meg visszalövök, s azzal már 2 lépésnyire kerültünk egymáshoz. Erre azt mondja, X honvéd, tartóztassa le ezt az embert. Hát engem X honvéd nem tartóztat le, mondom én és bemutatkozom. Ő nem törődik velem, ő szds., és én megtagadtam a parancsot. Miért nem akartam lelőni azt az oroszot? Először, mert nekem nem az a feladat, hogy személyesen gyilkoljak, másodsor nem azért jöttem, hogy itt belemerüljek a kivégzésekbe, van itt elég pribék, ellenben hasonlóan én is partizánvadászaton vagyok két szakasszal itt, s az egyik közülük épp szembe jön vagy halad. De minden hiábavaló volt, oly izgatottak voltak, hogy okosan nem lehetett velük beszélni. Alezredes úr, itt egy fhdgy. megtagadta a pcs-omat, jelenti az alig 20 m-el odább izguló alezredesnek. Oda mentem – gondoltam az nyugodtabb –, de azzal se lehetett beszélni. Letartóztattak. Mit volt mit tenni, sétáltam közöttük.

Közben robbantak a kézigránátok, mert ugyancsak nem nézték, hova dobják, az oroszok is vissza és hova lőnek. Azok a nyomorultak is lőttek géppisztollyal, mindennel. Én meg csak

néztem és figyeltem. Csodálatos, de a mieink között se halott, se sebesült nem volt, de az oroszokat mind agyonlőtték. Mellettem is robbantak kézigránátok alig 5 lépésre, de a legkisebb bajom se történt. A legkisebb kellemetlen érzésem sem volt. Annál jobban megundorodtam attól a kegyetlen gyilkolástól. Borzalmas volt, amint a kézigránáttól, lövésektől fetrengő, hörgő emberekbe belövéldöztek ezek a megvadult bakák. Nem nézték, hova lőnek. Jajgató, haldokló – mégiscsak emberekbe – lábukba, karjukba, hasukba lőttek. A szds. és az alez. legalább célzottan fejbelődözték őket. Másfél órai csata után, melynek végére az én III. szak-om is becsatlakozott, véget ért a harc.

Teljes magyar győzelemmel. Utána kértem az alezr. további pcs-át, miután nekem két szak-om várja pcs-aimat. Nevem, beosztásom és tábori postaszámom bemondása után – mely látszólag meglepte őket – eltávoztam. Egyenesen a 9. ho. pság-hoz Ivanovkára – hova egyébként is szd.pk-om⁵¹⁷ jelentését víve mennem kellett volna. Elmondtam afféromat. Nagy derűt keltett, rögtön felhívták a hdt-et és ott beszéltem az „a” oszt. vezetőjével⁵¹⁸. Ott is

517 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

518 A III. hadtest I.a. (hadműveleti) osztályának vezetője Székely László vezérkari őrnagy volt. Székely László (Cinkota, 1901. november 25. – North Hills/USA, 1984. április 16.(17.)) vezérkari őrnagy, 1944. január 1-jétől vezérkari ezredes. A III. hadtest I.a. osztályának vezetőjeként 1942. április 13-án vonult el a magyar 2. hadsereg hadműveleti területére. 1942. augusztus–szeptember 15. között a III. hadtest vezérkari főnökét helyettesítette, majd 1942. december 5-én tért haza. Szolgált a budapesti I. hadtest parancsnokságán, majd a Hadiakadémia állományába került. 1944. március 29-től (másutt: 27.) a magyar 1. hadsereg I.a. osztályát vezette. 1944.

derűt keltett kalandom és megnyugtattak, legyek nyugodt. A hoptól Ivanovka D-en megtaláltam szd-omat, hazalovagoltunk. D.u. pihentünk. Én nem valami jól éreztem magam. Gyomorgörccseim megerősödtek. Estefelé megjött P. fhdgy.⁵¹⁹ I. hdpr.⁵²⁰ bevonultak

október 18-án azonnali felmentését kérte. Budapestre távozott, de nem jelentkezett szolgálattételre, hanem 1944. november folyamán átment a szovjet csapatokhoz. A Debrecenben Moszkva bábáskodásával szerveződő új honvédségbe jelentkezett, ahol kinevezték a debreceni 6. gyaloghadosztály parancsnokává. 1945. szeptember 15-én vezérőrnaggyá léptették elő. 1946-ban a Honvédelmi Minisztérium Katonai Csoportfőnökségét vezette, majd 1947. október 1-jén nyugállományba helyezték. Fizikai munkásként dolgozott, amikor 1948-ban vidékre telepítették ki. Előbb Ausztriába, onnan pedig 1949-ben az Egyesült Államokba távozott. Utolsó kívánságaként felesége hamvait hazahozta és Tahitótfalu temetőjében helyezték örök nyugalomra.

- 519 P. Helyesen: R. fhdgy. = Rohonczy Imre, báró felső-pulyai (Gyöngyöshermán, 1914. szeptember 18. – New York/USA, 2002.) huszár százados. 1942. március 15-től a kormányzóhelyettes személyi segédtszjtjeként került a Kormányzói Katonai Irodába. 1942. július 10-től a 2. önálló huszár-század szakasparancsnokaként szolgált a magyar 2. hadsereg doni hadművelési területén, majd Horthy István kormányzóhelyettes koporsójának hazahozatalában vett részt. 1942. november 1-jén áthelyezték az I. önálló huszárszázadhoz és tartósan vezényelték Örkénytáborba, ahol elvégezte a II. évfolyamot. Ezt követően a Ludovika akadémia huszár- és vonatos század lovaglótanára és kiképzője volt. 1944. november havában az „Árpád fejedelem” 2. honvéd huszárezred egy felépült sebesültekből álló századának parancsnokaként került a Csepel-szigetre, majd a Margit-vonalba. A Velencei-tónál folyt harcokban 1944. december 13-án kapott légnyomást, kórházban Tatán és Szombathelyen ápolták. 1945. március 23-án került Ausztriába, s itt élt a háború után, majd Svájcban. Az 1950-es években települt át az Egyesült Államokba. Kitüntetései: Magyar Érdemrend lovagkeresztje, Bronz Signum Laudis hadiszalagon a kardokkal, Felvidéki Emlékérem, Erdélyi Emlékérem. HIM KI Rohonczy Imre 894. sz. ti. ogy.
- 520 I. hdpr. = vélelmezhetően báró pallini Inkey Dénes hadapród őrmestert

a szd-hoz. Ők mondták, jön a vonatunk, s a felvételező autónkkal, mellyel előre jöttek, meghozták a postát is. Leveleket, csomagokat, volt nagy öröm. A zsákmányolt sátort felállítottuk, nagy a kényelem a sok nélkülözés után.

VII. 13., 14., 15.

Mindhárom nap feküdtem. Igen rosszul éreztem magam. Azt hiszem, lázam is volt. Lesoványodtam. Enni nem tudok. Borzalmas a közérzetem. Gazdám⁵²¹ is rosszul van. 14-én P. fhdgy.⁵²² ment helyettem a ½ szd-al, de 15-én én mentem el mégis. Valamivel jobban vagyok. Megérkeztek a betegség címén hátra hagyott lovak, emberek és szakaszom végre megint teljes. Cinke lovam is megjött épen, egészségesen.

takarja a monogram. Inkey Dénes, báró pallini (Kétegyháza, 1922. október 7. – Bokod, 1945. január 18.) huszár hadapród őrmester, 1942. október 1-jétől tartalékos huszár zászlós. 1940. december 2-án vonult be a budapesti I. önálló huszárszázadhoz, s a tartalékos tisztí iskolát Budapesten és Szabadkán abszolválta. 1944. október 5-től (másutt: 7.) a budapesti „I. Ferenc József–Jászkun” I. önálló honvéd huszárosztály 2. (másutt: 1.) századának szakaszparancsnokaként küzdött a magyarországi hadszíntéren. 1945. január 19-én Bokodnál halt hősi halált. Kitüntetései: Bronz Sigmund Laudis hadiszalagon a kardokkal (1945. február 13.). Hősi halálát követően felterjesztették a Magyar Érdemrend lovagkeresztje hadiszalagon a kardokkal fokozatára, de ügye a háború végéig elintézetlen marad.

521 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

522 P. Helyesen: R. fhdgy. = báró felső-pulyai Rohonczy Imre huszár főhadnagy

VII. 16., 17.

Egészségem javulóban. 16-án még pihentem, majdnem egész nap. 17-én megint én mentem ki a ½ szd-al. I., II. szak. és a hu.üteg 1 szak-ával. P. fhdgy. I. szak., F. hdgy.⁵²³ II. szak. és P. zls.⁵²⁴ az üteg szak-ával jöttek velem. Az Ivancshán⁵²⁵ állomásozó hadihíd oszlop pk-ának kérésére ment ki ez a különítmény, de eredménye nem volt. A hadihíd oszlop biztonságosabb helyre költözött. Nem állhatta a partizántámadásokat. Azt hiszem, túlzás volt részükről.

VII. 18.

Esős, hideg idő. Egész nap a sátorban ülünk. P. fhdgy. és I. zls.⁵²⁶ Semidessjatkojéba⁵²⁷ mentek a hdt-hez. I. zls.⁵²⁸ szeretne hazamenni Pestre szabadságra, esetleg véglegesen. Ebben az ügyben jár el a hdt-nél.

523 F. hdgy. = Francois Cézár tartalékos huszár hadnagy

524 P. zls. = Pesthy István (Budapest, 1921. április 4. – n. a.) továbbszolgáló tüzér zászlós, 1944. január 1-jétől tartalékos tüzér hadnagy. 1942. április 30-án az szabadkai 1/2. lovás ágyús üteg szakaszparancsnokaként vonult el a magyar 2. hadsereg hadművelési területére. 1943. január 18-án Rudkino mellett haslövést kapott, kórházi ápolásra hazaszállították. A második világháború végéig újabb behívására nem került sor, hadifogságba nem esett. 1956-ban disszidált.

525 Jemancia

526 P. Helyesen: R. fhdgy. és I. zls. = báró felső-pulyai Rohonczy Imre huszár főhadnagy és dr. nemes duinofelsi Ivánka János tartalékos huszár zászlós

527 Szemigyeszjatskoje

528 I. zls. = dr. nemes duinofelsi Ivánka János tartalékos huszár zászlós

VII. 19.

Vasárnap. F. zls.⁵²⁹ szak-val vadászni ment. I. zls. otthon maradt csomagolni. Holnap utazik Pestre. A tisztikar többi része Kotschatowkára⁵³⁰ mentünk misére. 10^h-kor indultunk. 11^h-kor volt a mise. H.S. barátom rendezte az ünnepséget. Egy régi orosz templomban volt a mise. Kitakarították, egy-két freskó még épen megmaradt. A szentély mennyezetén a Szentháromság. Egy-két szentség az egész berendezés. Szépen kitakarítva, tábori oltár felállítva, nemzeti színű zászlókkal és horogkeresztes zászlókkal díszítve a falak. Katonazene játszott. Ott volt R. vörgy.⁵³¹ hdt.pk., a hdt. tisztikara, [a] VI. kp.zlj. tisztikara, a mi szd-unk tisztikara és a lakosság. Főleg vagy csak kizárólag nők, gyerekek és öreg férfiak. Inkább a kíváncsiság hozta őket oda. Meghatottság nem látszott rajtuk. Először a katolikus mise volt, csendes mise. Prédikáció, melyet egy karp. oroszul is lefordított. Utána protestáns pap imádkozott és beszélt. Mise után Mária érmeket⁵³² osztott a kat. pap, melyet nagy örömmel fogadott el az orosz népség. Mise után egy volt magyar hadifogolynak a fia eskütétele volt, aki belépven

529 F. zls. = Földváry Miklós tartalékos huszár zászlós

530 Kocsatovka. A települést a honvédek Kacsatokának is nevezték

531 R. vörgy. = Rakovszky György vezérőrnagy

532 Valószínűleg a második világháború egyik „szerencsés érme” volt, amelyből több változat is létezett a honvédségben. Az egri „Dobó István” 14. honvéd gyalogezred például a hadművelleti területre történő elvonulása előtt kapott Mária érmét dr. Szmrecsányi Lajos egri érsektől. Ennek körirata az alábbi volt: „Magyarország nagyasszonya oltalmazd honvédeinket/ Az egri érsek imája kíséri a harctéren küzdő fiait.”

a magyar hadseregbe, esküdött fel. Magyarul nem tud, de le akar jönni velünk Magyarországra. Megható volt, amint büszkén viselte a magyar uniformist, sisakot, fegyverzetet. Természetesen ki más, mint H.S. fedezte fel, ő szerelte fel, az ő embere lett és ő rendezte az egész kis ünnepséget. D.u. leveleket írtunk, amiket majd I. zls.⁵³³ visz haza Pestre.

VII./ 20.

I. zls.⁵³⁴ elindult hazafelé legényével. Viszi leveleinket, abban a reménységben, hogy azok hamarabb jutnak a címzettekhez, mint ha tábori postán küldtük volna el. Érzékeny búcsút vettünk tőle. Lehet, már nem is jön vissza többet. Ma R. fhdgy.⁵³⁵ volt szakval partizánvadászaton. Mi a lovainkkal foglalkoztunk egész nap. Megint szemtelenkednek a raták.

VII./ 21.

Borzasztó meleg. Délben vendégünk B. szds.⁵³⁶ Váratlanul megérkezett H.S. is. Őt is itt tartottuk ebéden. Egy orosz lovat kért

533 I. zls. = dr. nemes duinofelsi Ivánka János tartalékos huszár zászlós

534 I. zls. = dr. nemes duinofelsi Ivánka János tartalékos huszár zászlós

535 R. fhdgy. = báró felső-pulyai Rohonczy Imre huszár főhadnagy

536 B. szds. = báró tövisi Bálintitt Károly huszár százados

tőlünk, amit H.⁵³⁷ adott is neki egy orosz nyereggel. Rém boldog volt vele. Délben megjött a várva várt posta. Rengeteg csomag és levél jött. Ami felhalmozódott a hadműveletek alatt, mind egyszerre érkezett. Összetört, összeszáradt tartalmú csomagok, idejét múlt levelek. Mégis kedvesek, és jólestek a várva várt sorok. Én is kaptam két csomagot s vagy 15 levelet – lapot. Szd.pk-om⁵³⁸ Kocsatowkára⁵³⁹ akar átköltözni a szd-al, ahol H.S. is állomásozik. Ő is szorgalmazza, mint mondja, legalább lesz társasága. Szemrevételezésre engem elvitt. Nála lesznek szállásra az éjjel. Holnap jön legényem értem lovaimmal.

VII./ 22.

Borús, esős idő. Későn keltünk. Kitűnő vacsorát kaptam tegnap. Rántottát és lekváros palacsintát. A negyedév óta változatlan konzerv és gulyás után kitűnően ízlett. Ma reggel meg tejeskávét, mézet, vejet. Tízóra megint rántottát uborkasalátával. Borzasztóan ízlett. Gyomrom még mindig nem jött rendbe. Állandóan gyomorégésem van. D.e. szemrevételeztünk, hol tudnánk elhelyezni a szd-ot. Találtunk 2 kolhozot. Ott elférnének a lovak, az iskolában mi magunk. Persze alapos tisztogatás után. Megint panaszok vannak, hogy a magyar katonák fosztogatják a lakosságot. Szégyen-

537 H. = nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

538 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

539 Kocsatovka

teljes érzés. Ezeket a nyomorult embereket fosztogatni, akiknek nincs egyebük, mint amit megesznek. Az is szűken. Általában igen csalódtam a magyar katonában. Igaz sok a nemzetiség. Több, mint fele. Rutén, román, tót, sváb. Színmagyar alig 25%.⁵⁴⁰ Támadásnál nem láttam azt a rámenős lendületet, melyet sajátunknak mondunk, s mellyel otthon kérkedünk. Az emberek spekulálnak. De minden szíre-szóra lepuffantják a foglyokat. Lemondani nem tudnak. Akkor rögtön betegek. Gyomruk a legfontosabb. Még a szükséges óvatosságról is megfeledkeznek és rabolni, gyilkolni, erőszakoskodni nem okoz nekik erkölcsi gátlást. De a vezetés sem elégít ki. Az alsóbb vezetőket értve alatta. Óvatosak. Félnek a felelősségtől. És elkeserednek, ha a felsőbb vezetők követelnek is. Kiábrándító. Ezzel szemben felháborít a kitüntetések megokolása.

VII./ 23.

Szd.pk-om⁵⁴¹ a hdt-hez ment. Az idő hűvös, esős. egész őszi kinézése van a tájnak. Hajnal óta valahol nagy csata dúlhat. Szörnyű ágyúdörgés hallatszik az arcvonaltól. Reggel azért elmentem partizánvadászatra szakaszommal. Ivanovka után vissza kellett fordulnom az eső miatt. Du. H. őrgy. úrral⁵⁴² a szak.pk-ok, ve-

540 A naplóirot ez rosszul tudta, ugyanis a kivonuló magyar 2. hadsereg személyi állományának 80%-a volt magyar, 20%-a pedig nemzetiségi.

541 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

542 H. őrgy. = nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

zetéklő pk-ok, szak-onként 2-2 huszár és a szolg.vezető átlovagoltunk Kocsatovkára a szállásokat elosztani, és a munkákat megkezdeni. H.S. 240 orosz munkaszolgálatost bocsátott rendelkezésünkre. Holnap d.u. hurcolkodunk. Este ünnepeltük $\frac{1}{4}$ éves harctéri kintlétünket és ez alkalommal a legénység előléptetését. Volt leves, főtt hús tört burgonyával és lekvár. Ez volt az ünnepi vacsora (A tört burgonyát én forszíroztam ki, mert nem ünnepelek, azért se, ha megint gulyás lesz.) Mi még kártyáztunk holdvilág és viharlámpa fénye mellett. Hiába zúgtak az orosz gépek. Majd a „Máríka”⁵⁴³ hangjai mellett elaludtunk.

VII./ 24.

V. őrm. 30 fővel átment Kocshatowkára⁵⁴⁴ a szállásokon szükséges munkákat befejezni. Én egész délelőtt úszónadrágba[n] na-poztam. F. zls.⁵⁴⁵ szintén átlovagolt Kocshatowkára⁵⁴⁶ ellenőrizni a munkákat. 11^h-rára volt az ebéd rendelve, mert 2^h-kor akar-tunk indulni a szd-al. Épp ebédeltünk, szétbontottuk sátrainkat, amikor megjött F.⁵⁴⁷ Hozta a 20. ho.⁵⁴⁸ írásbeli parancsát, hogy a szállásunkat nem foglalhatjuk el, mert oda ők mennek. H.S-ékat

543 Máríka = Az Erika német katonanóta magyar megfelelője

544 Kocsatovka

545 F. zls. = Földváry Miklós tartalékos huszár zászlós

546 Kocsatovka

547 F. = Földváry Miklós tartalékos huszár zászlós

548 Az egri 20. könnyű hadosztály

is kidobták, még a d.e. folyamán elmentek ők is ismeretlen helyre. Nemsokára visszajött V. őrm. is különítményével, szörnyen bos[s]zankodva, mert már gyönyörűen előkészítették istállókat, szállásokat. D.u. R. fhdgy.⁵⁴⁹ ment ezt jelenteni a hdt-hez. Nem reméljük, hogy hasznunk lesz [sic!] belőle.

A mi általunk előkészített istállókat a 20. lov.szdz.⁵⁵⁰ foglalta el. Javaslatomra szd.pk-unk⁵⁵¹ holnap átmegey és patkószöget kér az istállók fejében.

VII./ 25.

Zuhog az eső, lehült a levegő. Egész hideg van. D.e. lójártatás. Eső szünetben. D.u. alvás, olvasás a sátorban, mert esik az eső. Egy hét óta igen megromlott a koszt. Reggel feketekává cukor nélkül, a kenyér fele adagra leszállítva. Minősége is rossz. Még a pelyva is bele van a lisztbe örölve. A legtöbb kenyér penészes. Délbe húsleves és este is 30 dkg. főtt hús. Azt hiszem, a szállítási nehézségek miatt van ez. Egy hete ezt esszük. Helybeli beszerzést krumplit, tojást, tejet, borjút, disznót nem szabad eszközölni. Nem vagyok nagyevő és finnyás, de ez már nekem is kevés és unalmas.

549 R. fhdgy. = báró felső-pulyai Rohonczy Imre huszár főhadnagy

550 A rimaszombati 20. önálló huszárszázad

551 Nemes hazslini Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

VII./ 26.

7^h-kor indulunk I., II. és V. szak. fele parancsnokságom alatt partizánvadászatra. Kissé elszámítottam az időt, és ¼ 1^h-ra értünk haza. 10^h-kor F. hdgy.,⁵⁵² aki a zömöt vezette, küldönccel jelentette – én az élnél lovagoltam –, hogy irányt vett hazafelé. Ott hagyott. Szörnyen felháborított ez a katonátlan viselkedés. Sokallta az ügetést, hát egyszerűen hazafordult. Jellemző a honvédségre. Kikértem magamnak, és a küldönccel leállítottam. Még neheztelt érte. Nem akartam további kellemetlenséget, nem jelentettem. Úgy tettem, mintha semmi sem történt volna. Az idő megjavult, szép csendes, és melegebb az este.

Már észrevenni, hogy korábban sötétedik. Ma jelentette a szolg.vezető, hogy több ember tetves. Szörnyű a felháborodás, most [az] ez elleni védekezés a legfontosabb dolgunk. Elrendelték a lógyűjtést. Ezentúl lógyűjtő járőrök mennek ki tőlünk, akik összeszedik a lovakat, illetve elkobozzák az orosz lovakat. Ezentúl Stary Oszkolban⁵⁵³ kell felvételeznünk. Ide 90 km. Csupa nehézség. Ma megint jött posta. Vallónétól kaptam levelet, 20-án adta fel, tehát 6 nap alatt itt volt. Valószínű repülőgépen jött. F. hdgy.⁵⁵⁴ pedig 23-áról keltezett levelet kapott.

552 F. hdgy. = Francois Cézár tartalékos huszár hadnagy

553 Sztarij Oszkol

554 F. fhdgy. = Francois Cézár tartalékos huszár hadnagy

VII./ 27., 28.

27-én napos meleg idő. Egész délig napoztam, d.u. aludtam 2^h-ig. Azután Kocshatowkára⁵⁵⁵ mentem az orosz kocsin és lovon két százarral téli szállást szemrevételezni századunknak. 18^h-ra értem vissza. Minden szállás el volt foglalva. Az a major, amelyet múltkor néztünk és félig berendeztünk, tele volt zsákmányolt rühes lovakkal. Szám szerint 294 drb. Így számunkra használhatatlanná vált. Volt ugyan még egy üres major a falu másik végén vagy 2 km-re az előbbtől, de abban legfeljebb 100 lovat lehetett volna elhelyezni, rengeteg munkával.

28-án lójártatás, szállás után kutatás és partizánvadászat címén S. szds.⁵⁵⁶ és F. hdgy.⁵⁵⁷ a II. szak-al a III. hdt-hez én pedig az I. és V. szak-al Ivanovkán át Staro Nokolszkojéba⁵⁵⁸ mentem. Errefelé nincs szállás. Minden el van foglalva. S-ék⁵⁵⁹ találtak egy kis majort. Különállót, üreset. Légi tevékenység már régóta nincs. Úgy látszik, másfelé vannak elfoglalva az oroszok. Most egész békeken élünk. Annál nagyobb ágyúszó hallatszik Voronyezs felől. Szinte szünet nélkül. Tegnap német messzehordó ágyúk mentek tüzelőállásba nem messze tőlünk. Mozdonyállásuk a mi erdők másik végébe[n] van. Elmentünk megnézni őket vacsora után, de a tüzelőállást nem árulták el.

555 Kocsatovka

556 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

557 F. hdgy. = Francois Cézár tartalékos huszár hadnagy

558 Sztaro Nyikolszkoje

559 S. = Stielly Walter huszár százados

Most legalább számolhatunk újabb légitámadásokkal. Tegnap sok motorizált és páncélos német egység haladt át rajtunk Voronyezs irányába. Úgy látszik, ott akarnak valamit az oroszok. Ma meg egyik huszár fogott egy magyar lovat. Kantárral, nyereg nélkül jött vágóban az arcvonal felől. Valószínűleg valamelyik tüzérosztályé. Jó erős csontú, tűzött.

VII./ 29.

[A] Fél szd. partizánvadászatra ment P. fhdgy.⁵⁶⁰ psága alatt. Én napoztam. Megjöttek a lóért. A nagykanizsai tüzéreké volt.⁵⁶¹ Az itthon maradt szd. legeltetett.

VII./ 30.

D.e. lóvizsga. D.u. legeltetés. Én a szak-omnál fegyvervizsgát tartottam. Rengeteg hiányt és még több piszkos fegyvert találtam. Javasoltam a szd.pk-omnak,⁵⁶² hogy a fegyvermester tartson az egész szd. részére fegyvervizsgát. F. hdgy.⁵⁶³ téli szállást ment fel-deríteni.

560 P. Helyesen: R. fhdgy. = báró felső-pulyai Rohonczy Imre huszár főhadnagy

561 Vagyis a nagykanizsai 9. fogatolt könnyű tábori tüzérezredé

562 Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

563 F. hdgy. = Francois Cézár tartalékos huszár hadnagy

VII./ 31.

De. [a] félszd-dal én mentem legeltetni. 11^h-ra visszajöttem. F. hdgy.⁵⁶⁴ újra téli szállás után jár. Minden hely elkelt. Nem találtunk sehol megfelelő helyet. D.u. fegyvermester tartott felügyeletem alatt fegyvervizsgát. A fegyverek karbantartása teljesen szakszerűtlen. Igen sok piszkos és hibás karabély volt. Javasoltam egy előadást a fegyver karbantartásról. Parancskiadás elmaradt, mert a [...] zlj.⁵⁶⁵ pk-a és tisztikara jött át hozzánk látogatóba. Legeltetünk d.e., d.u. Egyenlőre [sic!] még lehet, így lovaink kárpótolva vannak a széna és zab elmaradásáért. 2 csajka zabot kapnak egy napra. Kaszáltatunk és legeltetünk. De ha ilyen mennyiségű lótapot kapnak télen is, nem tudom, hogyan húzzák ki a telet. Akkor majd nem lehet használni. Szénakészletet és -gyűjtést nem láttam semerre. Nem tudom, gondolnak-e rá. A 7. ho-nál állítólag hídfőt alkottak az oroszok.⁵⁶⁶ Az ellentámadás nem tudta visszaszorítani őket.

564 F. hdgy. = Francois Cézár tartalékos huszár hadnagy

565 A naplóíró a zászlóalj hadrendi számát nem jegyezte fel.

566 A soproni seregtest már 1942. július 11–12-én megkísérelte e hídfő elfoglalását, de a szovjet 130. harckocsidandár erőit nem tudták onnan kivetni. Ezt követően az esztergom-tábori 1. tábori páncélosadosztály, más magyar és német alakulatok támogatásával három alkalommal – 1942. július 18–20., augusztus 10., szeptember 9–15. – próbálták meg felszámolni az uriv-sztorozsevojei szovjet hídfőt, de nem jártak eredménnyel.

VIII. 1.

P. fhdgy.⁵⁶⁷ psága alatt a ½ szd. vadászat címén legeltetni ment. Újra elrendelték a lógyűjtést. Egyik ellenparancs a másik után jön. A hídfőt állítólag még mindig nem tudták visszaverni. Legeltetünk és tetőt építünk a lovak fölé. Egész nap esik. Meghűsült az idő újra. Légi tevékenység újra fellángolt. Furcsa hallgatni a rádióhíreket és a valóságos helyzetet. Itt másként fest minden, F. zls.⁵⁶⁸ téli szállás után jár. S. szds.⁵⁶⁹ látogatóba ment. H. őrgy.⁵⁷⁰ a hdt-hez. Én [...] ⁵⁷¹ zlj-hoz a holnapi istentisztelet végett.⁵⁷²

567 P. Helyesen: R. fhdgy. = báró felső-pulyai Rohonczy Imre huszár főhadnagy

568 F. zls. = Földváry Miklós tartalékos huszár zászlós

569 S. szds. = Stielly Walter huszár százados

570 H. őrgy. = Hazslinszky-Krull Géza testőr őrnagy

571 A naplóíró a zászlóalj hadrendi számát nem jegyezte fel.

572 A lábjegyzetekhez felhasznált levéltári források és szakirodalom vonatkozásában lásd A napló jegyzetapparátusának levéltári és szakirodalmi hivatkozásai című részt.

IRODALOMJEGYZÉK

Levéltári források

HM HIM Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár és Központi Irattár (Budapest):

- a magyar 2. hadsereg iratai,
- tiszti személyi anyagok (1900 előtt született hivatásos és tartalékos tisztek),
- tiszti személyi anyagok (1900 után született hivatásos és tartalékos tisztek),
- legénységi személyi anyagok (1900 utáni születésűek),
- II. világháborús veszteségi kartonok,
- II. világháborús veszteségi adatbázis

Lexikonok, adattárak, kézikönyvek

- Béke poraikra... 1999.** Bús János – Szabó Péter: *Béke poraikra... Dokumentum-émlékkönyv a II. világháborúban a keleti hadműveletek során elesett magyar katonákról és munkaszolgálatosokról.* Varietas '93 KFT, Budapest, 1999.
- Bonhardt–Sárhidai–Winkler 1992.** Bonhardt Attila – Sárhidai Gyula – Winkler László: *A Magyar Királyi Honvédség fegyverzete.* Zrínyi Kiadó, Budapest, 1992.
- Gunston 1994.** Gunston, Bill: *A második világháború repülőgépei.* Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1994.
- Huszártiszti lexikon 2006.** Bene János – Szabó Péter: *A magyar királyi honvéd huszár tisztikar 1938–1945.* Második, bővített kiadás. Heraldika Kiadó, Budapest, 2006.
- Lexikon 1997.** Sipos Péter – Ravasz István (szerk.): *Magyarország a második világháborúban. Lexikon A–Zs.* Petit Real, Budapest, 1997.
- Sőregi 2014.** Sőregi Zoltán: *Katonák kerékpáron. A magyar királyi honvédség kerékpáros tisztjeinek adattára 1920–1945.* Underground Kiadó és Terjesztő Kft., Budapest, 2014.
- Splényi é. n.** Splényi Géza, báró: *Az utolsó magyar huszárok. Adatgyűjtemény.* Második, bővített kiadás. Huszármúzeum Baráti Kör, Sárvár, é. n.
- Szakály 2003.** Szakály Sándor: *A magyar katonai felső vezetés 1938–1945.* Ister Szolgáltató, Kereskedelmi és Kiadói Kft., Budapest, 2003.

Vitéz és önfeláldozó magatartásért 2009. Maruzs Roland: *Vitéz és önfeláldozó magatartásért. Hősi halált halt és posztumusz kitüntetett katonáink adattára 1939–1945.* Puedlo Kiadó, Budapest–Nagykovácsi, 2009.

Szabályzatok, kézikönyvek

A vezetés kézikönyve 1930. Berger Károly, vkszt. alezredes: *A vezetés kézikönyve.* I–III. Stádium Sajtóvállalat Részvénytársaság, Budapest, 1936.

Harcászati szabályzat 1939. *Harcászati szabályzat.* I–III. M. Kir. Honvédelmi Minisztérium, Budapest, 1939.

Katonai zsebkönyv 1928. *Katonai zsebkönyv. Kalauz a korszerű hadak útján.* Szerk.: Oszlányi Kornél – Szécsy Imre. Wodianer F. és Fiai Grafikai Intézet és Kiadóvállalat Rt., Budapest, 1928.

Katonai zseb-lexikon 1939. *Katonai zseb-lexikon.* A legújabb szabályzatok alapján összeállította: Zachár Sándor vezérkari őrnagy. Attila-nyomda Rt., Budapest, 1939.

Szolgálati Szabályzat 1931. *Szolgálati Szabályzat a M. Kir. Honvédség számára.* Első rész. A M. Kir. Honvédelmi Minisztérium kiadványa. Pallas Részvénytársaság Nyomdája, Budapest, 1931.

Feldolgozások

Adonyi-Náredy–Nagy 1990. Adonyi-Náredy Ferenc – Nagy Kálmán: *Magyar huszárok a II. világháborúban*. Huszármúzeum Baráti Kör, Sárvár, 1990.

Babucs–Maruzs 2007. Babucs Zoltán – Maruzs Roland: *„Ahol a hősök születnek”. Az egri magyar királyi „Dobó István” 14. honvéd gyalogezred története (1922–1945)*. Második, bővített kiadás. Puedlo Kiadó, Budapest–Nagykovácsi, 2007.

Babucs–Szabó 2009. Babucs Zoltán – Szabó Péter: *„Szent István-nal álljuk mindig a vártát.” A székesfehérvári magyar királyi „Szent István” 3. honvéd gyalogezred a második világháborúban*. Puedlo Kiadó, Budapest–Nagykovácsi, 2009.

Babucs–Szabó 2013. Babucs Zoltán – Szabó Péter: *„Legyetek eskütközök hívek mindhalálig!” A budapesti magyar királyi „József Nádor” 2. honvéd gyalogezred a második világháborúban*. Puedlo Kiadó, Budapest–Nagykovácsi, 2013.

Bangha 1990. Bangha Ernő: *A Magyar Királyi Testőrség 1920–1944*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1990.

Becze 2006. Becze Csaba: *„A pokol tornácán...” A magyar királyi 2. honvéd hadsereg hídfőcsatái a Donnál (1942. július–szeptember)*. Paktum Nyomdaipari Társaság, Budapest, 2006.

Erdeős 2007. Erdeős László: *A magyar honvédelem egy negyedszázada 1919–1944*. I–II. Sajtó alá rendezte, a jegyzeteket és az utószót írta: Babucs Zoltán. Attraktor Kiadó, Máriabesnyő–Gödöllő, 2007.

- Gosztonyi 1992.** Gosztonyi Péter: *A magyar honvédség a második világháborúban*. Európa Kiadó, Budapest, 1992.
- Ludovika 1998 és 2002.** Rada Tibor (szerk.): *A Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémia és a testvérintézetek története*. I–II. Vitéz Bánkuty Géza és a Gálos-Nyomdász Kft. kiadása, Calgary–Budapest, 1998 és 2002.
- Magyarország honvédelme 1972–1974.** Veress Lajos, dálnoki, vezérezredes (szerk.): *Magyarország honvédelme a II. világháború előtt és alatt (1920–1945)*. I–III. Danubia-Druckerei GmbH, München, 1972–1974.
- Molnár–Szabó 2013.** Molnár András – Szabó Péter: *Zalaegerszegi honvédek a Donnál. A magyar királyi 9. honvéd könnyű hadosztály története fényképeken, 1942–1943*. Magyar Nemzeti Levéltár Zala Megyei Levéltára, Zalaegerszeg, 2013.
- Molnár 2013.** Molnár Péter (szerk.): *Zalaegerszegi honvédek a Donnál. A magyar királyi 17. honvéd gyalogezred III. zászlóaljának története, 1942–1943*. Magyar Nemzeti Levéltár Zala Megyei Levéltára, Zalaegerszeg, 2013.
- Ravasz 2002.** Ravasz István: *Magyarország és a Magyar Királyi Honvédség a XX. századi világháborúban 1914–1945*. Püldo Kiadó, Budapest–Nagykovácsi, 2002.
- Ravasz 2005.** Ravasz István (szerk.): *... És újfent hadiidők! (avagy: a „boldog békeidők” nem térnek vissza) 1939–1945*. Petit Real Könyvkiadó, Budapest, 2005.
- Ifj. Sarkady–Szabó 2001.** Ifj. Sarkady Sándor – Szabó Péter: *Soproniak a Don-kanyarban*. Edutech Kiadó, Sopron, (2000) 2001.

- Ifj. Sarkady 2018.** Ifj. Sarkady Sándor: *Soproni honvédek a Donnál. A magyar királyi 7. könnyű hadosztály története fényképeken és filmkockákon 1942–1943.* Soproni Egyetem Kiadó, Sopron, 2018.
- Ságvári–Somogyi–Szabó 2001.** Ságvári György – Somogyi Győző – Szabó Péter: *Honvédhuszárok. Magyar királyi honvédlövasság, 1920–1945.* Timp Kiadó, Budapest, 2001.
- Szabó 2018.** Szabó Péter: *Keleti front, nyugati hadifogság. A magyar honvédség a második világháborúban és azután, 1941–1946.* Jaffa Kiadó, Budapest, 2018.
- Szabó 2019.** Szabó Péter: *Magyarok a Don-kanyarban. A magyar királyi 2. honvéd hadsereg története (1942–1943).* Kossuth Kiadó, Budapest, 2019.
- Szabó–Számvéber 2003.** Szabó Péter – Számvéber Norbert: *A keleti hadszíntér és Magyarország 1941–1943.* Püedlo Kiadó, Budapest–Nagykovácsi, 2003.
- Szénássy 2007.** Szénássy Zoltán: *Komáromi m. kir. 22. gyalogezred.* KT Könyv- és Lapkiadó Kft., Komárom, 2007.

Egyenruházat, felszerelés, fegyverzet, lóállomány

- A Magyar Királyi Honvédség egyenruhái 2009.** Tóth László, dr. (szerk.): *A Magyar Királyi Honvédség egyenruhái 1926–1945.* Második kiadás. Huniform Könyvek, Budapest, 2009.
- Babucs 2005.** Babucs Zoltán: A Magyar Királyi Honvédség lóállománya a II. világháborúban. In: Ravasz István (szerk.): *És ismét hadiidők... 1939–1945.* Petit Real Könyvkiadó, Budapest, 2005. 377–383.
- Babucs 2011.** Babucs Zoltán: Méneskar és lószorozás a második világháborúban. *Hadtörténelmi Közlemények*, 124. (2011) 2. sz. 513–523.
- Demkó-Belánszky 1944.** Demkó-Belánszky Tibor: A nyeregnek és málházásának jelentősége a csapat ütőképessége szempontjából. *Magyar Katonai Szemle*, 14. (1944) 3. sz., 169–197.
- Maďarská armáda 2007.** Kliment, Charles K. & Benárd, Dénes: *Maďarská armáda 1919–1945.* Ares, Praha, 2007.
- Mollo 1981.** Mollo, Andrew: *The Armed Forces of World War II Uniforms, Insignia and Organisation.* Orbis Publishing, London, 1981.
- Nigel–Szábó–Pavlovic 2008.** Thomas, dr. Nigel – Szábó, László Pál – Pavlovic, Darko: *The Royal Hungarian Army in World War II.* Men-at-Arms 449. Osprey Publishing, Oxford, 2008.
- Rio 2012.** Rio, Philippe: *The Soviet Soldier of World War Two.* Historie&Collections, Paris, 2012.

Forrásközlések

Molnár–Szabó 2014–2017. Molnár András – Szabó Péter: *Utóvédként a Donnál. Hadiokmányok, harctéri naplók és visszaemlékezések a magyar királyi 9. honvéd könnyű hadosztály történetéhez, 1942–1943.* I–III. Magyar Nemzeti Levéltár Zala Megyei Levéltára, Zalaegerszeg, 2014–2017.

Soproni 7. önálló huszárszászad 2007. Illésfalvi Péter – Szabó Péter: A soproni 7. önálló huszárszászad harctéri naplója, 1942–1943. In: *Hadtörténelmi Közlemények*, CXX. (2007) 1. sz. 247–314.

Visszaemlékezések

Kemendy 2012. Kemendy Géza: *Harctéri emlékeim, 1942–1943. A magyar királyi 17. honvéd gyalogezred II. zászlóalja a Donnál.* Sajtó alá rendezte, a jegyzeteket és az utószót írta: Molnár András – Szabó Péter. Zala Megyei Levéltár, Zalaegerszeg, 2012.

Lázár 2007. *Lázár Károly testőr altábornagy visszaemlékezései.* Szerkesztette, a bevezető tanulmányt, a jegyzeteket készítette: Bene János és Szabó Péter. Magyar Huszár Alapítvány, Nyír-

egyháza, 2007.

Román 2003. Román István: *A vörös kolostor. Egy magyar tiszt naplója a keleti frontról, 1942–1947.* Hajja & Fiai Könyvkiadó, Debrecen, 2003.

Szentpétery 2020. Czaga Viktória – Szentpétery Márta (szerk.): Szentpétery Tibor, dr.: *Háborús naplók 1940–1946.* Budapesti Városvédő Egyesület, Budapest, 2020.

Oral history

Magnetofonszalagra vett beszélgetés Dalmadi István m. kir. tizedessel (Jászberény, 1998. február 14. és 20.) (Babucs Zoltán gyűjteményében)

Györffy-Villám 2007. Györffy-Villám András: *Az utolsó huszárok.* Balaton-felvidéki Szabadidő Sportegyesület, Tapolca–Díszel, 2007.

FÜGGELÉK

Katonai rövidítések

alezr. = alezredes	gazd. = gazdasági
alti. = altiszt, altiszti	GH, gh. = gazdászati hivatal
á.orvos = állatorvos	gk. = gépkocsi, gépkocsizó
árk. = árkász	gp. = géppuska
b. = bal	gpi. = géppisztoly
d = dél	gsz. = golyószóró, golyószórós
de., d.e. = délelőtt, délelőtti	gy. = gyalog, gyalogos
dk = délkelet, délkeleti	gyak. = gyakorlat, gyakorló
dny = délnyugat, délnyugati	gye. = gyalogezred
du., d.u. = délután, délutáni	hdgy. = hadnagy
e. = ezred	hdpr. = hadapród
elig. = eligazítás	hds. = hadsereg
eog. = előosztág	hdt. = hadtest
evéd. = elővéd	heő. = helyőrség
ezd. = ezred, ezredes	ho. = hadosztály
é = észak, északi	hop. = hadosztályparancsnok-
ény = északnyugat, északnyugati	ság, hadosztályparancsnok
feog. = felderítő osztág	hu. = huszár
fhdgy. = főhadnagy	j. = jobb

jőr. = járőr	pság. = parancsnokság
k = keleti	rep. = repülő
k. = könnyű	sz. = számú
karb. = karabély, karabélyos	szak. = szakasz
kp. = kerékpár, kerékpáros	szd. = század
lak. = laktanya	szds. = százados
leg. = legénység, legénységi	szkv. = szolgálaton kívüli
légvéd. = légvédelmi	szolg. = szolgálat, szolgálati
lov. = lovas, lovasság, lovassági	tak. = takaró
M. = mintájú	táb. = tábor, táborig
m.kir. = magyar királyi	tád. = támadó
mkp. = motorkerékpár, motor- kerékpáros	thtts. = tiszthelyettes, tiszthe- lyettesi
n. = nehéz	ti. = tiszte, tiszt
np. = nehézpuska	tizds. = tizedes
ny = nyugat, nyugati	tőrm. = törzsőrmester
ogy. = okmánygyűjtő	tü. = tüzér, tüzérség, tüzérségi
oszt. = osztály	váp. = városparancsnokság
ovéd. = oldalvéd	vez. = vezetéke
ö. = önálló	vezezr. = vezérezredes
őrgy. = őrnagy	vk. = veszteségi karton
őrm. = őrmester	vkf. = vezérkari főnök
őrv. = őrvezető	vksz. = vezérkari szolgálatot teljesítő
pc. = páncélos	vörgy. = vezérőrnagy
pc.tőrő = páncéltőrő	zlj. = zászlóalj
pcs. = parancs	zls. = zászlós
pk. = parancsnok	

Fényképmelléklet

Huszárok és lovas tüzérek – békében és háborúban

Dr. modrai Kovács Antal szolgálatonkívüli huszár főhadnagy képes igazolványa. Miskolc, 1922. szeptember 25.
(Dr. Sándor Istvánné családi gyűjteménye)

Dr. modrai Kovách Antal szolgálatonkívüli huszár főhadnagy.
Budapest, 1929
(Dr. Sándor Istvánné családi gyűjteménye)

Ismeretlen huszár portréja. Cegléd,
1920-as évek vége, 1930-as évek eleje
(Babucs Zoltán gyűjteménye)

Karpaszomány viselésére jogosult huszárok az „Árpád fejedelem” 2. honvéd huszárezred komáromi 2/II. osztályából.
Balról a harmadik: Polgárdy Géza. Sopron, 1931–1932
(Babucs Zoltán gyűjteménye)

Lovas tüzér az 1930-as évekből
(Babucs Ádám Kristóf gyűjteménye)

Csalóka műtermi felvétel az 1930-as évekből. Mindkét tüzérnél 04 M. lovastiszi kard látható, az egyiken legénységi, a másikon tiszti kardbojttal, s kesztyűjük sem előírás szerinti (Babucs Zoltán gyűjteménye)

A lévai főtéren alakzatba állt budapesti 1. gyalogdandár
gyalogsága és lovassága, 1938. november 10-én
(Babucs Ádám Kristóf gyűjteménye, Lux Gyula gyűjteménye)

A miskolci 19. önálló huszárszázad bevonulása a kormányzói
ünnepélyen. Kassa, 1938. november 11.
(Lux Gyula gyűjteménye)

Ismeretlen karpaszományos huszár a budapesti I. Ferenc József
laktanyában, az 1930-as évek végén I.
(Babucs Ádám Kristóf gyűjteménye)

Ismeretlen karpaszományos huszár a budapesti I. Ferenc József
laktanyában, az 1930-as évek végén II.
(Babucs Ádám Kristóf gyűjteménye)

Gyakorlat közben pihenő huszárok csoportképe, 1940 tavasza
(Babucs Ádám Kristóf gyűjteménye)

A rimaszombati 20. huszárszászad díszelgése.
Csíkszereda, 1940. szeptember 19.
(Dr. Sándor Istvánné családi gyűjteménye)

A Kézdivásárhelyre 1940. szeptember 21-én bevonult
rimaszombati 20. huszárszásad
(Babucs Zoltán gyűjteménye)

Az erdélyi bevonulásból hazatérő huszárok.
Kassa, 1940 ősze I.
(Lux Gyula gyűjteménye)

Az erdélyi bevonulásból hazatérő huszárok. Kassa, 1940 ősze II.
(Lux Gyula gyűjteménye)

Az erdélyi bevonulásból hazatérő huszárok. Kassa, 1940 ősze III.
(Lux Gyula gyűjteménye)

Ritka pillanatsfelvétel. A VII. önálló huszárszázad egyik kivonult szakasza lóháton, felöltött mentében. Rimaszombat, 1941–1942
(Dr. Sándor Istvánné gyűjteménye)

Ismeretlen karpaszományos huszár műtermi felvétele.
Sátoraljaújhely, 1941. január 1.
(Babucs Ádám Kristóf gyűjteménye)

Dr. modrai Kovách Antal tartalékos huszár főhadnagy, 1941
(Dr. Sándor Istvánné családi gyűjteménye)

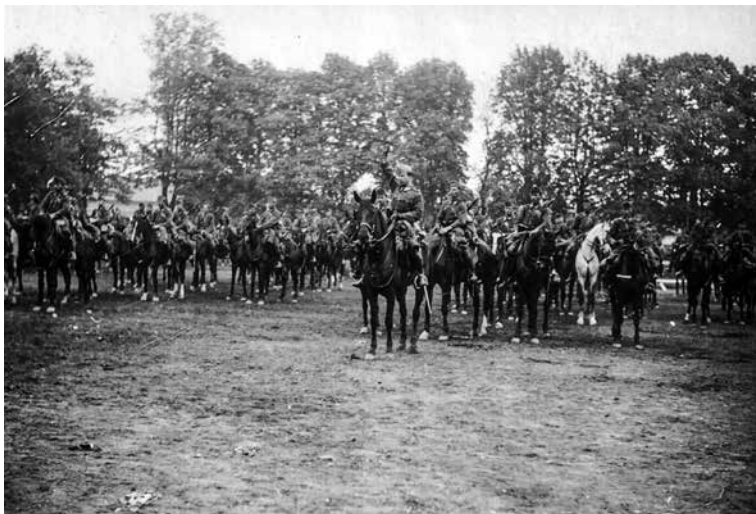
A nagyváradai „Nádasdy Ferenc” 3. honvéd huszárezred
2. százada menetben. Bácska, 1941. április közepe
(Szalay-Bobrovniczky Kristóf gyűjteménye)

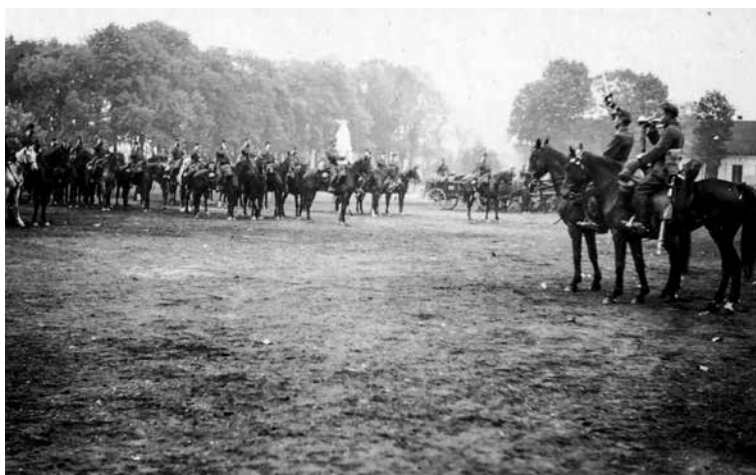
„Újvidéki berakodás”
(Szalay-Bobrovniczky Kristóf gyűjteménye)

„A századparancsnok búcsúja”, amelynek során elkészült a
leszerelő tartalékosoktól. Nagyvárad, 1941 tavasza
(Szalay-Bobrovniczky Kristóf gyűjteménye)

A békehelyőrségébe visszatért 3/2. huszárszázad I.
(Szalay-Bobrovniczky Kristóf gyűjteménye)

A békehelyőrségébe visszatért 3/2. huszárszásad II.
(Szalay-Bobroviczky Kristóf gyűjteménye)

Snájdig huszártisztek. „A 3/2. lovasszásad tisztikara a Délvidék visszafoglalásakor: Simonyi [(Gindele) István] fhdgy., [bobrovniki és szentannai] Bobrovniczky [Tamás] szds., én [, Szabó István tartalékos zászlós], őgróf Pallavicini [János] hdp. őrm., György [Vilmos] zls., lovag [kómáli] Flandorffer [Tamás] hdgy., gróf [cziráki és dénesfalvi] Cziráky [Miklós] zls.”
(Szalay-Bobrovniczky Kristóf gyűjteménye)

A budapesti 2. önálló huszárszázad átkelése a Ferenc-csatornán,
1941. április közepe
(Kókay György gyűjteménye)

Egy Zombor környéki falu, ahol magyar szívvel várták
a huszárokat I.

(Kókay György gyűjteménye)

Egy Zombor környéki falu, ahol magyar szívvel várták
a huszárokat II.

(Kókay György gyűjteménye)

Auerhammer József őrnagy, a budapesti 2. önálló huszárszászad
parancsnoka
(Kókay György gyűjteménye)

36 M. 20 mm-es Solothurn nehézpuska és kezelőszemélyzete
(Kókay György gyűjteménye)

Századkürtös
(Kókay György gyűjteménye)

A rimaszombati VII. önálló huszárszászad menetgyakorlaton,
1941–1942 I.
(Dr. Sándor Istvánné családi gyűjteménye)

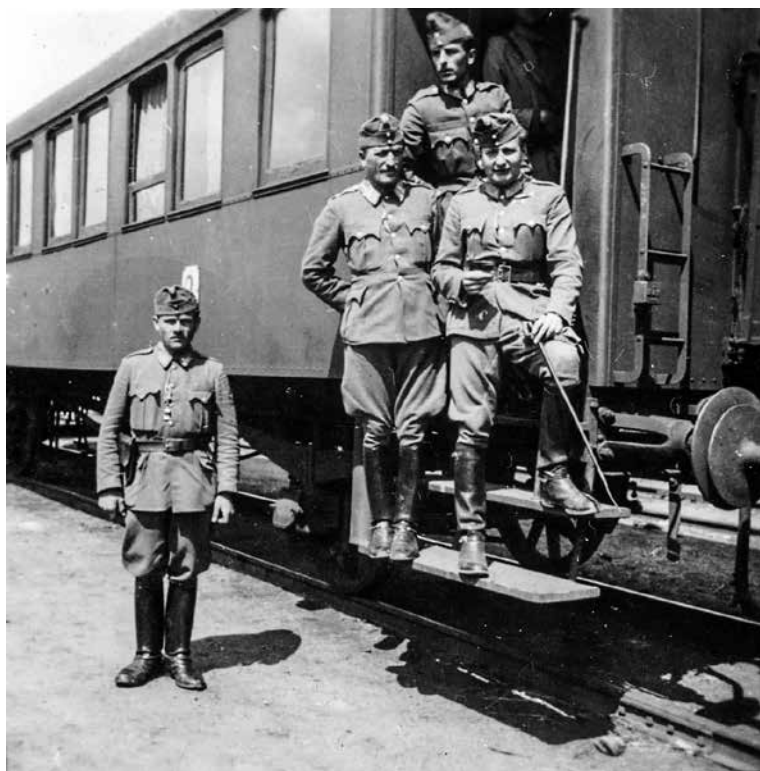
A rimaszombati VII. önálló huszárszászad menetgyakorlaton,
1941–1942 II.

(Dr. Sándor Istvánné családi gyűjteménye)

A rimaszombati VII. önálló huszárszázad menetgyakorlaton,
1941–1942 III.

(Dr. Sándor Istvánné családi gyűjteménye)

Vasúti szállítás közben, 1940–1944
(Babucs Ádám Kristóf gyűjteménye)

Dr. modrai Kovách Albert hadapród őrmester akadályugratás
közben. Rimaszombat, 1941–1942
(Dr. Sándor Istvánné családi albuma)

Huszárok a 23. tábori tüzérosztály zászlószentelési ünnepségén.
Kassa, 1942. március 25. I.
(Boda Mátyás gyűjteménye)

Huszárok a 23. tábori tüzérsztály zászlószentelési ünnepségén.
Kassa, 1942. március 25. II.
(Boda Mátyás gyűjteménye)

„1942. május. Valahol Oroszországban”
(Babucs Ádám Kristóf gyűjteménye)

Az egeri „Dobó István” 14. honvéd gyalogezred ezredközvetlen
lovasszakaszának egyik katonája. Eger, 1942. június 20.
(Babucs Zoltán gyűjteménye)

Édesapja nyomdokain. Dr. modrai Kovách Albert tartalékos
huszár zászlós (miskolci VII. önálló huszárszázad).
Zubbonyán a Magyar Bronz Vitézségi Érem és a Tűzkereszt 1.
fokozata látható. Eger, 1943
(Dr. Sándor Istvánné családi gyűjteménye)

Ismeretlen lovas tüzér továbbszolgáló szakaszvezető
menyasszonya társaságában, 1941–1944
(Babucs Zoltán gyűjteménye)

Ismeretlen huszár őrmester, zubbonyán
a Magyar Bronz Vitézségi Érem látható. 1941–1944
(Babucs Zoltán gyűjteménye)

A komáromi 6. önálló huszárszászad mellett elvonuló szovjet
hadifogoly oszlop, 1942
(Dr. Szabó Péter gyűjtése)

A komáromi 6. önálló huszárszázad tisztjei, 1942 nyara
(Dr. Szabó Péter gyűjtése)

Magyar hősi temető a magyar 2. hadsereg hadműveleti területén
(Dr. Szabó Péter gyűjtése)

A komáromi 6. önálló huszárszászad nehézfegyver szakaszának
málháslovai
(Dr. Szabó Péter gyűjtése)

A komáromi huszárok ételt osztanak a helyi lakosságnak,
1942 nyara
(Dr. Szabó Péter gyűjtése)

A FÉNYKÉPEK SZÁRMAZÁSI HELYEI:

- Babucs Ádám Kristóf gyűjteménye (Budapest),
Babucs Zoltán gyűjteménye (Váchartyán),
Boda Mátyás gyűjteménye (Budapest),
Kókay György gyűjteménye (Budapest) (Libál Antal tartalékos
huszár főhadnagy albuma),
Lux Gyula gyűjteménye (Budapest),
Dr. Sándor Istvánné Kern Mária Antónia családi gyűjteménye
(Budapest),
Dr. Szabó Péter gyűjtése (Budapest) (Lipták Aurél gyalogos
százados örököseinek fényképei),
Szalay-Bobrovniczky Kristóf gyűjteménye (Budapest) (Szabó
István tartalékos huszár főhadnagy albuma)

A kötetet a Magyarságkutató Intézet adta ki.

Postacím: 1014 Budapest, Úri utca 54–56.

Web: mki.gov.hu

Email: kiado@mki.gov.hu

Felelős kiadó: Horváth-Lugossy Gábor, a Magyarságkutató Intézet főigazgatója

Felelős szerkesztő: Mati Márton

Borítóterv, műszaki szerkesztés: Tóth Mihály

Nyomás és kötés: OOK-PRESS Nyomda, Veszprém

Felelős vezető: Szathmáry Attila

Dunától a Donig

Örvendetes, hogy egyre nagyobb az érdeklődés a második világháborúban részt vett magyar „kisemberek” visszaemlékezései iránt, amelyek a történelem alulnézetből kategóriát képviselnek, és első-sorban azt idézik fel, miként harcoltak honvédeink, hogyan teltek háborús „szürke” hétköznapjaik, hogyan látták az ellenséget, saját sorsukat vagy éppen hazájuk jövőjét.

Sallóvölgyi Békeffy László tartalékos huszár főhadnagy (Diszel, 1908. december 28. – Galdajevka, 1942. augusztus 10.), a Donhoz elvonult magyar királyi 2. honvéd hadsereg alárendeltségébe tartozó budapesti 2. önálló huszárszázad egyik szakaszparancsnokának naplója is ezen munkák sorába illeszkedik, s ezt nemcsak a téma iránt érdeklődők forgathatják haszonnal, hanem a huszár szellemiséget sugárzó szerző végtelen lószeregete folytán a magyar katonai hagyományörzők és a nemzetben gondolkodó lovas emberek is.

„Békeffy László tartalékos huszár főhadnagy 1942 tavaszán-nyarán íródott naplójának szakszerű, igényes és lábjegyzetgazdag sajtó alá rendezése teljes mértékben megfelel a kívánalmaknak. Babucs Zoltán hadtörténész előszavában bemutatja a budapesti hadtestközvetlen 2. önálló huszárszázad rövid történetét, szervezetét, lóanyagát, fegyverzetét és harctéri szolgálatát. A napló sajtó alá rendezése során – A HM Központi Irattárában folytatott tevékenysége eredményeként – hangsúlyt helyezett a Békeffy László tartalékos huszár főhadnagy naplójában előforduló tisztek és honvédek életrajzainak megismertetésére is.”

Dr. Szabó Péter hadtörténész

